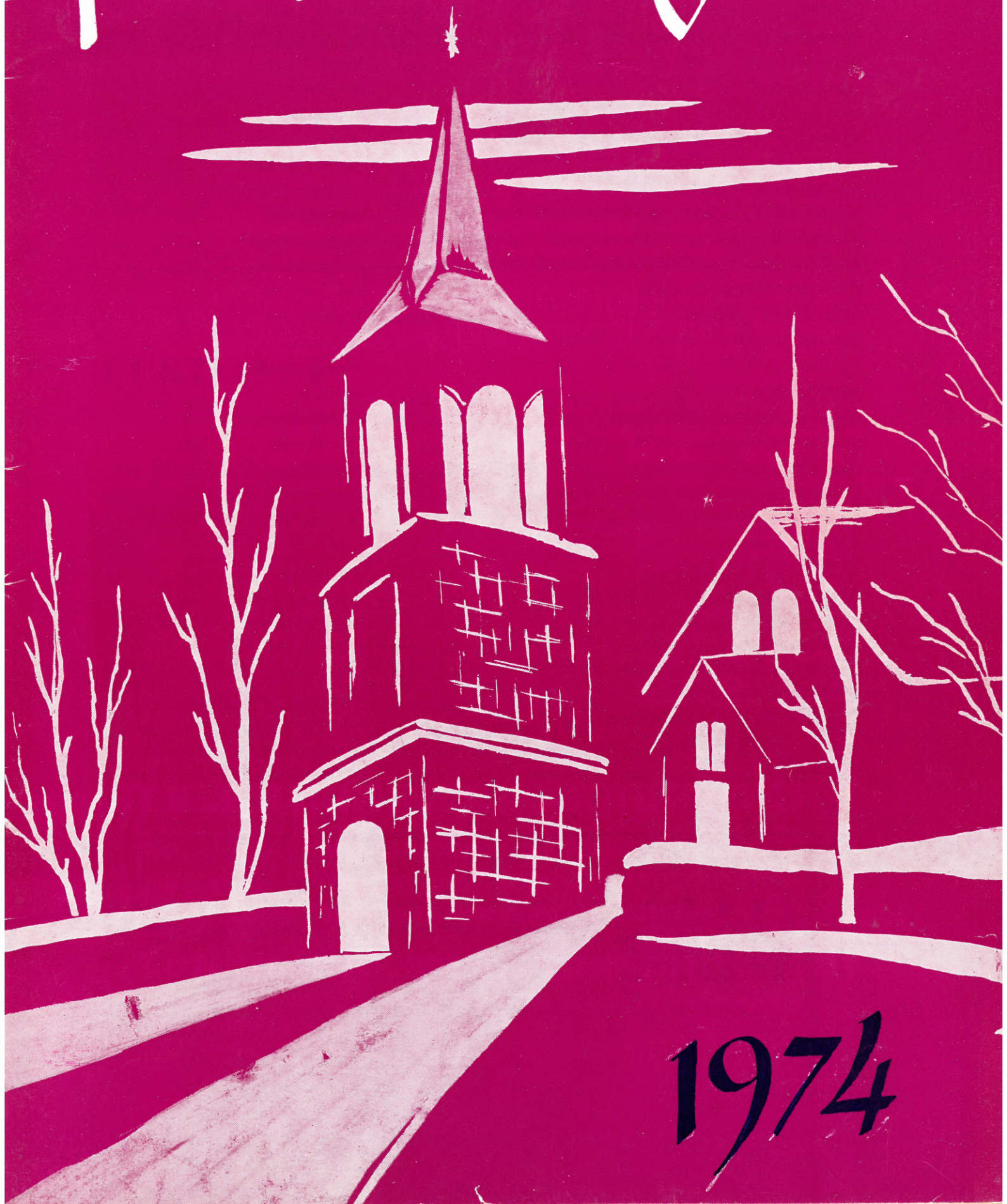

Parkanon Joulu

1974

PARKANON JOULU 1974

Sisällys:

LUKIJALLE	Arvi A. Koivisto
LUKIJOIDEN ARVIOINTEJA PARKANON JOULUSTA	Arvi A. Koivisto
NUORISOSEURAN TOIMINTAA	Arvi A. Koivisto
SANA JOULUKSI	Erkki Hirvi
PARKANO MUUTTUU	Eikki Laatu
LAPSUUTENI JOULUKIRKKOMUISTOJA PARKANOSTA	Aaro Numminen
PUKKI	Marjatta Hytönen
PIENIMPIEN SEURAKUNTA	Maija-Liisa Lehdonmäki
PARKANOLAINEN METSÄTYÖNTEKIJÄ JA HÄNEN PERHEENSÄ	Matti Mäkitalo
KASVIHUONEVILJELY LOPETTI REPUN KANSSA KULKEMISEN	Markus Käenmäki
SATAVUOTISEN KANSANOPETUKSEN VAIHEITA PARKANOSSA	Martti Kiviniemi
KANSANPARANTAJA LEIKKONEN	Lea Luodetlahti
SETU, ILOINEN LINTUKOIRA	Oskari Voivati
IMPI PENTTI — MONIPUOLINEN HARRASTAJA	Ritva Kolho
RAKKAUS	Marjatta Hytönen
KÄRPPÄJÄRVEN SOTA	Eino Saari
MIKSEI KUNTOURHEILUMME KEHITY	Lauri Sandholm
VIINIKAN VALAKONEN JA MUITA HEVOSIA	Eero Koivisto
MEKESISTÄ PARKANO-YHTIÖKSI	Väinö Huitu
SUOMI JA PARKANO UNKARILAISEN SILMIN	Gyula Nagy
"SIELLÄ TUNTURIT YLVÄINÄ SIINTÄÄ ..."	Tuuli Hakamäki
NUORTEN ASIALLA	Katri Keturi
KATSELEN KOULUTIETÄNI	Ulla Ratinen
RASKAS OLI MINUN ÄITINI TAAKKA	Aarne Seistamo
VATAJASSA TARINOITUA	Taisto Seppänen
JUMALAN PUISTO	Työne Kivioja
MUISTELMIA PARKANON POSTISTA	Martta Sevio
KOTISEUTU SUA KATSELEN	Mauno Ruohonen
VAIHTEITA LÖYTYI TARPEEN MUKAAN	Aaro Numminen
SAHTIMALTAIDEN VALMISTUS	Marjatta Hytönen
VANHA AITTA	Hilkka Peijarinieniemi

Joulutervehdys Parkanosta

.....

.....

.....

Parkanon Joulu

JULKAISIJA

Parkanon Nuorisoseura

TOIMITUS

Arvi A. Koivisto, päätoimittaja

Ritva Kolho

Marjatta Saari

Eero Koivisto

Toini Kosola, kansi

Juhani Käenmäki ilmoitukset

Kauko Kosola,

Martta Rantala, levikki

Juhani Nuijanmaa,

Tarja Viitasalo, rahastonhoito

LUKIJALLE

On jälleen joulun aika. Siitä tähän on merkinä sekin, että Sinä, hyvä lukija, taas lehteilet painotuoreta Parkanon Joulua, nyt järjestyksessä kolmatta. Menneenvuotiseen tapaan lehti on tehty oman paikkakunnan kirjapainossa ja kokonaislukumäärä on parituhatta.

Toimituskunta on nyt käsissäsi olevan painotuotteen aikaansaamiseksi ollut asialla kutakuinkin koko vuoden. Avustajakilpailun satohan selvitellään jo talvella, ja kevään korvalla tilataan kirjoitukset eri aloja tuntevilta sopiviksi katsuilta henkilöiltä. Syyskuussa sitten lehti kootaan, suunnitellaan sen

kuvitus ja hankitaan ilmoitukset. Jo lokakuun alussa aineisto syötetään latomakoneisiin, kuvalaattalaitoksille ja painokoneitten pyörytykseen.

Yleensä kaikki, joilta kirjoituksia on pyydetty, ovat halunneet tehdä osuutensa tämän kotiseutulehden rakentamisessa, vaikka palkkiota ei kirjoittajille ja toimituskunnalle maksetakaan.

Toimituskunta haluaa kiittää kaikkia mukana olleita: kirjoittajia, kuvaajia, piirtäjiä, ilmoitusten hankkijoita jne. Lukumäärältään joukkonoussee puoleen sataan. Ystävällisen kiitoksemme ansaitsevat myös ne liikkeet,

jotka ilmoituksia antamalla ovat taloudellisesti mahdollistaneet lehden teon.

Parkanon Joulun toiminta-ajatuksen mukaisesti me lehdentekijät toivomme, että tämä vähäinen julkaisu voisi omalta osaltaan opettaa meitä parkanolaisia paremmin tuntemaan ja arvostamaan omaa kotiseutuamme, sen menneisyyttä ja nykypäivää. Silloin ehkä oivallamme myös, että tämä meidän nuori kauppalamme on ihmisen asuinsijaksi yhtä hyvä kuin jokin toinenkin paikkakunta. Kunpa vain ei olisi pykälän verran parempikin!

Arvi A Koivisto

Huomaa Parkanon Joulun lukijakilpailu, asiasta tarkemmin tekstin jälkeen.

Lukijoiden arviointeja Parkanon Joulusta

Tämän lehden tekijät ovat toivoneet lukijakuntansa olevan mukana toimitustyössä kilpailuihin osallistumalla, vinkkejä ja arvosteluja lähettämällä jne. Tätä palautetta onkin saatu, etupäässä keskustelujen yhteydessä, ja sen kautta on painotuotteemme sisältö melkoisesti rikastunut.

Myös kirjeitä on saatu. Seuraavassa lainaus erääseen sisältyneestä kirpeästä arvostelusta: ”Luettuani viime vuoden lehdestä kirjoituksen ”Ei desantteja vaan saastet-

ta”, kysyn, katsotaanko tämäntapaiset sopiviksi joululehteen? Tässä esitetään vanhan ajan elämäntapa nykynuorisolle halveksuttavassa muodossa. Edellisvuoden lehtiä ostin useita kappaleita ja lähetin niitä Helsinkiin entisille parkanolaisille. Sieltä tuli vastaus, ettei julkaisussa ollut entisistä joulunvietoista tuttua parkanolaisuutta. Seuraavaan lehteen suhtauduinkin varovaisemmin, ostin yhden kappaleen. Sen saasteen luettuani menetin lopunkin mielenkiinnon...”

Toimitus on kiitollinen myös tällaisista kannanotoista. Vastauksena kirjoittajalle sanomme kuitenkin, että nimestään huolimatta tämä lehti ei pyri olemaankaan pelkästään harrastussisältöinen joululehti vaan enemmältä osalta kotiseutuaiheinen lukemisto. Elämämme kauniita ja ihanteellisia puolia kuvavien kirjoitusten ohella on tasapuolisuuden vuoksi myöskin joskus valotettava olomme kehittymätöntä ja nurjaa puolta.

NUORISOSEURAN TOIMINTAA

Parkanon Nuorisoseuran johdossa ovat olleet samat henkilöt kuin edellisenäkin vuonna. Vuosi ei ollut aivan yhtä rursastoinnainen kuin edellinen. Kansantanhuharrastus oli toiminnassa näkyvintä, ja nuoret tanhuajat esiintyivät Parkanon viikolla, Pispalan sottiisissa, Sata-Häme Soi-juhilla ja elokuisessa Polkkarallissa Forssan suunnalla.

Jo aikuiskokoon kasvaneen tanhuajien vanhimman ryhmän kansallispukuhankinta saatiin Nuorisoseuran toimesta tänä vuonna päätökseen, niin että pojatkin saivat nyt uuden yhtenäisen esiintymispuvun. Tyttöjen puvut oli hankittu jo edellisenä vuonna. Pukujen hankinta oli taloudellisesti mahdollista, kun edellisestä Parkanon Joulusta oli saatu tuottoa.

Nuorisoseuran muusta toiminnasta mainittakoon marraskuussa Parkanossa järjestetty Satakunnan Nuorisoseurojen Liiton liittokokous.

RETKI NORJAAN

Tanhuryhmä ja joukko säestäviä pelimanneja osallistui

Parkanolaista tanhuvauhtia Länsi-Totenin Kotiseutumuseolla järjestetysä suuressa kansantanssijuhlissa.

juhannuksen aikaan Aino ja Veikko Pokkisen johdolla Norjan Länsi-Totenin kunnassa järjestettyyn nuorten kansantanssileiriin. Samalla oltiin aikaisemmalta matkalta tuttujen ja Parkanossakin käyneiden böverbrulaisten vieraana.

Leirin ohjelma oli monipuolinen. Kansantanssitilaisuuksien lisäksi tehtiin tustumiskäyntejä tehtaisiin

ja mautilloille. Yhtenä päivänä oli laivaristeily Mjösan järvellä.

Parkanolaiset, samoin kuin toinen suomalaisryhmä Karjalan Nuoret Helsingistä, olivat leirillä suuren myönteisen huomion kohteina. Varsinkin meidän joukkomme tanhutaito, Aino Pokkisen harjoittama ja ohjaama, herätti yleistä ihastusta. ”Ni e flinka” sanoivat norjalaiset.

Erkki Hirvi

SANA JOULUKSI

”Oi millaisen lahjan mä sainkaan”

Monet ihmiset säästävät suuret hankinnat jouluksi. On kaksinkertainen ilo, kun saa kauan haaveilemansa esineen ja kun saa sen nimenomaan joululahjaksi. Tällaista tapaa on perheen jäsenten ja sukulaisten kesken — oli pa lahja ja tavoite sitten suuri tai pieni. Antamisen ja saamisen iloa on miellyttävää kokea, ja toiveen täyttyminen ja tavoitteeseen pääseminen on meille ihmisille tärkeätä.

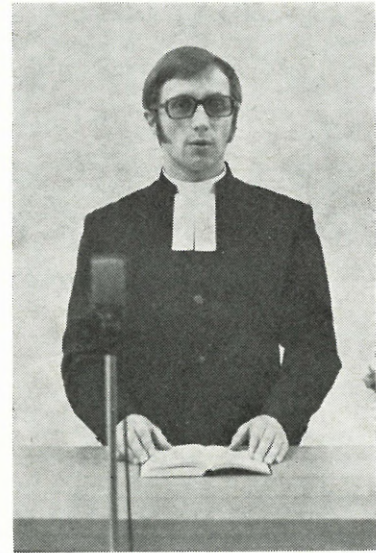
Jouluun liittyy tavallisesti juuri antamisen ja saamisen iloa. Aidoimpana se ilmenee lasten kohdalla. Lapsi huuhahtaa helposti: ”Oi millaisen lahjan mä sainkaan!” Kuitenkin olemme unohtaneet joulun perimmäisen merkityksen, jos tyydymme puhumaan antamisen ja saamisen ilosta vain tavanomaisen joululahjojen kohdalla. Otsikomme sanat onkin otettu eräästä joululaulusta, jonka kyseinen säkeistö puhuu joulun suurimmasta lahjasta, Jeesuksesta Kristuksesta.

*”Mä kanssa Marian myös
kätken tarkkahan
tuon viestin paimenten ja
mietin tutkien:
oi millaisen lahjan mä
sainkaan!”*

Itse asiassa kristillisen julistuksen ydin on juuri tä-

män asian osoittaminen ihmisille: me olemme saaneet Jeesuksessa Kristuksessa elämämme tärkeimmän lahjan, pelastuksen. Tämä on ilosanomaa ja nimen omaan joulun evankeliumia. Siitä huolimatta tämä lahja liian harvoin ja liian osittaisesti otetaan vastaan. Me ihmiset olemme torjuvia ja innottomia silloin, kun puhutaan elämämme tärkeimmästä asiasta. Näin ei saisi eikä tarvitsisi olla. Tämä joulu voi olla meille nimenomaan joulu, Jeesuksen syntymäjuhla. Älkäämme paetko ulkonaisiin puitteisiin niin, että tärkein unohtuu. Parasta joululahjaa ei kannata paeta. Raamattu julistaa meille syntien anteeksisaamista Jeesuksen ansion tähden. Tästä lahjasta ja ilosta syntyy myös oikea joulurauha ja jouluilo.

Miten joulun voisi viettää hyvin, jotta se toisi elämäämme siunausta ja tärkein asia saisi sille kuuluvan tärkeimmän paikan? Joulu on hyvä tulla kirkkoon kuulemaan Jumalan sanaa joulun ihmeestä, Jumalan tulosta ihmisten keskelle. On myös tarpeellista ja kristillisen hengen mukaista auttaa yksinäisiä, sairaita ja vähävaraisia lähimmäisiä. Tärkeätä on lisäksi, että perheenjäsenet ovat paljon yhdessä

ja sukulaiset tapaavat toisinaan. Kullakin meillä on näiden lisäksi omia joulunviettoperinteitämme. Ydin joulunvietossamme on Jumalan rakkaus Jeesuksessa. Niillä, joiden ammattinsa takia täytyy olla jouluyönä työssä, on varmaan ja toivottavasti mahdollisuus paneutua joulun sanomaan heti työstä päästyään. Joulun lahja haluaa kaikkialla tulla vastaanotetuksi ja käytetyksi. Joulun lahja on hyödyksi vastaanotettuna; pelkkä tieto lahjan olemassaolosta ei ravitse, jos lahjaa ei käytetä.

”Niin jouluni ei lopu koskaan”, sanotaan myös mainitsemassamme joululaulussa. Tarkoitus ei ole, että joulun jälkeen eläisimme taas painojen ja ahdistusten alla. Jeesus haluaa vapauttaa meidät jatkuvasti kaikesta, mikä painaa, auttaa meitä elämään vapaina ja iloisina kristittyinä. Varmuus Jumalan rakkaudesta tekee iloiseksi ja luottavaiseksi. Jumalan rakkaus koskee Sinua ja minua nyt ja jatkuvasti. Se rakkaus ei lopu tässä eikä tulevassa elämässä. ”Oi millaisen lahjan mä sainkaan!” Kunpa osaisimme aina tästä lahjasta elää.

*Toivotan Joulun iloa ja
rauhaa.*

PARKANO MUUTTUU

Siitä ajasta, jolloin Parkanossa oli ainoastaan 9 taloa, jotka harjoittivat metsästystä, kalastusta ja karjanhoitoa, on kulunut jo yli 400 ajastaikaa. Paikkakunnan hitaan kehityksen myöhemässä vaiheessa tuli mukaan puun käyttö. Se jalostettiin aluksi tervaksi, sittemmin tuli lankkusahausta muotiin, kunnes puu viimeisestä vuosisadan vaihteesta lähtien tarjosi yhä ratkaisevamman hyvinvoinnin perustan ja tekee sen edelleen. Nähin aikoihin pääsi alkuun myöskin orastava kaupankäynti. Tämän ajan varsinaisia ammattimiehiä olivat käsityöläiset, kuten suutarit, sepät ja räätälit, jotka kiersivät työnteossa talosta taloon ja nauttivat suurta arvontantoa.

Laajamittaisempi teollinen kehitys alkoi verraten myöhään, vasta 1940-luvulla. Lopullisen sysäyksen antoi monien vaikeuksienkin kautta 1960-luvulla alkuun lähtenyt Mekes Oy, nykyinen Parkano Oy. Kun nyttemmin on saatu lisää myöskin naistyövoimaa sijoitettavaa teollisuutta, on asetelma uudenilmäisen Parkanon luomiselle valmis.

Kun paikkakunta näin voi tarjota työtä lähes kaikille sitä haluaville, on seuraamuksena ostovoiman lisäys. Tämä takaa sen, että myöskin palvelulinkeinit menestyvät. Tästä syystä ja myöskin edullisesta sijainnista johtuen onkin Parkanosta

muodostunut Sata-Lapin kaupallinen keskus.

Nopeutuvalla kehityksellä on pahana pullonkaulana kuitenkin asuntojen riittämättömyys. Huolimatta rohkeista rakentajista niin yksityis- kuin yleiselläkin linjalla on meillä jatkuva pula varsinkin halvoista vuokra-asunnoista. Nämä puutteet ovat tietenkin olleet jo kauan tiedossa. Osasyynä on ollut kaavoitustoimen hitaus, ja hyvin paljon vaikuttaa valtion rahoitusosuuksien rajallinen määrä.

Parina viimeisenä vuonna on meitä näissä paikkakunnan kehittämiseen liittyvissä asioissa, ravistellut ns. Parkanon Päivät. Rehellisyyden nimessä onkin tunnustettava ravistelu ja herättely täysin aiheelliseksi. Vaikka tämä seutu ei maailman napa olekaan, on kehityksen pyörä vain jotenkin yllättänyt meidät.

Kauppalastamme puuttuu edelleen pitkän tähtäyksen kuntasuunnitelma, jos kohta se on jo tänä päivänä pantu alulle. Nyky-yhteiskunnassa ei pelkkä perimätieto enää riitä. On saatava laajempia näkökulmia. Meidän tulisi nähdä asemamme lintuperspektiivistä. Vaikka maisema ei muihin verrattuna kenties kovin mahtavalta näyttäisikään, asettaisi se meille kuitenkin uusia tavoitteita ja toisi varmasti mukanaan myös tuoreita ideoita.

Maatalous on edelleen peruslinkeino. Sehän tuottaa meille jokapäiväisen leivän. Tämä on kaikkien syytä muistaa. Mutta siitä vapautuu vieläkin väkeä teollisuuden, kaupan ja palvelujen piiriin. Pitäkäämme tuo joukko lopultakin kotona! Huolehtikaamme siitä, että meillä on tarjottavana työtä ja asuntoja kaikille täällä oleville ja tänne pyrkiville!

Muullakin kuin taloudellisella alalla on meillä kehittämisen työkenttä. Ongelmia ovat nuorison kokoontumis- ja harrastustilat, kaikkien ikäluokkien kuntoliikuntamahdollisuuksien parempi järjestäminen, paikkakunnan kulttuuritoiminnan elävöittäminen jne.

Puhaltakaamme näissä asioissa yhteen hiileen ja toimitkaamme kehittyvän kauppalamme parhaaksi. Tunnustakaamme yksimielisesti parkanolaisena olemisen arvo ja olkaamme siitä ylpeitäkin! Tältä pohjalta pysymme parhaiten ajan rattailla nyky-päivän kiihtyvässä elämenomessa.

Lapsuuteni joulukirkkomuistoja

Parkanosta

I palkinto Parkanon Joulun kirjoituskilpailussa

"Menkääs ny lapset maata että jaksatte aamulla nousta joulukirkkoon"! Näin äite ja isä kehoittivat meitä tenaviaan joskus myöhään jouluaattoehtona. Taisipa joinakin vuosina maakuullemeno vierähtää yli puolen yön eli joulun puolelle.

Joulukirkkoon mentiin 1910- ja 1920-luvuilla jo kello viideltä aamulla. Mutta paljon aikaisemmin näkyi kirkon ikkunoista valo tuntio August Ekmanin ollessa siellä lämmityspuuhissa. Hän oli mennyt tehtäviään hoitamaan jo kahden aikaan aamulla, ja niinpä kirkko olikin sitten lämmin kirkkoväen sinnen kokoontuessa.

Koska joulu on liikkuva juhlapäivä, saattoi joulua välittömästi edeltäneen sunnuntain lämmitys tuntua jälkilämpönä vielä jouluaamunakin ja se helpotti suntuota aamuöisessä työssä. Jos pakkaset olivat kovat ja täysi arkiviikko oli edeltänyt joulua, saattoi tuntio jo lauantaina esilämmittää kirkkoa. Se teisi valtavaa työn lisäystä. Paljon tuntio joutui kantamaan köyden mutkassa selkäätaakkana lämmityspuita neljää kamiinaa

varten kirkkoon. Puuliiteri sijaitsi kirkon vieritse käyvän tien ohessa sen vastakkaisella puolella. Kantamista vaikeutti kapuaminen kirkkopihalle sen idänpuoleisen kiviaidan ylitse johtavia ja samoin tapulin viressä olevia portaita myöten.

Polttopuut olivat metrisen koivuhalon puolikkaita, siis puolen metrin pituisia. Vain paksut puut, jotka eivät mahduneet kamiinan pesäaukosta sisään, oli pienittävä. Useasti löytyi halkojen seasta niin valtavia puujärkäleitä, että niitä ei saanut halki muuten kuin rautakiiloilla.

Lämmityksen lisäksi oli tarpeen mukaan lapioitava kirkkotiet auki lumesta. Monasti olikin kovia tuiskuja, joten lapiointia kyllä riitti. Hevosveitsellä auralla avattiin päätie kellotapulin eteen saakka, mutta silti jäi lapiolla parsittavaakin. Lapio oli yhdestä isosta puusta veistetty keveähkö puulapio.

Lämmitettyyn ja valaistuun kirkkoon alkoi sitten aamulla neljän jälkeen kokoontua kirkkoväkeä. Tuntui todella kodik-

kaalta päästä kirpeästä pakka-
sesta lämpimään kirkkoon. Pimeästä tultua valo aluksi vähän häikäisi silmiä. Sähkökruunun lisäksi juhlatunnelmaa luomassa lepattivat kynttilät ikkunoilla ja lehterien kaiteilla. Alttarilla, saarnastuolin reunalla ja urkujen päällä olivat omat kynttilänsä upeissa jaloissa. Alttarilla oli viisihaarainen kynttiläjalkapari. Kirkon eteiset olivat valaistut kynttilälähdillä. Vasta myöhemmin vuosina asetettiin kuoriin joulu-
kuusi kynttiläineen.

Kirkkoväkeä saapui jalan ja hevosilla. Säestä riippuen jotkut tulivat myös suksilla ja potkukelkoilla. Autot eivät silloin kuuluneet jouluaamun kuvaan. Ensimmäisillä kirkkoon ehtineillä oli hyvä tilaisuus ja mahdollisuus lämmittää kohmettuneita käsiään ja jalkojaan kamiinoiden hohteessa, ja vielä tyhjähkössä kirkossa kaikui heidän juttelunsa. Kirkon jatkuvasti täytyessä äänet häipyivät. Vain isäntien karhea tupakkaköhä ja naisten kirkasääninen ys-kähtely särkivät harrastunnelmaisen hiljaisuuden.

Vanhempiemme toivomuksen mukaan ajoissa ylösnoustuamme voimme me lapset ennen kirkkoon menoamme seurata saapuvien hevosten komeata ajoa. Kulkusten kilinä täytti ilman. Ajettiin kai vähän kilpaa. Oli kiire päästä vanhastaan tuttuun penkkiin kirkossa, vaikkei mitään virallista penkkijärjestystä ollutkaan.

Hevosia oli paljon. Niitä kiinnitettiin joka taholle. Kauppa-
liikkeiden hevospuomeissa, asu-

musten aidoissa, sukulaisten ja tuttujen pihossa sekä kirkonmäellä kauramakasiiniin, kivi-makasiiniin ja kirkkotallien luona niitä oli kytkettynä loimet tai vällyt selässä heiniä rouskuttamassa.

Pari haittaa kuului kuvaan mukaan: jotkut isännät ruuvasivat mukanaan olleen kiinnitysrenkaan noin vain omin luvvin rakennusten nurkkiin hevosten kytkemistä varten ja syystä tai toisesta pillastuneet hevoset riuhtoivat nurkkalaudat irti. Monessa reessä makasi peitteen päällä vihainen koira hampaat irvessä ja esti vieraiden henkilöiden kulkemisen rekiä ohi.

Muistanpa erään surullisenkin tapauksen Leikkosen (eli Leikon) puistosta. Viertävällä ja jäisellä paikalla koivuun sidottu hevonen oli kirkonmenon aikaan liukastunut vatsalleen ja kuristunut siihen kuoliaaksi.

Kirkonkyläläisillä oli tapana sytyttää joulukuustensa kynttilät palamaan kirkkoväen nähtäväksi ja siten juhlistaa jouluaamun tuntua.

Ennen kirkonmenon alkua monet kävivät paakarissa syömässä pullaa limonaadi palanpainikkeena. Ostettiin siinä tupakkaakin. Jos kauppa ei olisi ollut auki, olisivat ostajat tulleet sisäkautta.

Viiden aikaan kellonsoittaja sitten yhteensoitolla kuulutti jumalanpalveluksen alkavaksi. Kirkontäyteinen seurakunta veisasi voimakkaasti kanttori August Anton Hellan urkusäestyksen mukaan. Lääninrovasti Frans Vihtori Tommila, seurakunnan ainoa sielunpaimen siihen aikaan, suoritti liturgian ja piti saarnan. Kolehdin keräyksessä oli suntion apuna kirkkoväärti Arvid Virranhaara. Urkujenpolkijana hikoili Sandstedtin Taavetti.

Jumalanpalvelus päättyi seitsemän aikaan. Sen jälkeen purkautui valtava hevosten paljous kotitankkuruille. Kotiinpaluu oli yhtenäistä kolonnaa, koska lähtöaika oli suunnilleen sama kaikille. Paluumatka oli vauhdikasta: hevoset olivat vähän kylmissään ja juoksivat siksi mielellään lujaa ja isännät halusivat

näyttää toisilleen, miten sitä meillä mennään.

Päästäkseen nopeasti kotimatalle eivät lähtijät kohlineet syömättä jääneitä heiniä rekiin. Noita jätteheiniä me pojat sitten keräilimme potku- ja vesikelkoilla koteihimme lehmille syötettäväksi. Vaski-Eeva oli innokkaasti siinä touhussa mukana. Hänellä oli kutti, joskus lehmäkin elätettävänään. Taisipa siellä olla Heinä-Santeri ja Öykärin Jaakokin heinästämässä.

Jouluehtona neljältä alkoi kirkossa lapsille tarkoitettu iltakirkko. Tietysti vanhempiakin

oli mukana. Lasten täytyi mennä kuorin edessä oleviin penkeihin. Saarnan ja virsien lisäksi oli muutakin ohjelmaa. Rovasti Tommila saattoi esittää kysymyksiä lapsille. Rehtori Viljo Alanen piti joskus saarnan tai esitti lausuntaa. Pappilan Sirkka-neiti luki joululehdestä kertomuksen. Myöhemmin vuosina hänen miehensä pastori Oiva Vuorio toimitti tuon lukemisen.

Monasti olen kaihoten muistellut noita lapsuusaikani joulukirkkoja. Niiden lämminhenkinen idylli lienee iäksi kadonnut...

Marjatta Hytönen

PUKKI

Lunastettu Parkanon Joulun kirjoituskilpailussa

Lapsosilla hauskaa on tulihan nyt joukkohon pukki vanha karvainen lahjojansa kantaen.

Poju uuden radan saa, eikä pukki arvaakaan kuinka monta sähköistä luelua on kätöksä.

Äiti tuoksun ranskanmaan papereista esiin saa.

Isän hurmaa sotastoori josta mainos rahat kääri.

Pukki parka huomaa jälleen, että hän on liikaa tässä.

Elintasojoulu alleen hautaa pukin ukkoiässä.

Ihmettelee tovin aikaa vempeleitä uuden kauden, sitten kontin selkään hinaa, häipyä yöhön vaeltaen.

Parkanon Kamerakerho, Urho Häkli.

PIENIMPIEN SEURAKUNTA

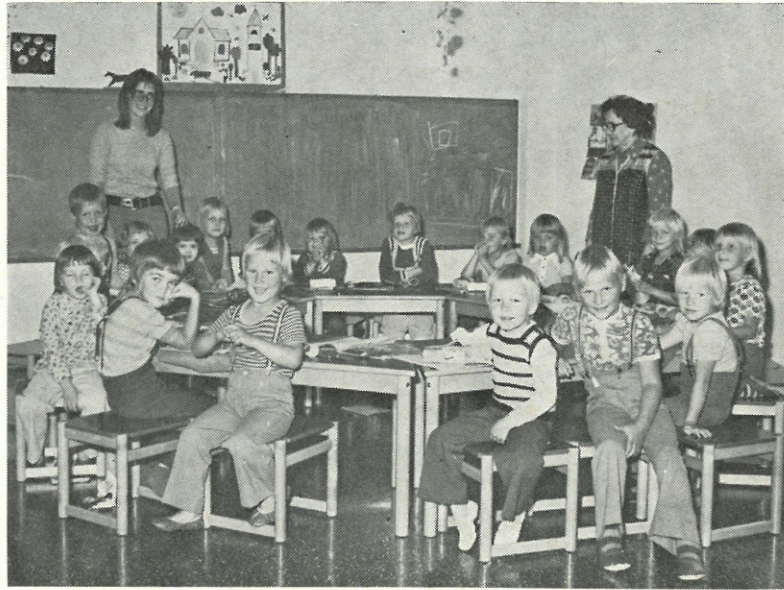
Lasten päiväkerhotoimintaa

Päiväkerhoa odotetaan yhtä innokkaasti kuin elämän ensimmäistä koulupäivää. Tuttuja ovat tädeille kohdistetut tervehdykset loma-aikoina: "Terve! Mulla on uus pyörä, koska kerho alkaa?"

Päiväkerho on hyväksi koettu toimintamuoto seurakunnan pienimmille. Sen tarkoitus on antaa kasteen edellyttämää opetusta ja kasvatusta yhdessä kotien, lasten vanhempien kanssa. Ehkä juuri opettaessamme lapsia tuntemaan Jumalaa, Taivaallista Isäämme ja Jeesusta Vapahtajaamme tunnemme itsemme kykenemättömiksi, mutta saamme tässäkin pyytää apua Jumalalta.

Olemme kerhoissamme pyrkineet kokonaisvaltaiseen ohjelmaan siten, että kaikki toiminta liittyy yhteen, olipa kyseessä sitten askartelu, leikki tai uskontotuokio-

Kerhoomme sisältyy hyvin paljon toiminnallisuutta, askartelua, piirtämistä, maalaimista ja yleensä sellaista, jossa tulos on nähtävissä. Kerhossa opitaan lauluja ja

leikkejä sekä luomaan ja keksimään itse.

Vapaata leikkiä on mukana runsaasti, jolloin leikitään erilaisia roolileikkejä ja sitä, mitä on kuultu ja nähty. Seuraavanlainen tapahtuma lapsen kokonaisvaltaisesta eläytymisestä tilanteisiin: Kerhossa oli puhuttu Jeesuksesta Hyvänä Paimenena ja kerrottu paimenesta ja lampaista, jotka seuraavat pai-

menta. Jonkin ajan kuluttua tapahtuneesta, kun alkoi vapaan leikin aika, ilmoitti eräs pojista: "Hei, kuule, leikitään sitä Paimenta ja lammasta. Mää oon paimen, sää oot lammasta, tuu mun peräs."

Päiväkerho on paikka, jossa saadaan kokemuksia, jossa opitaan, jossa ollaan onnellisia, jossa lapsi tuntee olonsa turvalliseksi ja jossa on paljon tovereita.

Kaiken toiminnan keskipisteenä on kuitenkin lapsi itse, hänen tarpeensa ja odotuksensa, hänen kasvamisensa ja kehittymisensä nyt tässä ja tulevaisuutta varten.

Toivomme voivamme olla antamassa lapsille jotakin pysyvää, koko elämänajan kantavaa. Odotamme edelleen, että vanhemmat tulisivat mukaan vanhempien yhteisiin tilaisuuksiin kanssamme jakamaan vastuuta tästä tärkeästä työstä lasten parhaaksi. Yhdessä koettu vaiva ja ilo on kasvattamassa sitä yhteyden ja rakkauten henkeä, jota itse kukin tarvitsemme elämässämme.

Päiväkerholaisten vanhempien työltä: Korjataan nukkeja, tehdään nukkenvaatteita. Isät tekevät palapelejä muualla.

PARKANOLAINEN METSÄTYÖN- TEKIJÄ JA HÄNEN PERHEENSÄ

"Puulla parempiin päiviin" oli sotiemme jälkivuosien iskulause sotakorvausteollisuuden ollessa parhaimmillaan. Samaa periaatetta lähti, joskin hieman myöhemmin, toteuttamaan metsätyömies Elo Myllyniemi Kuivasjärven kylästä. Myllyniemen perheeseen lukeutuvat 37-vuotiaan perheenpään lisäksi Helinä-rouva sekä 9-vuotiaat kaksoset Susanna ja Juuso.

Haastateltavani aloitti metsätyön itsenäisenä ja omatoimisena työntekijänä 16-vuotiaana. Vähitellen voimat ja taito kasvoivat työvuosien myötä ja saavutukset kohosivat. Hän ystävystyi aluksi "puupäisen Aukustin" kanssa, joka pian vaihtui "teräskaariseksi viuluksi" ja edelleen konesahan aikakaudella moottorisahaksi v. -58.

Hankkimiensa ja loppuun kuluttamiensa moottorisahojen lukumäärää ei hän aivan tarkkaan jaksa muistaa, mutta luku liikkuu kymmenen kappaleen tienoilla. Näitä välineitä "soitellen" ja rouvan taitavan ompelutaidon tuomalla lisällä ovat Myllyniemet hankkineet toimeentulonsa lisäksi oman kodin.

Vakinainen työsuhde

Tehtyihin hakkuun työmuotoihin on lukeutunut melkein kaikkien ja kuorinalta eriaasteisten puutavara-lajien valmistus. Työsuhde on ollut jatkuva Metsähallinnon Parkanon hoitoalueen kanssa.

Seuratessani päivän tapahtumia Myllyniemen perheessä totesin, että perheen piirissä on periaate: "Aamusta päivä parhain". Aamuaskaareet alkavat ennen kukon-

Susanna, Helinä, Juuso ja Elo Myllyniemi perhekuvassa.

laulua varsinkin valoisana aikana. Perheenemäntä valmistaa aamiaisen, pakkaa eväät ja miehemme suorittaa omat valmistelunsa varusteiden osalta. Näin ollaan lähedössä työmatkalle, jonka pituus vaihtelee leimikoiden sijainnista riippuen 10 km:stä 35 km:iin saakka. Matkat on suoritettu nyttemmin pääasiassa autolla, aiemmin muilla kulkuvälineillä, jopa suksilla. Yöpyminen kämppäma-joituksessa on tuttua sekkin.

Miehensä lähtiessä työmatkalle jää perheenäiti jatkaamaan omia tehtäviään. Hän valmistaa ja vaatettaa lapset koulumatkalle Kuivasjärven koululle. Matkan lapset suorittavat polkupyörällä, pakkaskautena linja-autolla. Tämän jälkeen hän itse lähtee työpaikalleen kauppalan keskustaan, jossa hän nykyisin toimii liike-elämän palveluksessa.

Kaataen, karsien ja katkoen

Nyt on haastateltavani päättynyt hakkuupalstansa laidalle. Yöpymisoksallaan ihmettelevä metso havahtuu

tulijaa ja lentää viuhtovin siivin läheisen rämeikön suuntaan. Pienten alkuvalmistelujen, kypärän ja kuulosuojainten sovittamisen, jälkeen mies luo ikäänkuin haastavan katseen puuston latvuserroksiin — katse ilmentää pientä uhmaa — vahvempi on saapunut. Nykäisy moottorisahan käynnistinvarresta, saha tottelee ensi kerralla haltijaansa ja metsän hiljaisuuden rikkoo terävä ääni. Luppoinen kuusi kaatuu kellah-taen maahan, pystyoksinen haapa panee vastaan heikon tuulenvireen saattamana, mutta senkin on alistuttava kohtaloonsa kuivien pankak-sien valittaen katketessa. Armoa ei saa myöskään lakkapääpetäjä, joka vuosien saatossa on nähnyt väestön puutteen, kun se keräsi pet-tua ravinnokseen henkensä pitimiksi.

Työ metsässä jatkuu samalla tehokkaalla rytmillä, jossa kaatovaihe, karsinta, ja kasaus seuraavat joustavasti toisiaan. Valmistettu puutavara jää ajouran varteen metsätraktorin kuormaimen ulottuville. Sahan polt-

toaineen täydennys, joka antaa pienen hengähdystauon, kuuluu osana työn kulkuun. Eväät syödään joko lämmitetyn nuotion äärellä tai lumikelien aikana taukotuvassa. Mikään hetki ei mene kuitenkaan hukkaan, sillä tauon aikana tapahtuu työn suunnittelu eteenpäin.

Kaikesta tulee toteamaan, että kyseessä on ammattinsa hallitseva työntekijä. Työsuoritus on hyvän fyysiikan, vuosien aikana hankitun taidon, tekniikan ja ikäänkuin parhaan urheilusaavutuksen summa. On todettu, että täydellisen työtehon ja -tekniikan omaksuminen metsätyössä kestää viisi hakkuukautta.

On myöskin luonnollista, että tällä rytmillä suoritettu raskas työ ei voi yltää työajan pituudessa esim. teollisen työajan tasolle. Tehoaika tosin saattaa olla hyvinkin lähellä samaa luokkaa.

Työstä palattua jää isälle pieni aika valvoa lasten koulutehtäviä ja seurustella heidän kanssaan.

Sulan aikana metsänhoitotöitä

Paitsi varsinaista hakkuuta suorittaa kertojamme erilaisia metsänhoito- ja perusparannustöitä kevätkesän aikana. Yhdistelmä onkin erinomainen, työmuodot saavat vaihtelua ja pitkäaikainen kokemus ja taito ovat ensiarvoisia näissäkin tehtävissä, sillä työ on yhtä tärkeätä ellei tärkeämpääkin kuin varsinainen "sadonkorjuu". Ajallaan ja oikein suoritettuna työn tulos on näkyvässä täyteläisenä ja tuottoisana puustona ja raaka-aineen riittävyys tulee turvatuksi "puu-Sampon" kitaan jauhettavaksi.

Metsätyö ei sovellu läheskään kaikille, sillä ihminen on luonteeltaan joukkoon hakeutuva. Hakkuutyöstä on myös kadonnut vaihtelu, sillä esim. kuorinta on jäänyt pois tehdaspäässä suoritettavaksi, ja kirveen käyttö on sekin supistumassa yhä vä-

häisemmäksi. Työn itsenäisyyttä ja vapautta pitää Myllyniemi suurena etuna, jota muista työkohteista ei ole helposti löydettävissä.

Kostea, kylmä ja tuulinen työsal

Silloin kun sisätiloissa työskentelevä työntekijä ja virastoonsa kiiruhtava toimihenkilö toteavat ympärillään alkutalven postikorttimaisen lumen muodostamien luonnon taideteosten ja muuttaman pakkasasteen kera, silloin kokee miehemme luonnon ankeuden, jota ei lievitä edes metsän siivekkäät, sillä teeri ja riekko ovat piiloutuneet lumikieppiin ja jäniskin pysyy liikkumatta. Tällaisella säällä vaatteet kastuvat ja repeytyvät, jolloin niiden huolto antaa lisätyötä kuivatuksen, korjauksen ja pyykinpesun osalta. On pyritty kehittämään metsätyöhön soveltuvaa vaatetusta, mutta täydellisyyttä voidaan tuskin saavuttaa.

Erämies

Vapaa-ajan harrastuksiin lukeutuvat kalastus sekä kesä- että talvikautena, lasten seuratessa innokkaasti mukana, syksyisin metsästys, erittäinkin hirvijahti. Vai-

mon harrastuksista tulevat ensisijalle käsityöt.

Metsätyön arvostus kohoamassa

Metsiemme hakkuumiehet tekevät ensiarvoista ja monesti varsinkin aiemmin vaille arvostusta jäänyttä työtä. Viime vuosina on kuitenkin saatu aikaan parannusta työsuojelun, työturvallisuuden ja sosiaalisten olojen kohottamisella. On tultu toteamaan, että taitava hakkuumies on edelleenkin korvaamaton lenkki puunkorjuun ketjussa. Vanhojen tekijöiden jäädessä pois työelämästä, nuorisosta ei ole tullut riittävää täydennystä. Myöskin metsiemme kasvatuseriodi asettaa rajalliset esteet koneiden hyväksikäytölle.

Verohelpotus joulu-tammi-kuun työsuorituksista olisi mielestäni paikallaan ja helposti toteutettavissa oleva tunnustus pimeyden, pakkasen ja lumen ympäröimille tunnollisille ahertajille. Tällöin työkohteen viihtyisyystekijät rajoittuvat joskus tervantuoksuiseen nuotioon, joskus likikuusen oksalle pysähtyneen tiaisien tai harvinaisempina Parkanonkin metsiin eksyneen kuukkelin näyttäytymiseen.

Runkojen karsinta ja katkonta käynnissä.

KASVIHUONEVILJELY LOPETTI REPUN KANSSA KULKEMISEN

— Kun tilan peltoala on pieni, vain kuutisen hehtaaria piti sitä aina talvisin ja joskus muulloinkin lähteä reppu selässä sivuansioihin. Ikävuosien karttuessa alkoi ainainen lähteminen kyllästyttyä ja aloin harkita mahdollisuuksia järjestää työtä kotiin. Kokeilin pienessä määrässä turkistarhaustakin, mutta ei se oikein luonnannut. Ruokapuoli oli pahimpana esteenä. Olen pikkupojasta alkaen ollut kiinnostunut vihannesviljelystä ja niinpä lopulta päädyin kasvihuoneviljelyyn. Sitä olen harjoittanut kymmenkunta vuotta, sanoo maanviljelijä Antti Kärkölä Linnankylästä.

Antti ja Sanna Kärkölä viljelevät Nivuslammen tilaa; jossa karjasta on luovuttu, mutta emakoita on muutamia. Pellot ovat viljalla, jolloin kasvihuoneviljelyyn jää enemmän aikaa. Hyvinä apuna ovat 14-vuotias Veli-Pekka ja 10-vuotias Tiina. Kymmenkunta vuotta sitten kasvihuoneviljely aloitettiin tomaatilla ja sen rinnalla viljeltiin kevätkukan taimia. Vuosi vuodelta yritys on kasvanut ja perheviljelmää laajennetaan sitä mukaan kuin lasten työpanos kasvaa. Vierasta työvoimaa ei ainakaan toistaiseksi ole tarkoitus palkata.

— Pääartikkeleina ovat tällä haavaa tomaatti ja kukat, mainitsee Antti Kärkölä. Sitä mukaan kun kukan menekki kasvaa, lisätään sen viljelyä ja tomaatin vähennetään. Tomaatin ja kukkien lisäksi olemme täydennyskasveina viljelleet salaattia ja

— Täydennyskasvina viljelty Arla-kurkku kasvoi hyvin, paino 400—500 grammaa, toteaa Antti Kärkölä.

jonkin verran kurkkua. Viime kesänä oli ensimmäistä kertaa kasvussa ns. kalebasia, joka on koristekasvi. Kasvin hedelmä, jota on useamman muotoista, kiinnostaa erityisesti askartelijoita. Hedelmä kovettuu varressa hyvin kovaksi ja siitä tehdään erilaisia koriste-esineitä. Siitä on tehty myös käyttöesineitä.

Tieto valttia

— Kasvihuoneviljelyssä on tietoa valttia. Alan tietopuolista kirjallisuutta on jatkuvasti luettava ja seuratta-

va, muutoin putoaa ”kärryiltä”. Ei koskaan tule liian viisaaksi. Vihanneksista helpoimmin perehtyy tomaatin viljelyyn, mutta kurkut, salaattit ja kukkaset ovat jo melkoisesti vaativampia.

Kasvihuoneviljely vaatii myös paljon työtä. Ei siinä pärjää 8-tuntisella päivällä, vaan on uurastettava päivittäin tusinan täyteen tunteja. Työ on kevyenlaista, joten sitä jaksaa hyvin tehdä. Tuntipalkka tosin jää pieneksi, mutta annan sille suuren arvon, että on oma vapaus men-

nä ja tulla ja saa tehdä työtä kotona, toteaa Antti Kärkölä.

Tomaatin viljelyssä aiheuttaa eniten työtä keväällä taimien istutus ja sitominen, varsien alaslaskeminen, varskaiden poisto sekä kastelu. Vettä kuluu äärettömät määrät. Tomaatin taimia oli viime kesänä noin 800 kappaletta. Sato jäi normaalia heikommaksi. Normaalisato on noin kolme kiloa tainta kohdi.

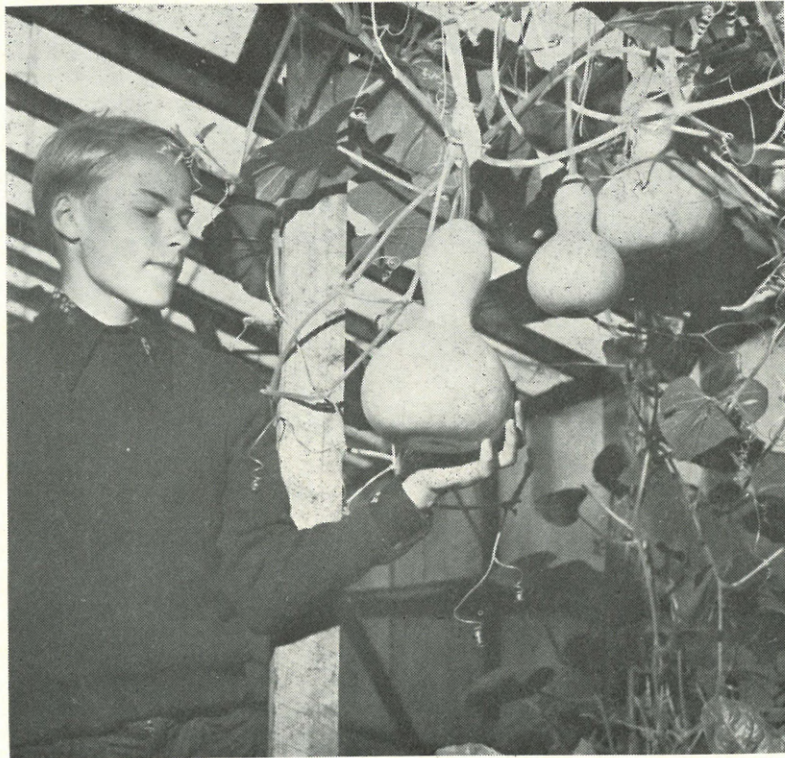
Laatuvaatimukset tomaatilla ovat korkeat. Vitsauksena ovat lähinnä ns. pehmeät tomaatit. Tämän aiheuttaa liian korkea lämpö kasvihuoneessa. Ihannelämpötila on 25 astetta, mutta kesällä se nousee väkisinkin korkeammaksi.

Kukkapuolella olemme viljelleet pääasiassa ryhmäkukkaa sekä jonkin verran ruukukukkaa. Ryhmäkukissa oli lähemmäs kahtakymmentä lajia. Valikoimaa tulemme vähentämään, se on turhan laaja. Keskitymme lähinnä hautausmaakukkiin, joilla on paras menekki ja hintakin korkeampi.

Myyntimarkkinat vihannesten osalta ovat olleet erittäin hyvät. Tuotteet on markkinoitu paikkakunnan liikkeisiin. Vihannesviljelyllä on Parkanossa hyvät menestymisen mahdollisuudet, sillä tänne tuodaan ulkopuolelta valtaosa vihanneksista. Kukien menekki on vuodelta kasvanut, mutta niiden markkinointi on kuitenkin rajoitettua.

Kärkölän tilalla on kaksi kasvihuonetta ja niissä pinta-alaa noin 450 neliötä. Toinen valmistui viime kesäksi, ja sen pinta-ala on 270 neliometriä. Kolmas on tarkoitus rakentaa ensi vuonna, mikäli mitään erikoista ei tapahdu.

— Paikkakunnan kauppiaita ja muita asiakkaita haluan kiittää luottamuksesta ja hyvästä yhteistyöstä, sanoo Antti Kärkölä lopuksi.

14-vuotias Veli-Pekka esittelee kalebassin hedelmää, josta tehdään erilaisia koriste-esineitä. Kalebassi on kurpitsan sukuinen koristekasvi.

Kärkölän tilalla viime kesänä ensimmäistä kertaa käytössä ollut kasvihuone, joka on kooltaan 9x30 metriä. Rakennuskustannusten voimakkaan nousun johdosta tämänkokoiset kasvihuoneet tulevat maksamaan 60 000—70 000 markkaa.

Satavuotisen kansanopetuksen vaiheita Parkanossa

Kansakoulun edelläkävijä

Kiertokoulua voidaan pitää kansakoulun edelläkävijänä siitän huolimatta, että sen tehokkain toiminta-aika täällä Parkanossa ajoittuu viime vuosisadan lopulle, jolloin jo ensimmäinen kansakoulukin oli aloittanut työnsä. Jo v. 1847 tehtiin ensimmäinen ehdotus kiertokoulun perustamisesta, v. 1855 oli lupa saatu, mutta vasta v. 1862 se pääsi säännöllisesti toimimaan, kun pappilan vanha päärakennus oli siirretty kirkon viereen ja kunnostettu kiertokoulun pitopaikaksi.

Kiertokoulussa oli jo muutamia pulpetteja, tosin vain edessä, ja niissä istuivat koulussa kauimmin olleet ja vanhimmat oppilaat, jotka usein osallistuivat pienempien opetukseen. Takana istuttiin penkeillä. Ensimmäiset kirjoitusharjoitukset tehtiin pulpettien edessä olevalla hiekkalaatikolla. Joku vanhempi oppilas teki mallin, jota harjoittelija koetti jäljentää. Huonosti onnistunut

pyyhkäistiin pois ja piirrettiin uusia. Kun jonkunlaista taitoa oli saavutettu, siirryttiin kirjoittamaan kivitaluun ja sen jälkeen linnun sulalla ja musteella paperille. Kiertokoulusta muodostui vähitellen alkuopetusta antava laitos, jonka merkitys alkoi vähetä vasta oppivelvollisuuden tultua voimaan v. 1921. Viimeinen kiertokoulu lopetti toimintansa v. 1933.

Kiertokoulun opettajista on ennen muita mainittava sijaislukkari J. G. Valldeman, joka kolmekymmentä vuotta hoiti menestyksellisesti ura-uurtavaa kasvattajatyötä.

Monet kiertokoulun käyttämät opetustavat siirtyivät sellaisinaan kansakoulun käyttöön. Karttakeppi, joka aluksi oli vain kurinpitokeino, tuli kansakoulun tärkeimmäksi ja alussa usein ainoaksi opetusvälineeksi. Kiertokoulu tarjosi jo ensimmäisen kouluateriankin, jona oli neljännes ruisleipää ja mukillinen suolavettä. Kansakouluun tulivat kouluruokailun ensimmäiset merkit vasta v. 1929, jolloin Kirkonkylän koulussa päätettiin antaa

maitoa 57 köyhälle oppilaalle. Vielä 1930-luvulla jouduttiin oppilaat jakamaan varallisuutensa mukaan. Vähävaraiset saivat koulutarpeet ja -kirjat ilmaiseksi sekä kouluateriana 250 g maitoa. V. 1932 oli Kirkonkylän 138 oppilaasta vähävaraisia 83, kunnan hoidossa olevia 5 ja varakkaita 50. Säännöllinen kaikille kuuluva kouluruokailu alkoi vasta v. 1943. Sitä ennen oli johtokunta useaan kertaan joutunut osoittamaan, että kouluruokailun järjestäminen sen aikaisissa tiloissa on täysin mahdotonta.

Valo syttyy

Ensimmäisen kansakoulun rakentaminen aloitettiin monivaiheisen asian käsittelyn jälkeen syksyllä 1876. Vastustus oli ollut ankara, sillä monet pelkäsivät koulun aiheuttamia suuria kustannuksia. Asiaa käsiteltiin useasti kuntakokouksissa vuodesta 1870 lähtien. Ajankohta oli vaikea, olihan juuri kestänyt suuret katovuodet, ja kunnan väkiluku oli vähentynyt lähes tuhannella hengellä, ja oli se v. 1868 2881 henkeä. Koulusuunnitelmasta tehtiin valituksia puolin ja toisin, kunnes Kuvernöörinvirasto velvoitti kunnan 1000 markan sakan uhalla rakentamaan viipymättä kansakoulun. Niin oli toimeen ryhdyttävä "väkinäisen pakon" alaisena. Koulu rakennettiin Kanan tilan omistajan lahjoittamalle tontille, Riihimäkeen, josta koulu sai nimensäkin. Koulu rakennettiin siten, että taloista vietiin määrätty määrä hirsii ja kunnan va-

Martta Jalonen (Hartto) ensimmäisten oppilaittensa kanssa Viinikan kallioilla v. 1928.

roilla rakennettiin. Koulun peltö tehtiin niin, että mies talosta oli määrätty tekemään peltöä.

Opettajan palkkaus järjestettiin samaan tapaan kuin oli ollut pappien ja sitten myös kiertokoulun opettajan. Aluksi ne maksettiinkin papinmaksujen yhteydessä, mutta myöhemmin ne piti suorittaa suoraan opettajalle. Palkkasaatavat olivat: ”vanha kyynärä halkoja, vanha leiviskä heiniä ja naula voita, se oli talo ku talo”. (Sergei Honkala)

”Ja Jumala sanoi: ”Tulokoon valkeus. ”Ja valkeus tuli.” (1. Moos. 1: 3) Näillä Raamatun sanoilla aloitti puheensa Perkanon ylhäisemmän kansakoulun johtokunnan esimies, pastorinapulainen J. S. Ticklen Parkanon ensimmäisen kansakoulun vihkiäistilaisuudessa lokakuun 15. päivänä 1877 klo 10 e.p.p. Seitsenvuotinen vastustus oli päättynyt, ja kansakoulun kannattajat olivat voittaneet, vaikka ei-ääniä vielä viimeisessäkin äänestyksessä oli ollut lähes kolmasosa. Lopultakin tuntui valkeus voittaneen ja valittu ”kansakoulukomitea” oli saanut aikaan Riihimäen kansakoulun. Johtokunta oli läsnä kokonaisuudessaan sekä kolmesta hakijasta valittu ensimmäinen opettaja Emanuel Haimila Kirvusta, joka nyt samalla juhlallisesti asetettiin virkaansa. Samalla kirjoitettiin 34 oppilasta aloittamaan koulunkäyntinsä. Oppilasluku lisääntyi vielä ensimmäisen lukuvuoden aikana niin, että keväällä oli koulussa oppilaita jo 46. Iältään oppilaat olivat 5—15-vuotiaita. Hyvin monilta koulunkäynti keskeytyi, tai ainakaan se ei sujunut aivan suunnitelmien mukaisesti, sillä v. 1881, jolloin koulu jakoi ensimmäiset päästökirjat, sai sen 4 poikaa ja 2 tyttöä. Suunnilleen samansuuruisena esiintyi seuraavinakin vuosina päästökirjan saajien luku.

Esteri Kolhi (Syvänen) oppilaittensa kanssa Raivalan uuden koulutalon portailla.

Alussa lyhyin lukuvuosin

Koulu alkoi syksyisin lokakuun alussa ja päättyi toukokuun puolivälin jälkeen. Sitä ennen oli syksyllä n. kuuksen kestävä jakso pienten lasten koulua. Samoin keväisin ”ylhäisemmän kansakoulun” päätyttyä seurasi pienten lasten koulua 3—4 viikkoa. Jonkinlaista tasoryhmitystäkin käytettiin alusta asti. V. 1879 johtokunta päätti, että ”pienimmille myönnetään opetusta ainoastaan aamupäivällä ja suurimmilla on kaksi päivää vapaata kunakin viikkona. Ainoastaan keskimmäiset saatettiin jokaisena tuntina opetuksen osallisuuteen.”

Vaikka oli saatu uusi koulurakennus, toimi koulu kuitenkin hyvin puutteellisissa oloissa. Kirjoja oli jonkin verran. Oppilaat saivat ne ostaa, jos heillä oli siihen varaa. Tavallisimmin ne kuitenkin annettiin lainaksi. Muste ja paperi kirjoitusharjoituksia varten annettiin koulusta, muuten kirjoitusvälineet tuli hankkia itse. Jo v. 1879 hankittiin höyläpenkki käsitöitä varten, ja käsitöitä tehtiin toden teolla. Varsin aikaisessa vaiheessa hankittiin koululle juottokolviikin. Käsiyötarpeet piti oppilaan hankkia itse tai lunastaa koululta. Silloin sai tehty käsitöitä viedä kotiin. Jos ne tehtiin koulun tarvikkeista, jäivät työt koulun haltuun ja

myytiin huutokaupalla ”Toikon markkinoilla”. Tyttöjen käsitöiden opetus oli herrasväen rouvien vapaaehtoisuuden varassa. Vasta v. 1908 tuli Riihimäen koulun opettajattareksi Aino Lohi ja alkoi opettajan ohjauksessa tyttöiläkin käsitöiden opetus. Myöhemmin esimerkiksi ruustina Suoma Tommila kulki polkupyörällä Kuivasjärven koulussa opettamassa tyttöjen käsitöitä.

Lisää kouluja

Alkuinnostuksen jälkeen oppilasmäärä laski, mutta pysyi silti varsin suurena yhden opettajan opetettavaksi. V. 1896 pyrki kouluun 57 oppilasta, ja kun katsottiin, että kouluun voidaan ottaa vain 52 oppilasta, jäi viisi hakukasta ulkopuolelle. Seuraavana vuonna aloittikin sitten toimintansa Raivalan kansakoulu, joka sai vuokratilat Alatormän talosta. Siellä ruvettiin heti puuhaamaan oman Sydänmaan koulun rakentamista Kustaa Harjunpään lahjoittamalle tontille. V. 1900 koulu pääsi muuttamaan uuteen koulutaloon. V. 1898 Alaskyläkin sai oman koulunsa, ja se vähensi Riihimäen koulun oppilaspainetta. Toisena kouluna kuitenkin jo v. 1894 Kihniö oli saanut oman koulutalonsa.

Oppivelvollisuuslain tullessa voimaan oli Parkanossa yhdeksän kansakoulua.

Käsityötunti Vuorijoen kansakoulussa v. 1936. Käsityönopeettajana toimi kuvan ottaja opettaja Hannes Bäcklund.

Kihniö oli eronnut omaksi kunnaksi v. 1920. Parkanon kansakouluista oli rakennettu v. 1906 Kuivasjärven, v. 1910 Linnankylän, v. 1916 Vuorijärven, v. 1919 Yliskylän ja 1920 Vatajankylän kansakoulut. Kun vielä alue-siirrossa oli Vahojärven koulu siirtynyt v. 1917 Parkanon kouluksi, oli kaikissa senaikaisissa koulupiireissä omat koulunsa. Oppilaita oli silloin Parkanon kouluissa 345 ja opettajia 9.

Laajimmillaan 21 koulupiiriä

Myöhemmin koulupiirejä syntyi sitten lisää niin, että niitä oli 1950-luvulla kaikkiaan 21. Niistä kuitenkin Hoseuksen koulupiiri ei saanut omaa koulutaloaan. Sitten täällä toimi silloin 20 kansakoulua ja oli niissä enimmillään n. 1500 oppilasta. Oppivelvollisia oli kuitenkin huomattavasti enemmän, sillä Parkano oli saanut sodan jälkeen oppikoulun, joka vuosittain veti yhä enemmän oppilaita. 1960-luvulla alkoi oppilasmäärien vähentyminen ja useat koulut joutuivat sulkemaan ovensa. Koulupiirien lukumäärä väheni kolmeentoista, jossa luvussa Parkano lähtee siirtymään peruskouluun. Toimintansa lopettaneita kouluja on Parkanossa Lapiolahden, Sydänmaan, Raivalan, Kirjasen, Vahojärven, Kartinahon ja

Linnankylän kansakoulut, joiden kaikkien kiinteistöt ovat vielä kauppalan hallinnassa.

Parkanossa alkoi oppilaiden koulukuljetukset jo 1950-luvun alussa. Tällä toimenpiteellä välttyttiin Latosuon koulun rakentamiselta. Koulukuljetukset ovat sitten vuosi vuodelta lisääntyneet. Tällä hetkellä on jo yli puolet oppivelvollisista koulukuljetuksien varassa. Ja lukumäärä tulee vain lisääntymään peruskoulun tultua.

Peruskouluun

Parkano siirtyi peruskoulujärjestelmään tämän vuoden elokuun alusta. Pitkäai-

kainen koulu-uudistuksen kehittäminen tuli siis vihdoin todellisuudeksi. Periaatteellinen pyrkimys, että kaikilla olisi mahdollisuus samaan oppimäärään yhteiskunnan kustannuksella on sen suuri tavoite. Kuitenkin oppiminen on aina suurelta osin henkilökohtaisten ponnistusten varassa. Tiedon kauhalla päähän saaminen on aina oleva unelma. Sata vuotta sitten lähdettiin kansakoulua kehittämään suuren innostuksen vallassa. Samanlaista innostusta on ollut peruskouluuudistuksen ajamisessa. Cygnaeuksen käytäntöön tähtäävistä periaatteista on paljolti luovuttu. Peruskoulusta tulee huomattavasti teoreettisempi. Sata vuotta sitten kansakoulu lähti raivaamaan kulttuurille tietä koskemattomaan korpeen. Peruskoulun tie on tasainen. Se tuo kouluun täydellisemmät opetusvälineet, tekniikan. Se vaatii enemmän niin oppilailta kuin opettajiltakin. Sitä suurta hengen paloa ja innostusta, mitä kansakoulussa on totuttu näkemään, tuskin tulevaisuudessa tulee olemaan. Koulusta tulee teollisuuslaitos teollistuneessa yhteiskunnassa. Sadan vuoden päästä voidaan arvioida, miten peruskoulu työssään on onnistunut.

Kuivasjärven kansakoulu toimintansa alkuvuonna 1906. Kuvassa vasta valmistunut kansakoulu, ensimmäiset oppilaat sekä kyläläisiä. Ensimmäisenä opettajana on kuvassa mukana Kaarlo Yliaho, joka toimi Kuivasjärvellä kaikkiaan 15 vuotta. Kuva on julkaistu Ylä-Satakunta-lehdessä 11. 12. 1966, jolloin Kuivasjärven kansakoulu vietti 60-vuotisjuhlaansa

KANSANPARANTAJA

LEIKKONEN

Henrik Selim Leikkonen (1863—1942) eli Seeli Leikkonen oli aikanaan parkanolaisen hyvin tuntema parantaja, ainoa laatuaan tässä pitäjässä. Hän oli kansanparantajan sanan varsinaisessa merkityksessä, sillä työskennellessään hän ei tarvinnut apunaan sen paremmin kirurgin veistä kuin lääkkeitäkään. Nyrjähtäneet ja revähtäneet nivelet saivat apunsa, kun hän hetken tunnusteltuaan niksautti ne paikalleen taitavalla kädenliikkeellä.

Taitonsa hän lie perinyt paitsi luontaisena taipumuksena myös vaimonsa kotoa Kovelahden Vähätälöstä. Hänen sukujuurensa ovat nimittäin Ikaalisissa, josta muutettiin Parkanoon v. 1890. Vähäntalon vanhallaan oli parantajan taito melkein pätelepatian luonteista, mikä ennen vahvasti sisällytettiin sanaan kansanparantaja. Henrik Leikkonen ei tosin omaksunut tuota telepatiaa, mutta suurimman osan isännän taidoista hän varmaan oppi.

— Luonteeltaan isäni oli vaatimaton ja hiljainen, kertoo hänen tyttärensä Saima Leikkonen. Ihmiset tulivat hänen luokseen murtumiseen, jotka saattoivat olla jo hyvinkin pitkälle rustottuneita ja tietysti hyvin tuskallisia. Ensin piti nivel saada irti, ja sitten taitavia otteita käyttäen taas sijoilleen. Katkenneen raajan hän satoi, mutta mitään linjamentteja ei tarvittu. Hänellä oli tarkka tun-

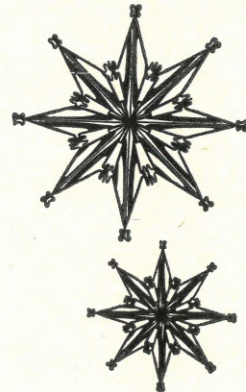
to sormenpäissään, sillä koskaan hän ei vaurioittanut potilasta. Maksua hän ei töistään perinyt, teki vain kun ihmiset pyysivät.

Omassa seitsenlapsisessa perheessään tapahtui aina silloin tällöin onnettomuuksia ja komelluksia, jolloin isän taito oli tarpeen. Itse hän oli aina terve, liekö sitten pyöräilyn ansiosta. Pyörä oli hänen kulkuvälineensä vielä vanhanakin, kun olisi luullut kävelykepin riittävän. Hänen tyttärensä tapasi voimistelunopettajaksi valmistuttuaan joskus antaa neuvoja isälleen. Kerrankin tuli potilas, jonka jalassa oli kummallinen patti, ja nilkka tuntui olevan sijoiltaan. Hetken tutkittuaan Leikkonen totesi, ettei hän voi asiaa auttaa, kyseessä on ilmeisesti tuberkuloosipesäke. Tässä asiassa kuin monessa muussakin tapauksessa täytyi tyttären myöntää, että hänen isänsä tiesi ja tunsu asiat, vaikka ei ollut sen paremmin lääketiedettä opiskellutkaan. Samainen potilas nimittäin kuoli myöhemmin tuberkuloosiin.

Ammatiltaan Leikkonen oli maanviljelijä, ja kasvatti tietysti ohessa karjaakin. Monet hakivat hänet myös parantamaan katkenneen tai nyrjähtäneen lehmän tai mullikan jalan. Samanlaiset nivelet eläimillä ovat, ja varmasti yhtä tuskallinen olo, kun ne menevät pois tiiloiltaan. Myös useita synnynäisiä jäsenvikoja hän paransi, eräänkin pikkupojan, jonka molemmat jalat harottivat liiksi ulospäin, ja tekivät siten kävelemisen mahdottomaksi.

Enemmän Henrik Leikkosen taidoissa taisi sittenkin olla luontaista kuin opittua. Taipumuksiin viittaa se, että hänen pojastaan Olavi Leikkosesta tuli taitava ortopedi, erikoistunut luukirurgiaan. Isänsä käyttämiä otteita hän pitää erittäin taitavina ja tehokkaina parannuskeinoina.

SETU, ILOINEN LINTUKOIRA

Joskus menneinä aikoina meillä oli lintukoira. Setu se oli nimeltään ja irlanninsetteri rodultaan. Lintujahtiin tämän laadun koira opetetaan niin, että se jää seisomaan riistan havaittuaan.

Setu tuli perheeseemme silloin, kun perhe oli nuori ja jolloin uskottiin vielä monenlaisiin ihannekuviin. Irlanninsetteristä olimme nähneet kuvia, miten se karva kuparirruskeana välkehtien ylvään arvokkaasti käyskentelee isäntänsä rinnalla vihreillä niityillä ja joskus katsohtaa isäntää silmiin tyyneenä ja viisaan rauhallisena.

Elävä setterimme Setu poikkesi tästä ihannekuvasta melkoisesti. Aivan niin kuin sen karva oli ruskeanpunertava — se oli siis tulenkarvainen — aivan samoin oli sen olemus luonne ja elämä: kuin nuotion liekkien leiskutusta, räiskähteleviä loimauksia ja kipinöitten singahtelua. Sen kanssa telmiessäkin sai vaikutelman, ikäänkuin koira olisi ollut monessa paikassa yhtäaikaa. Nuolaistuaan sinua naamasta se jo haukkui takanasi, mutta ennen kuin ehdit kääntyäkään, se jo vilisti yli puutarhan, niin että syvät tassunraapaisut vain jäivät vasta istutettuun sipulipenkkiin.

Setu oli erikoisen ihmisrakas ja seurankipeä. Omalta makuupaikaltaan se oppi jo pentuna yön aikaan salaa luikahtamaan sänkyyn pienen poikamme viereen. Ihmisten sängyissä se nukkui — vaikka se oli kiellettyä — aina jos joutui olemaan yksin ko-

tona. Ehkä näin tuntui yksin odottajasta turvallisemmalta.

Monet käsittivät Setun ihmisrakkauden väärin. Varsinkin kookkaan koiran taipumusta hypätä outoja vieraita vastaan ja nuolaista heitä tervetuliaisiksi naamasta luultiin melkein aina muuksi lähentelyksi.

Näin ruokalan emäntäkin, joka tuli jollekin asialle vaimoni luo. Salamana vilahti koiramme häntä vastaan saviselle, vetiselle puutarhan käytävälle. Naisen väljä kesätanttu hulmahti pyörältä laskeutuessa, ja tervehdys-hyppyynsä ponnahtavan koiran etutassut joutuivat hameen alapuolelle heilauttaen helmat korkealle. Vaikka maan painovoima pian palauttikin liepeet normaalikorkeuteen, ehdin koiraa tavoittaessani vilaukselta nähdä, että emännän tavallisesti vaatteiden kätkemään keskivartaloon oli ilmaantunut pa-

ri suurta rapaisen koirantasun jälkeä. Mutta sinne nekin jäivät, putoavan vaatten alle, katseilta kätköön!

Sorsaluvan elokuussa alettua lähdin haulikkomiehen mukana vainioiden laskuojille opettaakseni Setusta ammutun riistan noutajan. Ensimmäinen lintu putosi leveään, liejuiseen ojaan ruohojen joukkoon. Koira oli sorsaa ammuttaessa jossakin etäämmällä eikä paikalle vihellytynä usuttamisesta huolimatta nähnyt ojassa mitään etsimisen arvoista. Yritin kalikoitakin heittelemällä osoittaa sille kohtaa, missä sorsa vielä heikosti jalkojaan sätki, mutta turhaan.

Kun muutakaan neuvoa ei ollut, heitin vaatteet päältäni ja lähdin koiraa taluttaen liejussa kahlaamaan saalista kohti. Sorsan saavutettuaamme nuuskaisi koira sitä kerran, mutta ei tuntenut sitä kohtaan sen enempää mie-

lenkkiintoa, vaan räpiköi rantaan. Hieman pettyneenä lähdin sorsaa koivista roikottaen mulimaan kovaa maata kohti minäkin, kunnes huomahdin kainaloitani myöten ojanpohjan silmäkkeeseen. Mutavellissä nelinkontin ryömiä sieltä sentään kuiville selvisin. Setukin seurasi törmältä ponnistelujani heiluttaen ystävällisen osaaottavaisena häntäänsä.

No, jos ei sorsajahti Setua huvita, niin kanalinnun metsästys se on oikein tällaisen seisovan lintukoiran elämäntyötä. Näin tuumiskelin, ja sattui silloin soittamaan muuan naapuripitäjän isäntämies ehdottaen erään asian hoitamiseksi pientä patikka-retkeä metsillensä ja tiluksilansa. Päätin heti ottaa koiran mukaan. Siinähan saataisi metsäretken varrella joku ruokalintu rymistää syönnökseltänsä ja Setu saisi tuntumaa tähän pääriistalajiinsa.

Matkaan lähdin äskettäin ostetulla uuden puhtaalla autollani Setu takapenkillä. Isäntä oli vastassa, kun pysäytin talon pihaan. Ovea avatessani ryntäsi koira selkäni takaa varkain ulos, huomasi samassa navetan edessä tepastelevan kanan ja lähti tormuuttamaan sitä kohti. Olihan se kanakoira! Ehtimättä isäntää edes tervehtiä painuin minä koiran perään. Kana pakeni siivet levällä kaakattaen navetan taakse ja pelastautui siellä lentämällä lantalan ylisille lautojen päälle. Perässä säntäävä koira joutui uimasilleen ruuman pohjalla olevaan hyötyisään velliin. Sieltä se sieraimiaan pärskytellen pian kroolasikin takaisin ja pyörähti, minun ehtimättä saada siitä otetta, nurkan ympäri takaisin pihan puolelle ja autoon, jonka ovi oli lähtömme kiivaudessa jäänyt auki. Siellä se etuisuimella seisten sitten pudisteli lantavettä pitkistä karvoistansa, niin että ruskea

sumu ja lannan löyhkä täytti hienon vaunun.

Oma lukunsa oli tietysti selittää tilanne pihaan kerääntyneelle ihmettelevälle talonväelle. Oma lukunsa oli myös seuraavina viikkoina monta kertaa toistettu auton sisäpuolinen pesu, kunnes väkevä ammoniakkin haju alkoi vähitellen lientyä.

Setun tarkka vainu oli lapsille leikkien aihe. Makkaran pala piilotettiin maton alle, ja koira päästettiin huoneeseen. Kuljettuaan hetken nenä korkealla se yleensä erehtymättä suunnisti makupalan luo.

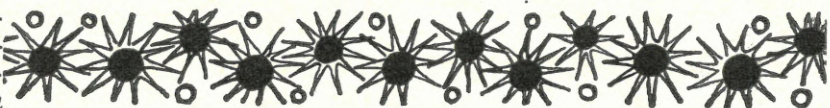
Myös koiran kuulo oli herkkä. Heitipä vaikka pehmeän makkaran kuoren rätäkään sen ruoka-astiaan, niin toiseen päähän taloa se kuuli ja tuli kuppinsa kokemaan.

Tämän ruostumattomasta teräksestä tehdyn mainion lautasensa se oli muuten itse pentuna kantanut jostakin etäisemmästä talosta. Samalla tavalla se toi portaittem-

me viereen luutia ja harjoja naapurien pihoista ja myös makkaroita, pakastekaloja ja voipaketteja toisten talojen eteisiin ja porstupiin jätetyistä ostoskasseista. Setu oli aina kaikessa kotiin päin!

Koiran herkäät korvat koi-tuivat aikanaan sen tuhoksi. Se ärsyyntyi ja menetti malttinsa, jos sen aikana prättytettiin mopoa. Kerran se sitten, rynnättyään kiu-kustuneena ohi ajavaa moottoripyörää kohti, katkaisi ketjunsä ja näin irralleen päässeenä saatteli pyörää joutuen sen yliajamaksi. Siinä kolarissa ruhjoutui Setun reisu. Parannustoimia ei saatu onnistumaan, ja koira jouduttiin lopettamaan. Liikenteen uhreinahan hyvin suuri osa koirista kuolee.

Setu eli vain kaksi ja puoli vuotta. Sen lyhyeen elämään mahtui kuitenkin paljon tapahtumia. Kas, se kun eli ja toimi niin tulisella vauhdilla, ja tekeväillehän kaikenlaista sattuu.

IMPI PENTTI — MONIPUOLINEN HARRASTAJA

Kairokosken kuohujen äärellä keltaisessa omakotitalossa asuu Impi Pentti, taiteilija. Talon sijainti on yksi Parkanon kauneimmista: koski ryöpyy ympärillä valtoimenaan. Tämä tuntuu sopivan luonnonläheiseltä ympäristöltä taiteilijalle, joka on myös monipuolinen harrastaja ja keräilijä.

Harrastuksena keräily

Impi Pentti sanoo keräilyn olleen harrastuksenaan jo lapsesta lähtien. Yksi keräi-

lyn kohde — kellot — koristaa olohuoneen oviaukkoa. Niitä on suomalaisesta lehmänkellosta itämaiseen kamelinkelloon. Muut keräilyharrastuksen tulokset ovat piilossa: kansallispukuiset nuket, erilaiset lusikat, kaitafilmit sekä rakkaimmat harrastukset — postimerkit ja rahat — omissa kansioissaan.

Filatelisti Impi Pentti

Rahojen ja postimerkkien keräilyn Impi Pentti kertoo

aloittaneensa kymmenvuotiaana koululaisena. Opettaja Eino Salminen, joka itse oli innokas filatelisti, opasti ja neuvoi postimerkkeilyn alkeet. Nykyisten merkkien määrä ei Impi Pentti itsäkään tiedä. Etupäässä hän keräilee suomalaisia postimerkkejä, mutta kokoelmissa on runsaasti merkkejä myös muualta maailmasta. Impi Pentti harmittelee, ettei Parkanossa ole kerhoa filatelisteille. Kerhossa alan harrastajat voisivat vaihdella merkkejä ja saada lisäoppia toisilta.

Maallikon käsitys postimerkkikeräilystä on varsin suppea: pelkkää merkkien haalimista ja niiden liimamista vihkoon. Hetken keskustelu filatelisti Impi Pentin kanssa aukoo uusia näköaloja. ”Merkkejä voidaan kerätä joko normaalisti maan mukaan, tai erilaisia leimoja, merkkejä ja kuoria kenttäpostioista. Merkeistä voidaan kerätä ja valmistaa aihekokoelmia: kerätään vain urheilua, taiteita, kirjallisuutta käsitteleviä merkkejä. Silloin ei ole väliä mistä maasta merkit ovat, aihe ratkaisee.” Impi Pentillä itsellään on edustavat aihekokoelmat mm. avaruudesta ja avaruuslennoista sekä laivojen ja merenkulun historiasta.

Merkit voidaan kerätä myös leikkeinä tai kokonaisina kirjelahetyksinä (koko kirjekuori). Samoin voidaan samasta merkistä kerätä käytetty ja käyttämätön malli. Myös voidaan kerätä ensipäi-

Impi Pentti ja olohuoneen oviaukkaan sijoitettu kellokokoelma

vän leimauksia eli merkkejä, jotka on leimattu samana päivänä kun postimerkki julkaistaan tai viimeisen kelpoisuuspäivän leimoja merkeistä, jotka poistetaan käytöstä.

Huijausta merkeillä

Suomessa julkaistaan vuosittain vähän uusia merkkejä, ehkä parikymmentä. Jotkut arabimaat valmistavat filatelisteja varten merkkejä, joita ei koskaan käytetä normaalissa postiliikenteessä. Impi Pentti tuomitsee tällaisen liiketoiminnan, tavallaan väärentämisen. "Olen minäkin sellaisia merkkejä ostanut tavaratalosta muovipussissa. Vääryyttä se kuitenkin on, merkkien pitää olla oikeita postilähetyksissä käytettäviä." Tie kansainvälisiin näyttelyihin katkeaa armotta sellaiselta kokoelmalta, jossa on näitä bisnesmerkkejä.

Alku aina hankalaa

Kyselen ohjeita aloittelvalle keräilijälle. "Merkkien tulee olla virheettömiä, ne eivät saa olla rikki tai likaisia, ja niiden tulee olla kauniisti leimattuja." Merkit irroitetaan kuorista vedessä liottamalla. Ne kiinnitetään kansioon (ei siniseen ruutuvihkoon) liimakkeilla, jotta ne voidaan tarvittaessa jälleen irroittaa.

Vasta-alkajan ei pidä lanistua siitä, että aloittaa merkkeilyn vasta nyt, koska postimerkkeily ei ole sidottu aikaan. Jokainen saa ja voi valita keräilyyn aiheen oman makunsa mukaisesti. Päämääränä ei tarvitse olla kerätä esim. kaikki Suomen entiset ja nykyiset merkit.

Aloittelijan tulee hankkia paitsi keräilykansio myös säilökirja, jossa merkit pesytynä odottavat lajittelua ja tarkempaa tutkimista.

Penteillä filateliala näyttää olevan sukuharrastus: lapsilleen on Impi Pentti aikoinaan tehnyt omat kokoelmat, ja nyt alakoulua käyvillä lap-

senlapsilla on myös omat kokoelmansa. Itse he eivät niitä vielä osaa järjestää, mutta jo muutaman vuoden kulluttua isoäiti saa innokkaita pikku keräilijöitä seurakseen.

Kallista ja halpaa

Mistä sitten Impi Pentti hankkii merkkinsä? "Ostan itse, vaihtelen toisten kanssa, saan kirjeistä. Tuttavat lähettävät kun tietävät harrastukseni."

Kysyn vielä postimerkkien hinnoista. Impi Pentti kertoo, että hinta riippuu suuresti siitä, miten paljon kyseistä merkkiä on aikoinaan painettu. Raha-arvoltaan pieniä merkkejä tarvitaan normaalissa käytössä paljon. Niitä on silloin runsaasti liikkeellä, joten hinta pysyy alhaisena. Isoja arvoja taas painetaan vähän, hinta nousee. Esimerkiksi 5 kopeekan sininen merkki v. 1856 maksaa nykyään 4700 mk, mutta on merkkejä, joista maksetaan jopa 30 000 mk. Kun vain sellaisen sattuisi löytämään!

Postimerkkeilyn idea

Puhumme filatelian ideasta. Impi Pentti tuumii: "Postimerkkeily ei ole pelkkää keräilemistä. Se on ennen kaikkea tutkimustyötä. Täytyy tutkia maita ja kansoja, niiden historiaa ja luontoa. Merkeistä oppii mitä erilaisimpia asioita." Joku viisas filatelisti onkin sanonut: "Älä sitä tutki mitä puuttuu, tutki sitä mitä sinulla jo on."

"Katselen merkkejä aina myös taiteilijan silmällä, ne ovat usein kuuluisien taiteilijoiden töitä. Jotkut merkit ovat suorastaan taideteoksia."

Rahalla saa rahaa

Taiteilijan luonteeseen viittaa myös Impi Pentin toinen rakas harrastus: vanhojen rahojen keräily. Metallirahathan ovat taiteilijoiden tekemiä pienoisteoksia.

Postimerkkikokoelmat ovat omissa kansioissaan.

Rahojen keräily tuntuu kalliimmalta harrastukselta kuin postimerkkeily. Haastatteluiltana taloon ilmestyi mies musta kolikko kädessä: lantti 1890-luvulta. Impi Pentti etsi luettelonsa ja tarkisti: raha ei ole harvinainen ja on lisäksi melko kulunut ja huonossa kunnossa, arvo kaksi markkaa. Kaupat tehtiin: Impi Pentti sai kolikon. mies kaksi markkaa. Numismaatikkojen kerhoissa järjestetään vaihtotilaisuuksia ja huutokauppoja. Juhlarahat ja mitalit täytyy itse ostaa.

Tutkimustyötä

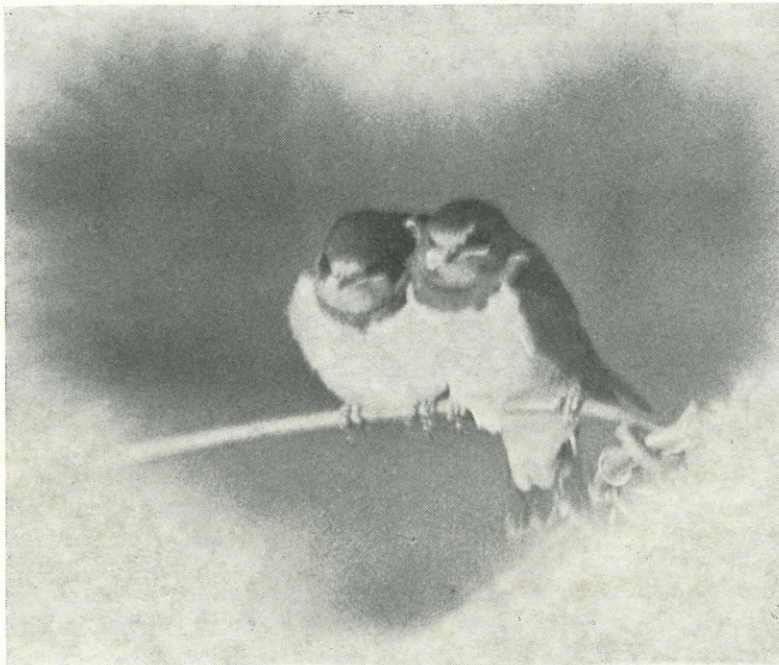
Myös rahojen keräily kasvattaa kansojen historian tuntemusta. Kolikossa saatava olla pelkkä hallitsijan nimi. Lähdeeteoksista täytyy tutkia missä maassa ja mihin aikaan ko. hallitsija on ollut vallassa, siis milloin raha on painettu ja ollut käytössä. Viimeksi Impi Pentti kertoo joutuneensa tutkimaan koko Romanovin historian erään erikoisen kolikon vuoksi.

"Ovatpa rumia ja epämuodostuneita" päivittelen tyhmänä maallikkona katsellesani harvinaisuuksia: Romanian vallan aikaisia käsinlyötyjä kuparikolikoita, jotka ovat Claudiuksen ajalta 260-luvulta ja Valentianuksen 360-luvulta.

Marjatta Hytönen

RAKKAUS

Parkanon kamerakerho, Ari Mantila.

Lunastettu Parkanon
Joulun kirjoitus-
kilpailussa

*Suurin on rakkaus
tunteista päällä maan.
Ihmeellinen olemus on sen.
Jospa jokainen
sen sanoman
ymmärtäisi sydämessään.
Rakkaus voima on.
Ilman sitä
voimaton
on ihminen
Rakkaus suurin on.
Rakkaus Jumalan,
joka Pojan ainoan
synneistämme antoi,
että jokainen
voiman suuruuden
oppisi tuntemaan.*

Erikoisen näköisiä ovat myös kiinalaiset kolikot 1700-luvulta. Niissä on nelikulmainen reikä keskellä, jotta ne voitiin pujottaa rautalankaan. Israelilainen raha on soma kuin piparkakku pyöryläisine reunoineen.

Mielenkiintoisimpia tutkimuksen kohteita ovat Impi Pentille olleet esim. arabialaiset rahat, joissa on vain arabialaista kirjoitusta. Se pitää ensin yrittää kääntää tavalliseksi, saada selville edes vuosiluku. Islamilaisen ajanlaskun mukaan ilmoitettu vuosi täytyy sitten muuntaa taas nykyvuosiksi.

Rahojen ohella numismaa-

tikit keräävät mitaleja, arvo-merkkejä, rahakkeita, kaasupoletteja, pelimarkkoja ym. joita on käytetty rahan asemasta ja vastikkeena. Näistä esimerkkinä Impi Pentillä on jo pikkutyöstä asti säilynyt Viipurin raitiotiimerkki. Myös olympiarahoja Impi Pentillä on kokoelma: nyt jo etukäteen hankittuna Montrealin vuoden 1976 olympialaisten neljä juhlarahaa.

Rahakokoelmansa ensimmäiset rahat Impi Pentti muistaa tarkasti. Eräs niistä on jo koulutyttöinä käteen sattunut sveitsiläinen Helvetia-kolikko, jonka vieras ja pahanenteinen nimi kiehtoi.

Kokoelman ensimmäinen suomalainen raha on vuodelta 1866. Sen Impi Pentti on saanut isoäidiltään. (Suomeen tuli oma raha vuonna 1864)

Kiinnostavat harrastukset

Kuivia ja ikäviä eivät nämä Impi Pentin lempiharrastukset mitenkään ole, päinvastoin, mielenkiintoisia ja aina uutta esiin tuovia. Osansa tässä on tietysti Impi Pentin tavassa esitellä kokoelmiaan innostuneesti ja kiinnostavasti. Vilkaiskaapa tekin postimerkkiä tai viisipennistä uusin silmin.

KÄRPPÄJÄRVEN SOTA

Viime vuosisadalla oli käsipelillä tehtävä plankunsahaus eräs Ylä-Satakunnan alueen maaseutuväen rahantienauskeino. Karviasta plankut ajettiin hevosilla paljolti Kristiinaan myytäväksi, kun taas Parkanosta kuljetettiin enemmän Poriin maantien sinne valmistuttua 1830-luvulla.

Plankkupuitten loppuessa omista metsistä, niitä varastettiin seudun laajoista kruununmetsistä. Maata omistamattomille plankkujunnareille tämä oli usein ainoa keino.

1880-luvulla kruunun metsänhoitajat metsänvahteineen yrittivät kovin ottein saada varkaudet loppumaan, jolloin mm. Mustajärven-Kärppäjärven tienoilla syntyi yhteenotto, Kärppäjärven sota.

Seuraavassa Eino Saaren asiasta keräämää muistitietoa. Kertojat ovat parhaastaan karvialaisia niinkuin varkaatkin tässä tapauksessa näyttävät olleen.

"Plankunsahausta" Parkanon Kalliokoskella. Kuvassa sahattava tukki on Parkanon jättiläispuita ja menetelmänsä viimeisiä ellei viimeinen työmaa. Ylläkuvatun sahauksen "plankkuja" pitäisi olla museotarkoituksessa Seikun sahalla Porissa. Alkuperäinen kuva on annettu Kansallismuseoon säilytettäväksi.

Aika ennen isojakoa

Isojako Karviassa alkoi 1774—1775, jolloin kartoitettiin talojen viljelysmaat, sillä viljelysten laajuuden mukaan annettiin sitten taloille metsämaata. Isojako päättyi 1787.

Ennen isojakoa olivat metsät yhteisiä. Mutta kun talolliset saivat haraviinsa,

että myöhemmin annetaan kullekin rajoitettu ala metsämaata, ja oli itsestään selvää, että metsämaata talolle annetaan talon lähimmästä ympäristöstä, siten isännät huomasivat, että jos he parkkaavat tervapruukin talonsa läheltä, ei heille jääkään puita jaon jälkeen omalle maalleen. Oli siis parkattava ennen rajojen käyntiä terva-

pruukit mahdollisimman kauaksi talosta.

Mielestäni asukkaat olivat alkuaan siinä uskossa, että ulkosarka on talojen yhteismetsää, kuten ennen isojakoakin. Eikä se ihme ollut vaikka he siinä uskossa olivatkin, sillä kun jonkinlainen metsähallituskin perustettiin vasta 1851 ja metsänvartiat järjestettiin vasta

paljon myöhemmin, niin vail-
la ilmoitusvälineitä silloin
olevan kansan oli miltei mah-
doton saada sellaisia asioita
tietoonsa.

Tätä mielestäni todistaa se,
että kun Karvian ympäris-
tön Kruununmaita alettiin n.
1860 kartottaa, oli 1838 syn-
tynyt Juho Salonen, joka oli
mukana kartoitustyössä, kys-
synyt kartottajalta, mitä tä-
mä homma tarkoittaa? Kar-
toittaja oli sanonut, että tätä
tehdään nyt vaan koetteeksi
näinkin — Salonen oli itse-
seen tuumaillut, että kyllä
ne korpit vielä nämäkin maat
vievät.

Myöhemmin tietenkin oli
selvänä kaikille, että tukkien
haku kruunun metsästä on
varkautta, mutta kun omat
metsät oli hakattu tervalle
niin ettei monenkaan metsäs-
sä ollut plankkupuuta, eli
sellaista puuta että siitä tuli
kaksi 3"x9" plankkia, jotka
ainoastaan kelpasivat myytä-
viksi ja rahaa tarvittiin, niin
totta kait mentiin kruunun
alueille niitä hakemaan, kun
siitä ainoastaan harvoin tuli
jälkilaskuja ja rangaistusta.

Kun sitten saatiin tieto, et-
tä metsähallitus järjestää
voimiaan saadakseen metsän-
varkaudet loppumaan, alet-
tiin toisellakin puolella mo-
bilisoimaan joukkoja vasta-
rintaan ja niin syntyi n.s.
Kärppäjärven sota, todennä-
köisesti helmikuulla 1886.

Tämän jälkeen seuraa eri
henkilöiden muistelmia
Kärppäjärven sodan tapauk-
sista, joista vanhemmat hen-
kilöt olivat usein tarinoineet:

*Matti Rauhala Ikaalinen,
s. Jalasjärvellä 1862*

1870 oli Koskuella ensim-
mäisen kerran kasakoita ros-
vosten takia, ja 1877—1878
oli siellä metsänvarkauksien
takia kapteeni ja 32 kasak-
kaa. (Donin kasakoita). Ja-
lasjärvellä oli silloin vosmes-
tarina Mohring (Muurinki)
ja Parkanossa Pulkinen. —

Jalasjärvellä oli valleksman-
nina Pettersson.

Juho Koivula s. 1871

Sarvijoen Heikillä oli työs-
sä Äksän Antti (Antti Pitkä-
ranta), joka lähti sotaan toi-
sella Sarvijoen hevosella ja
isäntä toisella.

He saivatkin tappelun
päätyttyä tuotua kuormansa
kotiin, ja hautasivat tukit sa-
hapukkien luo omasta met-
sästä tuotujen tukkien alle,
joten eivät kallimiehet niitä
löytäneet, kun vahdit tulivat
huomisin niitä etsimään.

Heikin ja Äksän Antin he
veivät Otavalle köysissä ni-
mismiehen kuulusteluun.

Kun Heikkiä lähettiin vie-
mään kuulusteluun Otavalle,
tarjosi äitinsä hänelle jal-
kaan uusia sukkaa, mutta
Heikki sanoi: Ensukaa minä
nyp priiiohim mee.

Kun kuulustelija sanoi, et-
tä jos joku menee takauk-
seen ettei Heikki karkaa,
päästetään hänet kärkeihin
saakka vapaaksi. Silloin
Heikki sanoi, että kyllä Kiia
Sarvela ja Jaakko Sarviluo-
ma takaavat (Rehtori Aukus-
ti Sarvelan mukaan esitti ta-
kaajat Matti Koivuluoma).
Onko niin kysyi kuulusteli-
ja? Jaakko Sarviluoma sanoi:
Kyllä, mutta Hiskia Sarvela
ei puhunut mitään.

Heikki päästettiinkin va-
paaksi ja hän meni salateitä
Amerikkaan, samaten kun
takaajaksi lupautunut Jaak-
ko Sarviluomakin.

Hiskia Sarvela haastettiin
oikeuteen vastaamaan ta-
kauksesta, mutta kun hän sai
näytetyksi toteen, ettei hän
ole sellaista luvannut, eikä
sitä kuulustelija häneltä kys-
synytäkään, pääsi hän takauk-
sesta vapaaksi.

Myöhemmin Heikki kävi
salaisesti kotonaan ja möi ta-
lonsa alihintaan Hermannin
Sarvijoelle (mk 10.000:—).

Kun Äksän Antti oli Kärp-
päjärvellä mukana Heikki
Sarvijoen työmiehenä, pääsi

hän kuulustelun jälkeen va-
paaksi, mutta velvoitettiin
saapumaan kihlakunnan oi-
keuteen todistajaksi. Antti
pakeni kuitenkin Pohjan-
maalle ja oli siellä kymmeniä
vuosia.

Hermannin Kivelä s. 1887

kertoi että hänen 1852 synty-
nyt isänsä Jaakko Kivelä oli
myös sodassa mukana. Hän
oli kertonut, että kaikki var-
kaudessa mukana olleet oli-
vat saaneet tehdä vapaasti
kuormansa, ja vasta kotimat-
kalla hyökkäsivät vahdit hei-
dän kimppuunsa eräästä koi-
vuliimusta.

Jaakolta saivat vahdit kat-
kotuksi köydet ja aisat, jotka
kuitenkin tappelun jälkeen
korjattiin ja Jaakko pääsi va-
paaksi ja sai viedä puunsa-
kin, kun lupasi tulla todista-
maan. Jaakko oli katsottu
ensikertalaiseksi, joten hän
sai erioikeuden. Jotkut muut-
kin ensikertalaiset päästettiin
vapaaksi, kun lupasivat tulla
todistamaan Heikki Sarvijo-
kea ja muita pääsyyllisiä vas-
taan.

Jalasjärven nimismies am-
pui kuorman yli Mustasillan
Mattia lakkiin niin että hiuk-
set kärventyivät. Matti pö-
kertyi ensin ja kaatui, mutta
nousi sitten ylös, hyppäsi
kuorman yli ja hakkasi ni-
mismiestä niin että takin
selkään halkesi.

Hilda Hill, s. 1896

1861 syntynyt isäni Her-
mannin Airola (Alkuaan Pik-
kumäki,) kertoi helmikuulla
1928, että siitä Kärppäjärven
sodasta on nyt kulunut jus-
tihin 42 vuotta, ja se muisti
asiat hyvin tarkoin. Siitä
päättäen on "sota" sodittu
1886. (Laskelmieni mukaan
muiden kertomuksiin verran
tämä pitää paikkansa. E.
Saari).

MIKSEI KUNTOURHEILUMME KEHITY

Yhteiskunnan tukea kaivattaisiin

Vaikka kuntourheilu hyväksytään ja tunnustetaan, sitä ei kuitenkaan yhteiskun-

nan taholta riittävästi huomioida eikä sen hyväksi uhrata paljoakaan, vaikka terveydellisenä tekijänä kuntourheilulla olisi käsitykseni mukaan suuri merkitys, jos se

saataisiin leviämään laajojen kansalaispiirien harrastukseksi. Tätä kannattaisi ainakin yrittää.

Kuntourheilun edistämisesä ja harrastamisessa ei niin-

Mauri Närvä, s. 1876

Kärppjärven sodassa mukana olleet tiesivät, että heitä ollaan vastassa ja siksi he lähtivätkin sinne suurella joukolla. — Puut he hakivat sillä kerralla noin 2 km etelään Kärppjärvestä olevasta Untilankankaan osasta.

Viljo Alkkiomäki, s. 1902

Toisin kuin Mauri Närvä, kertoi Viljo Alkkiomäki, sodan tapahtuneen Härkämäen länsipuolella Mustajärven ja Kärppjärven puolivälissä.

Metsänvartija Viitaniemi Kuivaskylästä oli kertonut, että Sarvi-Heikillä oli mukanaan paslikka (paksusta huovasta tehty huippulakki, jonka reunat ylettyivät hartioille, ja hihnoilla se sidottiin vyötärölle. Huippu kaatui vielä vahvikkeeksi pääläelle, joten; kun Heikki pani paslikan päähänsä ja vahdit huomasivat sen ja kun Heikki alkoi juosta kangen kanssa kohti, sanoi vahdit: Nyt Sarvi-Heikki pani paslikan päähänsä. Ei siihen nyt lyönti pysty, ja juoksivat pakoon.

Ville Alkava, s. 1876

Kärppjärven sotaan ottivat osaa melkein kaikki karviankyläläiset, sarvelankyläläiset ja osa ämmälänkyläläisistä. Siellä oli Mustasillan, Vähätalon ja Sarvijoen miehiä, Krenkkales-Hermannin muiden mukana, sillä melkein kaikki varastivat kruunun metsää. Karvialaisista metsänvahdeista oli hyökäyksessä mukana Porrassalmen Jaakko ja Emanuel Lamminmäki.

Maanviljelijä Viitaniemi, Kuivasjärvi

Kärppjärven sodan jälkeen varustettiin Parkanon metsänvartijat jakamalla heille miekat ja 6 kertaa laukeavat revolverit.

Näiden luovutus tapahtui kirkossa alttarilta, ja metsänvartijoita vannotettiin käyttämään näitä aseita ahkerasti karvialaisia metsänvarkaita vastaan.

Tämän johdosta saivat parkanolaiset nuoret aiheen häätälisyyksissä kerskua karvialaisille nuorille, että karvialaisen saa ampua, kun näkee. Se on kirkos sanottu.

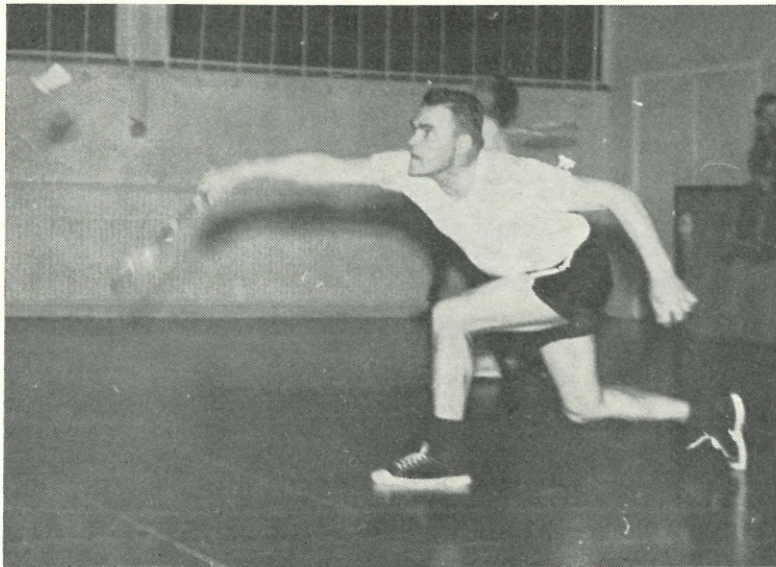
Yhteenvedoa metsävarkauksista

Edellä oli kerrottuna varkauksista ainoastaan Kärppjärven sunnalla, mutta tosiasiasa puuvarkautta kruununmetsissä harjoitettiin joka puolella, missä niitä oli lähellä, kuten olikin.

Ja vielä 1900-luvun alkupuolella tiedetään olleen miehiä, jotka miltei ammatikseen harjoittivat puuvarkauksia kruununmetsissä ja sahailivat niistä sahapukeilla plankkuja. Ainakin Salamon Risku osti vielä 1904 lankkuja kristiinalaiselle kauppa-liike Carlströmille ja myyjien joukossa on sellaisiakin miehiä, joilla ei varmasti-kaan ollut omaa metsää.

Mutta eivät yksityismetsätkään jääneet varkauksista osattomiksi senjälkeen kun uutta metsää kasvoi tervasavotoiden alueille. Koppamestarit ja astioita myytäväksi tekevät miehet eivät suinkaan ostanee raaka-aineita, vaan hevosettomina hakivat ne lähimmästä metsästä.

Myös nuoria kuusenvesoja varastettiin aidan vitsaksiksi. Niitä sai kyllä ostaakin metsähallitukselta Kuivasjärven seuduilta, josta niitä paljon haettiin.

kään ole kysymys rahasta, se on enemmänkin asenteesta ja suhtautumisestamme siihen. Emme välttämättä tarvitse mitään kuntokouluja tai uimahalleja. Tärkeämpää olisi valistus ja ohjaus.

Parkanonkin kokoisessa kunnassa asiaa auttaisi mielestäni huomattavasti yksi palkattu kuntourheiluohjaaja, joka suunnittelisi kunto-ohjelmat eri harrastajaryhmille, järjestäisi säännölliset vuorot koulujen voimistelusalaisiin jumppaajille, voimistelijoille ja palloilijoille sekä toisaalta suunnittelisi ja merkitsisi maastoon sopivat lenkit ja miksei säännölliset yhteiset lenkkeilyajat ja ennen kaikkea tekisi valistustoiminnalla kuntourheilua ja sen terveydellistä merkitystä tunnetuksi.

Parkanossahan on kyllä nuoriso-urheiluohjaaja, ja ollut jo noin 20 vuotta, ja hänen tehtäviinsä yhtenä osana kuuluneen myös kuntourheilun johtaminen kunnassa. Tälle sektorille häneltä ei kuitenkaan ole liennyt sanottavastakaan aikaa eikä ole tuntunut olleen halujakaan, sillä se, että urheiluohjaaja asettelee syksyisin kuntolaitikoita teiden varsille kuntoilijoiden nimikirjoituksia varten ja järjestää kerran vuo-

nessa patikkaretken, ei vielä edistä paljoakaan kuntourheilua.

Kuntourheilun ohjaaminen ja johtaminen vaatii nimenomaan pitkäjännitteistä ohjelmointia ja säännöllistä jatkuvaa ohjaamista.

Herää urheilulautakunta!

Tästä piittaamattomuudesta kuntourheilua kohtaan ei tietysti voida syyttää yksin urheiluohjaajaa, vaan yhtä suuri ellei suurempikin syylinen siihen on ollut kunnan urheilulautakunta, sillä onhan lautakunta urheiluohjaajan lähin esimies, joka antaa tai ainakin pitäisi antaa tälle toiminta- ja työohjeet.

Parkanossa lienee kuitenkin käynyt niin, että urheiluohjaaja on ohjannut myös lautakuntaa ja sen sihteerinä kirjoittanut lautakunnan päätökset "omasta päästään", jotka lautakunta on sitten mielihyvin hyväksynyt kun ei ole tarvinnut itse mokomien asioiden vuoksi päätänsä vaivata. Tämä taas johtuu siitä, että meillä parkanolaisilla urheilun ja eritoten kuntourheilun ystävillä on ollut huono onni kun olemme saaneet poliittisin perustein valittuun kunnan urheilulautakuntaan lievästi sanoen vä-

hemmän urheiluhenkisiä jäseniä, joista osa jopa suorastaan urheilun vihollisia. Mutta lienee niin kuten vanha sanonta kuuluu, että kansalla on sellaiset johtajat kuin se on ansainnutkin.

Noin sata kuntoilijaa

Kaikesta huolimatta Parkanossakin on kuntourheilua harrastettu ja vanhimmat lajit ovat kävely ja hölkkä sekä näiden jatkona talvisin hiihto. Näitä lajeja on täällä harrastettu vuosikymmeniä. Parkanon Urheilijoiden hiihto- ja suunnistusjaoston ollessa toiminnassa tiiviisti mukana reittejä suunnittelemassa ja latuja avaamassa, minä lisäksi viime syksynä saatiin vuosikymmenen yrittämisen ja monenmoisen puuhan jälkeen Pahkalanniemeen 800 m valaistu pururata, joka sai heti hölkkääjien ja hiihtäjien jakamattoman suosion. Tässä ryhmässä lienee tällä hetkellä harrastajia 50—60.

Seuraavana ryhmänä on mainittava kansalaisopiston piirissä tapahtuva kuntoilu. Siellä on kaksi ryhmää, jumppailijat ja sulkapalloilijat, jotka kokoontuvat kerran viikossa kuntoilemaan ja hikoilemaan. Näissä ryhmissä lienee osanottajia 25—35.

Vielä on syytä mainita Parkanon Urheilijoiden suunnistajat, joiden toimesta vuosikymmenen ajan on kesäisin kerran viikossa järjestetty n.s. viikkosuunnistukset, joissa aina on ollut yksi helpohko rata aloittelijoille ja kuntoilijoille. Tämän ryhmän vahvuus on ollut 10—15.

Kaikkiaan Parkanossa lienee säännöllisiä kuntourheilun harrastajia satakunta. Tämä määrä olisi mielestäni helposti moninkertaistettavissa vähäisellä valistuksella ja tilaisuuksien järjestämisellä ja se olisi mielestäni tehokasta terveyden hoitoa.

Viinikan valakonen ja muita hevosia

Hevonen oli vielä joitain vuosikymmeniä sitten maaseutukylissä ja taloissa erittäin arvostettu omaisuuserä. Ei vain määrällisesti vaan myös laadullisesti. Kyläkunnittain ja jopa oman kyläkunnan ulkopuolelle seurattiin hevoscantaa ja yksilöitä ja niistä puhuttiin. Hyvää hevosta arvostettiin, hyvän hevosen omistajaa kunnioitettiin. Huono tai kurillinen hevonen joutui pilkan, ivan ja kelläyksen kohteeksi, siinä sivussa ehkä hevosen isäntäkin.

Kun kiinnostus hevoseen oli näin suurta, syntyi kyliin ja kulmakunnille laulun sepittäjiä hevosista. Näitä tapaa ja kuulee vieläkin monilta paikkakunnilta. Sävel näillä hevoslauluilla tai miksipä niitä nimitettäisiin, on hyvin paljon samankaltainen. Ne mitä olen kuullut, ovat kaikki olleet sovitettuna saman tuttuun säveleeseen ja kertosäkeeseen: pomffeli, pomffeli pom. Mikähän ja mistähän mahtaa olla alkuperäinen?

Työnjohtaja Eero Mansukoskelta olen tallettanut allaolevan laulun lähinnä Parkanonkylän hevosista. Mansukoski tähdentää, että laulua on laulettava kertosäkeellä; pomffeli, pomffeli hoi! Näin on ollut alkuperäinen. Edelleen allaolevaan lauluun on kuulunut pari muutakin värsyä, mutta jostain syystä hän ei muista tai halua päästää julkisuuteen.

Tietääkseni vastaavanlainen laulu on olemassa ainakin Kuivasjärven ja Aurejärven muinaisista hevosista. Tässä muistelu:

Kukkolasta kuoli se
kruununori Kurre sun pomffeli,
pomffeli kruununori Kurre
eikä sitä paljon ne sukulaiset
surreet sun pomffeli, pomffeli
hoi.

Urhossa on tamma Liia sun
pomffeli, pomffeli tamma Liia
ja Fransi on itse kun
Nappi-Kiia sun pomffeli,
pomffeli hoi.

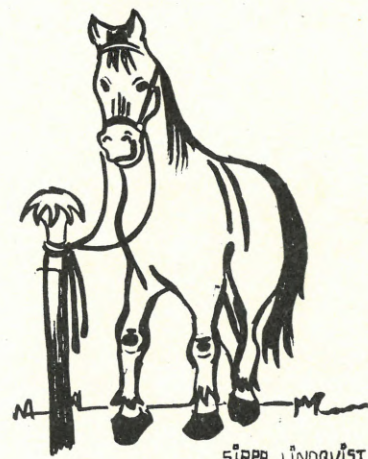
Viinikan valakonen vetää ja
kiskoo sun pomffeli, pomffeli
vetää ja kiskoo
Tupalan Voikko se
kustansa viskoo sun pomffeli,
pomffeli, pomffeli hoi.

Pentille tuotiin se
kruununori Kosti
sun pomffeli, pomffeli
kruununori Kosti
kun Tupala sen kuuli
hän ontuvan osti
sun pomffeli, pomffeli hoi.

Paroonilla on takkukarvata
tamma sun pomffeli, pomffeli
takkukarvatamma
kun proökynät ajaa niin se
juoksee ja karkaa
sun pomffeli, pomffeli hoi.

Karhulassa on lottakorvasuoti sun pomffeli, pomffeli
lottakorvasuoti
jolla se emäntä Karhulaan
tuotiin
sun pomffeli, pomffeli hoi.

Mansupojat ne pitää ja
päästää
sun pomffeli, pomffeli
pitää ja päästää
Kettu-Salu se kiusaa ja räökkää
sun pomffeli, pomffeli hoi.

Huomaa
Parkanon Joulun lukijakilpailu, asiasta tarkemmin tekstin jälkeen.

MEKESISTÄ PARKANO - YHTIÖKSI

Vuoden 1962 keväällä perustettiin Helsingissä yritys, joka sai kasteessa nimen Mekes Oy. Tällä yrityksellä on ollut ja on edelleenkin huomattava vaikutus Parkanon kauppalan elämään.

Yhtiön tarkoituksena oli muotoutua pienen ja keski-suuren metalliteollisuuden keskeiseksi markkinointiorganisaatioksi ja samalla antaa suunnitteluapua ja neuvontaa osakasyrityksille heidän pulmakysymyksissään.

Ei kestänyt kauaakaan kun todettiin, että osakasyritysten piirissä oli kova puute raskaan teollisuuden palveluksista. Osakasyrityksillä ei ollut järeitä työskentelykoneita eikä paksun teräsle-

vyn muokkaukseen tarvittavia laitteita.

Edellämämainituista seikoista johtuen alettiin etsiä paikkaa, johon voitaisiin perustaa kokoonpanotehdas, joka samalla voisi palvella osakaskuntaansa erikoiskoneiden ja mm. karkasimonsa avulla.

Suomea haravoitiin ristiin rastiin. Oli tarkoituksena löytää sellainen paikka tehtaalle, johon oli hyvät liikenneyhteydet joka puolelta. Työvoiman saannin riittävyydelle asetettiin suuri arvo ja oli saatava myöskin niin suuri tontti, että tulevat laajennukset voitaisiin toteuttaa

PARKANO JA KANKAANPÄÄ KILPASILLA

Näytti lopulta siltä, että kaksi pohjois-satakuntalaista kuntaa, Kankaanpää ja Parkano täyttäsivät asetetut edellytykset parhaiten. Loppuoran kamppailu oli kova. Parkanon kunnanisät olivat päättäneet voittaa kilpailun ja niinpä heidän nopeiden päätöstensä ansiosta voitto oli Parkanon ja kokoonpanotehdasta alettiin rakentaa Rumalan kankaalle.

Tehty ratkaisu aiheutti aikanaan lehdistössä paljon kirjoittelua ja kannanottoja. Puhuttiin Parkanon konkurssista ja suurista mak-suista ym. Kirjoittelu oli ajoittain erittäin epäasiallista.

Kaiken kohinan keskellä hallit valmistuivat ja myös tehtaan lähellä olevalle asuntoalueelle rakennettiin yli 70 rivitaloasuntoa. Tuotannollinen toiminta voitiin aloittaa Parkanon tehtailla marraskuussa 1963. Työstökoneita ja muita tarvittavia laitteita oli hankittu ruplaluotolla idästä ja muulla tavoin lännestä.

LÄMPÖPATTEREITA JA -KATTILOITA

Ensimmäiset tuotteet Parkanossa olivat lämpöpatterit ja omakotitalojen lämmitykseen tarkoitetut teräslevykatilat.

Suuria toiveita oli asetettu osakasyritysten tuotteiden kokoonpanolle ja erikoistyyövaiheiden tekemiselle. Nämä odotukset eivät kuitenkaan

Kesäkuulla 1963 päästiin tehtaan harjannostajaisiin. Vieraita oli kutsuttu ja muutenkin paljon. Etualalla oikealta: vuorineuvos K. E. Kivivuori, tasavallan presidentti Urho Kekkonen, hallintoneuvoston varapuheenjohtaja Väinö Ahola, Parkanon silloinen kunnanvaltuuston puheenjohtaja Eero Koivisto ja hänen takanaan tehtaan suunnittelija ja rakennuttaja ins. Arvo Kykkänen.

täyttyneet osakasyritysten epätasaisten mahdollisuuksien ja keskinäisen kateuden vuoksi. Samanaikaisesti oli tiedotusvälineissä käynnistynyt melkoinen ajojahti Mekes Oy:n pään menoksi.

Parkanon tehtaiden tuotantoa pyrittiin voimakkaasti kasvattamaan. Yhtiöllä ei ollut omia artikkeleita vaan toiminta oli suhdanneherkkää tilaustyömyyntiä. Pyrittiin kuitenkin löytämään artikkeleita tuotekehittelyn ja lisenssien ostamisen avulla. Suurin yritys lienee ollut oman auton valmistuksen aloittaminen. Varsin pitkällä olivat neuvottelut kahden ulkomaisen autotehtaan kanssa, mutta Suomen valtiovalan kalsea suhtautuminen yritykseen kaatoi sen.

Yhtiön johtelimiin oli alusta alkaen muutamia voimakkaasti poliittisia henkilöitä kuten mm. Ahti Karjalainen ja Lehto. Pyrittiin poliittisten päätösten tekijöiden avulla saamaan yhtiön lainoille valtion takauksia, mutta näissä epäonnistuttiin.

Kaikista rakentavista yrityksistä huolimatta Mekes Oy:n päivät näyttivät luetuilta. Muutamien lehtien räikeä kirjoittelu ja kansantaloudellinen suhdannelasku yhdessä hallitsemattoman organisaatiokasvun kanssa johti siihen, että päärahoittajan OKO:n mahdollisuudet olivat käytetyt ja niin yhtiön toiminta päätettiin tietyn ohjelman mukaisesti lopettaa.

PARKANO OY ALOITTA

Ei ollut kuitenkaan tarkoituksenmukaista pitää hyviä halleja käyttämättöminä, vaan Parkano Oy aloitti toimintansa Mekes Oy:n entisissä tiloissa ja laitteilla heinäkuussa 1967.

Parkano Oy:n alkuaika oli vaikeaa. Henkilökunnan määrä oli hieman yli 100 ja ensimmäisen toimintavuoden

liikevaihto oli 6 milj.mk:n paikkeilla.

Parkano Oy jaettiin kolmeen tuotantoyksikköön, nimittäin konepajaan, takomokarkaisimoon ja LVI-yksikköön. Aloitettiin ennakkoluuloton työskentely yhtiön eteenpäin viemiseksi. Työ tuotti tulosta. Patterivalmistus moninkertaistui. Takomo modernisoitiin ja aloitettiin erikoislaitteilla akseleiden valmistus kotimaahan ja vientiin. Konepajassa valmistettiin telin runkoja, losseja jopa niin, että suurin osa Suomen losseista on yhtiön markkinoimia. Kaikki muistavat vielä uivan Rajasalmen sillan. Siltoja on tehty kaikkiaan 10 kpl. Kukaan meistä ei voi olla näkemättä Parkanon vesitornia, jonka yhtiö pystytti vuonna 1970. Kaivosjunia on yhtiö toimitanut 2 kpl ja kaivoskaluston tiimoilta nähdään tulevaisuudessa hyviä mahdollisuuksia päästä maailman markkinoille.

Myös muutamilla muilla aloilla on tuotekehittely käynnissä, jotta poistettaisiin tämän hetken suurin ongelma yhtiössä: omien artikkeleiden liian pieni osuus kapasiteetista.

TOIMINTA VAKIINTUU

Edelläolevassa olemme seuranneet parkanolaisten omakseen tuntemaan yhtiön vaiheita perustamisesta tähän päivään asti. Tämä päivä on jo vakiintunutta aikaa. 530 henkilöä työskentelee päivittäin yhtiön kehityksen turvaamiseksi. Kuluvan budjettivuoden aikana päästään lähes 30 milj.mk:n liikevaihtoon. Näin on Mekeskohinassa syntynyt teollisuuslaitos, Parkano Oy, vakiintunut asemansa suomalaisten konepajojen joukossa.

1973. 10. 23.

... JA RAUMA-REPOLA OY:N OMISTUKSEEN

Insinööri Väinö Huitu, joka toimi Parkano Oy:n konepajan päällikkönä, kirjoitti edelläolevan lehtemme viime numeroon. Tilanpuutteen takia julkaiseminen siirtyi. Juuri kun Väinö Huitu oli juttunsa kirjoittanut, kohtasi uusi muutos Parkano Oy:tä. Kirjoittajan siirryttyä pois paikkakunnalta on jatkojutun antanut lehdellemme Pentti Viitala.

Parkano Oy:n osake-enemistö siirtyi 27. 11. -73 Rauma-Repola Oy:n omistukseen. Näin oli Osuuspankki Keskuspankki Oy:n omistamasta Parkano Oy:stä äkkiä tullut yksityisen suurteollisuusyhtiön tytäryhtiö. Tapahtumaan liittynyt paradoksi voidaan löytää Mekes-aikeisesta toiminta-ajatuksista:

”... Yhtiö pyrki hyvään yhteistyöhön valtion ja pieniteollisuuden eri järjestöjen kanssa...”

Ennemmin tai myöhemmin oli omistussuhteiden pakko muuttua, pankkithan eivät lain mukaan saa omistaa teollisuusyhtiöitä. Tuskinpa mikään toinen yritys olisi sopinut Parkano Oy:n uudeksi isännäksi niin hyvin kuin Rauma-Repola Oy. Tuotanto oli helppo niveltää pääyhtiön toimintaan ja pääyhtiöllä oli tarve ja keinot nopeasti laajentaa tuotantoa. Parkano Oy:n pitkään etsimät kasvumahdollisuudet aukenivat itsestään.

UUSI OMISTAJA LAAJENTAA

Mitä sitten Parkano Oy:ssä on tapahtunut tai tapahtuu

Suomi ja Parkano unkarilaisen silmin

Kirjoittaja on Kalocsan kaupungin kulttuuritalon johtaja. Hän vieraili vaimoineen viime kesänä Parkanos-

sa tapaamassa tuttaviam, joita oli oppinut tuntemaan vuosittain kotikaupungissaan kansantanssijuhlilla.

Suomeen saapuvan unkarilaisen huomio kiinnittyy maiseman vaihtelevaan kauneuteen, ja tämä kauneus seuraa

sellaista, joka ilman omistussuhteiden muutosta ei olisi voinut toteutua. Ensinnäkin tehdashallit lisääntyvät 25 %:lla, kun uusi 38.000 m²:n esikäsitteilyhalli valmistuu marraskuussa. Suuri määrä uusia tuotantokoneita on hankittu kaikille tuotanto-osastoille. Tehdas saa nykyaikaisen varastoalueen laitteineen ja materiaalin käsittely uusiin täysin. Henkilökunnan lukumäärä on kasvanut sadalla ja satoja uusia työpaikkoja avautuu lähiaikoina. Jo toteutetut ja toteutettavaksi hyväksytyt investoinnit merkitsevät myös sitä, että 15—20 mmk rahaa, joka on peräisin muualta Suomesta, sijoitetaan Parkanoon.

Aikaisemmasta tuotannosta lämpöpatterit ja muut LVI-tuotteet eivät soveltuneet uuteen toiminta-ajatukseen, joten niistä luovuttiin. Tilalle perustetaan hammassivaihteistoja valmistava tehdas. Kaikki muu aikaisemmasta tuotannosta säilyi edelleen ohjelmassa.

ÖLJYNPORAUSLAUTTOJEN JA NIKKELISULATTOJEN OSIA

Parkano Oy:n osallistuminen öljynporaussulattojen valmistukseen lienee jo tuttu asia. Ensi vuoden puolella alkaa tähänastisista töistä kaikkein vaativin, nimittäin Neuvostoliittoon toimitettavien kupari- ja nikkelisulattojen liekkisulatusuunien ja muiden laitteiden valmistus. Työ tunnetaan NORILSK-projektin nimellä ja suomalaiset päätoimittajat ovat Outokumpu Oy, A. Ahlström Osakeyhtiö ja Rauma-Repola Oy. Parkano Oy:n osuus tulee olemaan erittäin suuri. Yhtiön liikevaihto kasvaa lähivuosina moninkertaiseksi nykyisestään.

Jatkojutussa on lyhyesti kuvattu Parkano Oy:n viimeisintä kehitysvaihetta. Kulunut vuosi on ollut työntäyteinen ja tulevaisuuden näkymät ovat parkanolaisittain erittäin myönteiset. Toivottavaa on, että myös paikallisia

toimintaedellytyksiä voidaan kehittää.

LAUSUNTOJA 10 VUODEN TAKAA

Palataanpa lopuksi vielä aivan alkuun ja lainataan otteet kahdesta Mekes Oy:n harjannostajaistilaisuudessa 6. 10. 1963 annetusta lausunnosta.

Kunnanjohtaja Väinö Toivanen: "...muuttuneet olosuhteet tulevat asettamaan kunnan toimielimet uusien ja vaativien tehtävien eteen. Kunnan on pystyttävä arvioimaan kehityksen suunta. Tämä tapahtuu kunnan puitteissa lähinnä kaavoituksen avulla ..."

Suunnittelulautakunnan puheenjohtaja Eino Yliruusi: "...Ensimmäiseksi suureksi määrätietoisien suunnittelutyön voitoksi Parkanon kunta voikin lukea viime vuonna tehdyn Mekes Oy:n päätöksen ..."

1974. 09. 25.

hantä koko matkansa ajan. Suomalaisen luonnon neljä aineista järvet, graniitti, männyt ja värikkäät puutalot nousevat esiin uteliaalle unkarilaiselle silmälle uskomattoman vaihtelevaisesti. Maisemat muistuttavat lapsuutemme satuja. Meille, unkarilaisille, suomalainen luonto on erikoinen ja ihasuttava.

Kesä Unkarissa merkitsee hellettä, pölyä ja usein kuuvuutta (vaikkakin samalla paljon hyviä hedelmiä). Suomessa kesälläkin nurmikko pysyy vihreänä, ilma on puhdasta ja taivas on uskomattoman vaaleansininen. Ihan kuin meillä Unkarissa keväällä — Suomessa on ikuisen kevät.

Ihmiset paras elämys

Suurin elämys on kuitenkin kohdata suomalaisia ihmisiä. Ystävyys ja sukulaisuuden tunne saa vahvistusta täällä unkarilaisille. Ei olekaan sattuma, ettei sellaista unkarilaista voi tavata, joka olisi käynyt Suomessa eikä pitäisi tästä maasta ja ihmisistä. Meidän tuttavuutemme Suomessa ovat mm. kumonnet sen yleisen käsityksen, että suomalainen ihminen ystävyystyy vaikeasti eikä osaa huvitella.

Me voimme oppia paljon Teiltä, pohjoiset veljemme. Voimme oppia teiltä toistemme kunnioitusta, rauhallista ja kohteliasta käyttäytymistä, luonnonrakkautta, yksinkertaista ja käytännöllistä elämäntapaa, ahkeraa ja tarkkaa työtä sekä perheen yhteenkuuluvuuden tunnetta. Unkarilaiset pystyvät ensi innostuksessaan tekemään ihmeitä, suomalaiset taas ovat ahkerampia, tarmokkaampia ja tunnollisempia.

Elintason vertailu vaikeaa

On vaikea tehdä vertailuja elintasossa. Kaiken kaikkiaan

Keskellä tummatukkainen artikkelin kirjoittaja Gyula Nagy, takana hänen isänsä. Kuva on otettu kirjoittajan omakotitalon pihassa Kalocassa. Muut henkilöt ovat Suomen Nuorison Liiton väkeä, vasemmalta: Sirkka Viitanen, Pentti Saarnisto ja Anja Heliövaara.

olemme sitä mieltä, että suomalaiset elävät paremmin ja helpommin kuin unkarilaiset. Kuitenkin on teki-jöitä, jotka vaikeuttavat selvän kuvan piirtämistä. Suomessa elämä ei ole halpaa. Vaikka palkat ovat suurempia, kuitenkin yksinkertainen unkarilainen saa helpommin omakotitalon rakennetuksi kuin Suomessa. Myös ilmainen lääkarinhoito ja koulutus ovat suurina apuina meidän elämässämme. Syömme hyvin ja suhteellisen halvalla, ja uskomme, että pukeutuminen maksaa meillä enemmän, koska pukeudumme tarpeettomankin vaihtelevasti ja liioittelevasti.

Parkano, kaupunki luonnon keskellä

Parkano on näkemyksemme mukaan tyypillinen suomalainen pikkukaupunki. Suomalaiselle kaupungille ja kylälle ominainen piirre vallitsee täälläkin: kaupunki on kuin iso puisto. Käsityksemme mukaisia katuja Suomes-

ta ei löydy. Parkano on suloinen, tunnelmallinen, luonnon helmaan rakennettu asutus- ja työpaikka. Ehkäpä työhalukin on erilainen näin mukavassa ympäristössä koska mäntyjen varjossa parkanolaiset tekevät ahkerasti työtä. Oikeutetusti on parkanolainen ylpeä kaupungistaan ja näyttää ulkolaisille vieraille kymmenen tehdastaan ja 14 kouluaan. Verrattuna Parkanon asukasluokun nämä suhdeluvut ovat hyvin korkeita.

Näimme uuden keskikoulun, jonka sisustus herätti huomiotamme. Meillä näkee samanlaisia kouluja ainoastaan suurissa kaupungeissa. Suomessa on huomattu, että opetuksen kehittäminen on tärkeimpiä tehtäviä, koska sivistyneiden ihmisten määrällä voidaan mitata maan voima. (Kyllä sen mekin tiedämme, mutta emme ole uhranneet siihen vielä niin paljon.)

Näimme mahtavan terästehtaan ja kaikkia mahdollisia tarpeita tyydyttävän tarvaratalon, joka itse kertoo elintason korkeudesta.

”Siellä tunturit ylväinä siintää siellä lompotot kirkkaina kiiltää”

Parkanon seurakunnan nuoret Saariselkää samoamassa.

Sunnuntai-iltana 11. 8. -74 ”starttasimme” Parkanossa määränpäänä Suomen Lappi. Seitsemän hengen retkue jakaantui kahteen pikkuauttoon, ja matka sujui rattoisesti sadepisaroiden ropistessa aina välillä auton kattoon.

Herätessämme aamulla Oulun Nallikarilla, aurinko paistoi täydeltä terältä. Iloisin mielin jatkoimme retkeämme Saariselän tunturialueella sijaitsevaan Kiilopäähän asti. Kiilopää on 546 metriä korkea komea tunturi. Sen juurella on Suomen Ladun kou-

lutuskeskus, jonne jätimme autot. Sitten vain rinkat selkään ja ensimmäinen taival alkoi. Hikikarpalot otsalla tarvoimme Kiilopäätä n. kilometrin verran ylöspäin, ja jo sieltä avautuvien näköalojen vuoksi ajattelimme, että kannatti tulla!

Matkamme jatkui eräille turvekodille, joissa poromiehet viettävät öitään, turvekotien läheisyydessä oli nimittäin porojen erotteluaita. Turvekodot olivatkin ensimmäinen ruokailupaikkamme ja syötyämme päätimme vielä lähteä Rautulammin autiotuvalle. Siellä saimme kokea, että emme ole yksin vaeltamassa, sillä tupa oli täynnä,

joten teltat pystyyn! Saariselkä on suosittu vaelluskohde, sillä maasto on siellä ihanteellinen.

Uni maistui ensimmäisenä yönä hyvin, ja seuraavana aamuna nousimme ylös lävännä 12 kilometrin tarpomisen rasitukset poispyyhkäistyinä.

Kartan ja kompassin mukaan

Toisen päivän matka suunnautui Lankojärvelle, jonne oli matkaa n. 10 km. Kuljimme kartan ja kompassin avulla ja useasti seurasimme valmiita polkuja. Kohtasimme matkallamme monia henkeä salpaavan kauniita paikkoja, ja olihan meillä kamerat, että saatoimme ottaa niitä filmille. Tunturipuroja oli kaikkialla ja ihmeelliseltä tuntui ammentaa tätä puhdasta vettä suoraan juotavaksi. Saasteista ei ollut tietoaakaan! Päästyämme Lankojärvelle, pettymykseksemme siellä oli autiotupa täynnä joitakin partiolaisia, joten meidän oli jatkettava matkaa, ja pian löysimme sopivan leiriytymispaikan, josta käsin muutamat tekivät vielä pienen patikkaretken läheiselle vaaralle, jonka nimi oli Lankopää. Kyllä ilman rinkkaa kelpasikin taivaltaa, tun-

Kivikkoisesta tunturikurusta ovat juuri nousemassa: Tuuli Hakamäki, Sirpa Hautamäki, Anna-Mari Koivisto, Erkki Hirvi ja Jukka Koivisto.

tui kuin liitelisi maanpinnalla.

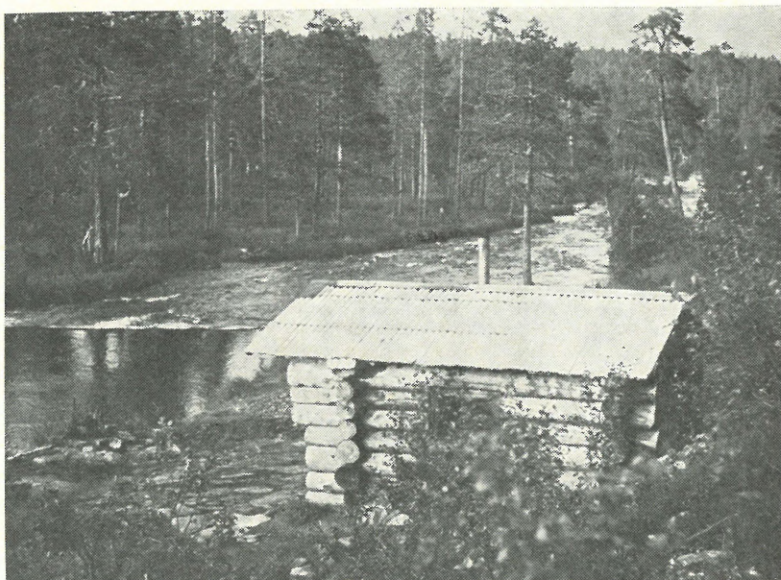
Keskiviikkona vaelsimme Taajostuvalle, jossa on puron varrella honkahirsinen sauna. Saimme saunavuoron ja olikin ihanan tuntuista saada itsensä puhtaaksi.

Tunturien eläimiä

Saunamatkalla tutustuimme perin pohjin erääseen hyönteislajiin — mäkäräiseen. Ne olivat kovin nälkäisiä ja vielä pitkän aikaa meillä oli muistoja niistä. Muita Lapin eläimiä, joihin tutustuimme olivat porot ja sääsket. Molempia oli metsäisissä tunturien kuruissa, mutta ei paljakoilla, puurajan yläpuolella. Pari kertaa pöykähti koivupensaikosta jänis, kerran vilahti sopuli. Korkealla tunturissa pyrähti Kiirunan poikue juolukka-aterialtaan ja joskus yön hämyssä kuulin teltan seinän läpi riekkokukon laskevan puronvarren katajikossa kopeekoitaan. Tavallisia kivitaskuja nyökytteli tunturirakan kivillä siellä täällä ja joskus kuului korpin ronkahtelua. Kerran juoksi tunturinumella edessämme piipittäen noin rastaan kokoinen kesy kahlaajalintu parin poikasen seuraamana. Jälkeenpäin kun katsoimme lintukirjasta, arvelimme niiden olleen keräkurmitsoita.

Leirinuotiolla

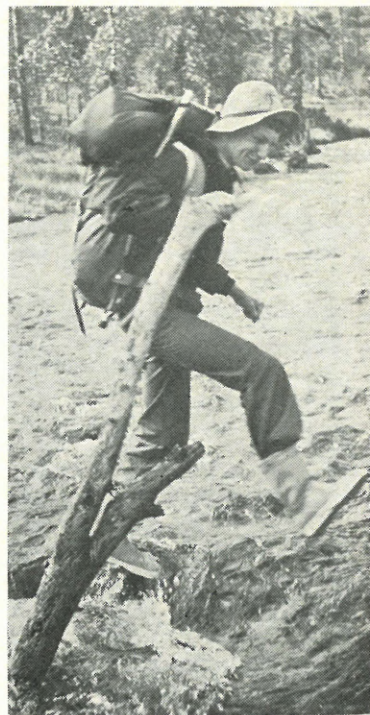
Keskiviikkoiltana saunomisen jälkeen matkamme jatkui vielä pari kilometriä Pirttinokkaa kohti, mutta emme tahtoneet löytää sopivaa leiriytymispaikkaa. Joka paikka oli pelkkää kivikkoa. Kaikki olivat jo väsyneitä ja teki mieli jo leirytyä mih'n tahansa, mutta silloin kuului ilonhuuto ja pirteimmät olivat löytäneet hyvän paikan ja paikka tosiaan oli ihanteellinen — paras kaikista.

Taajostuvan honkahirsinen sauna, jonka lölyistä joukko pääsi retken aikana nauttimaan. Saunan eteen, kivikkoiseen puroon on padottu uimapaikka.

Se sijaitsi hiekkatöyräällä pikku Lompolon rannalla lähellä Pirttinokkaa. Karttaan ei ole tätä ihme kyllä merkitty, mutta kannattaa etsiä tuo paikka, jos liikkuu sielläpäin! Tämä keskiviikkoilta oli paras kaikista muista. Istuimme myöhään yöhön nuotion äärellä ja kertoilimme tarinoita. Tunsimme ihmeellistä rauhaa, yhteenkuuluvaisuutta luonnon kanssa. Varmasti jokaisen mieli ylentyi kiitokseen tästä kaikesta kauniista, samalla kun yön hiljaisuudessa puro lorisi omaa iloaan. Se oli todella unohtumaton ilta kaikille!

Rinkat painoivat tuskin mitään enää, kun viimeinen vaelluspäivä alkoi. Löysimme matkalla hyviä sieniä ja paistoimme niitä ruokatauolalla — ja hyviltä maistuivat. Tällä ruokatauolla alkoi sataa, ja koska olimme jo lähellä lähtömaaliamme, päätimme mennä Kiilopäähän. Se oli vaelluksemme pikataival ja lepäsimme vasta autolla. Tunnelma oli juhlallinen — olimme onnistuneet. Tyytyväisin mielin lähdimme takaisin kohti Satakunnan Lappia.

Pertti Suuriniemi ylittämässä vuolasta tunturipuroa.

Nuorten asialla

Kauppalan uusimpiin lautakuntiin lukeutuu 1. 7. 1972 perustettu nuorisolautakunta, jonka jäsenet koostuvat nuorisotyöhön osallistuvista ja nuorisopolitiikkaa tuntevista henkilöistä. Lautakunnan tehtävänä on toimia nuorisotyön kunnallisena keskuselimenä. Sen tulee toimenpiteillään luoda edellytyksiä nuorisoyhdistyksiä toiminnalle, seurata nuorten harrastuksia ja vapaa-ajan käyttöä sekä suunnitella nuorisotyön kehittämistä. Näitä toimenpiteitä ovat ennen kaikkea avustuksien jako ja kerho- ja muiden toimintatilojen hankinta.

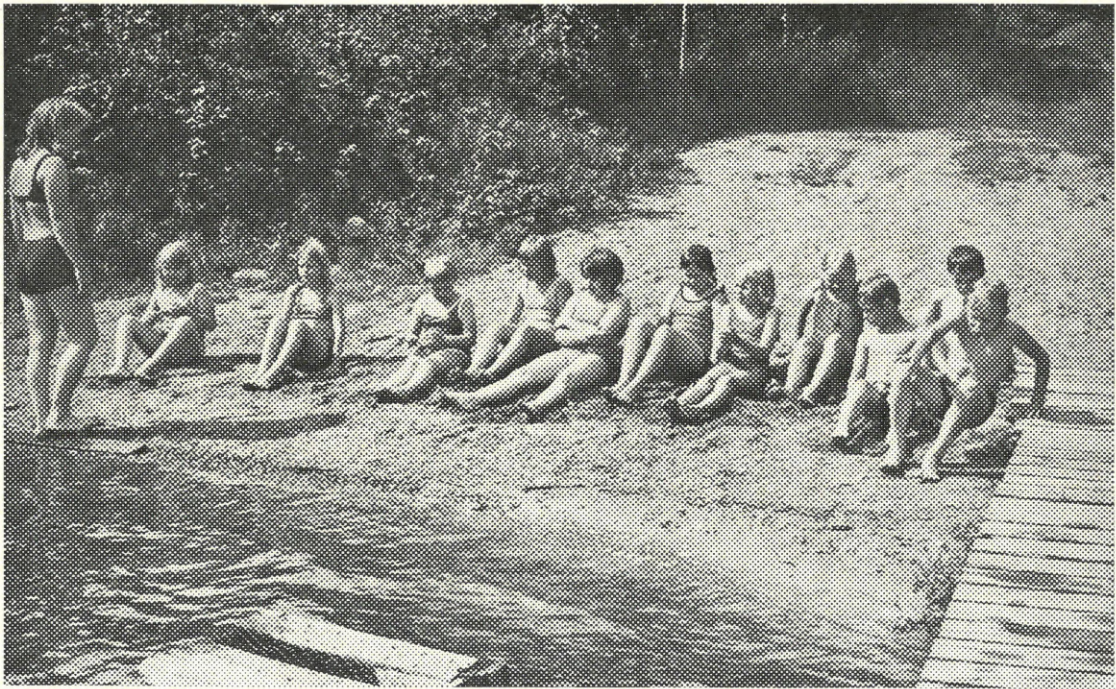
Leirikeskus Vahojärvellä, kerhotilat teollisuustalolla

Kerho- ja kokoustiloihin olemme saaneet parannusta, onhan meillä tarjottavana hyväkuntoinen leirikeskus Vahojärven kurssien, leirien ja koulutustilaisuuksien pitopaikaksi. Saimme kuluneena vuonna leirikeskuksen hallintamme vasta heinäkuun puolivälissä, mutta siitä huolimatta se oli jo vilkkaassa käytössä. Leirivuorokausia kertyi 23 ja osanottajia näihin tilaisuuksiin oli noin puolitoukasta. Käyttö osoittaa leirikeskuksen tarpeellisuuden ja toivomme että yhdis-

tykset huomioisivat sen käyttömahdollisuuden.

Kerhotilojen puutetta kehentää kauppalan pienteollisuustalo I:n (Porin Olut) kellarikerroksessa oleva sadan neliön kerhohuoneisto, jota yhdistykset saavat vuokrata varata käyttöönsä.

Nuorisoyhdistyksiin olemme yrittäneet pitää yhteyttä monella tavalla: yleiskirjeillä, yhteisillä neuvotteluilla ja kursseilla. Menestys on ollut vaihteleva. Odotamme yhteistyöhalukkuutta enemmän nuorisoyhdistyksiltä sillä liikummehan yhteisesti nuorten asialla.

Nuorisolautakunnan lastenleirillä Vahojärvellä ryhmä "sammakot" opiskelemassa uimataittoa Arja-Leena Mansukosken opastuksella.

Lautakunnan suunnittelu- toiminnasta mainittakoon Parkanon kauppalan nuorisotilas suunnitelma, jonka kauppalanvaltuusto ja opetusministeriön nuorisotoimisto on hyväksynyt. Suunnitelmassa on kartoitettu tämänhetkiset tilat ja toiminnot sekä suunniteltu alueittain nuorisotilojen tarve.

Urheilu- ja nuorisotalohanke etenee

Aivan oman lukunsa vaati Parkanon urheilu- ja nuorisotalohanke, jota hoitaa säätiö. Säätiöön kuuluu perustajajäsenenä paikallisia yhdistyksiä, joilla on hallituksessa neljä paikkaa sekä kauppala, jolla on kuusi edustajaa hallituksessa.

Tämän vuoden aikana hanke on edistynyt. Tätä kirjoitettaessa urakkalaskenta-asiakirjat ovat valmiit ja perkaustöitä alueella parhailaan tehdään. Paikallinen tuki hankkeelle on ollut erittäin myönteinen: on kerätty tukkeja, loppuja, myyty tarroja ja luovutettu tunteja kokouspalkkioita PUNTin hyväksi. Urheilu- ja nuorisotalon hyväksi koko pitäjä on liikkunut nuorten asialla ja monta pientä ja suurta vipinää vielä tarvitaan ennen kuin sinivalkoinen nauha talon pääoven edestä juhlallisesti saksitaan.

Nuorisotyön kuntayhtymä

Kunnallista nuorisotyötä on tehostettu alueellisella tasolla. Läänissämme on useita nuorisotyön kuntayhtymiä ja Parkano kuuluu Ikaalisten nuorisotyön kuntayhtymään, jonka puitteissa järjestimme alueellisen kuvaamataidoleirin Vahojärvellä. Leiri onnistui hyvin läänin taidetoimikunnan avustuksen turvin ja kokenein ohjaajavoimin. Alue-

Nuorisotyön kuntayhtymän taideläirillä puuhattiin myös savitöiden kanssa. Kuvassa vas. ohjaajana toiminut Inkeri Majuri ja parkanolaisia leiriläisiä Anne ja Päivi Aspelin, Tarja Moisio ja Pirjo Lautamäki.

eellistä toimintaa jatketaan läänin nuorisolautakunnan tuella myös luottamusmieskoulutuksessa.

Lautakunta painatti viime keväänä esitteen Nuorten Parkano, jota jaettiin koulujen välityksellä parkanolai-

sille nuorille. Esitteen tarkoituksena on jakaa erilaista tietoa mitä palveluja mistäkin saa, missä voi harrastaa mitään eli mitä Parkano nuorille tarjoaa. Esitteestäkin voidaan todeta: monet ovat asialla — nuorten hyväksi.

Katselen koulutietäni

Parkanon keskustan päätie — Parkanontie — on kuluneen vuoden aikana saanut asfalttipeitteen. Tämän pakinan lähtökohtana ovat koululaisen muistot samalta tieltä 1930-luvulta.

Kaukana on se aika, jolloin Eevan, Martin ja monen muun pikku kaverin kanssa kuljin kouluun Lindemannille Viinikkasillan pieleen Pappilankosken tuolta puolen, pientä sinistä kapsäkkiä

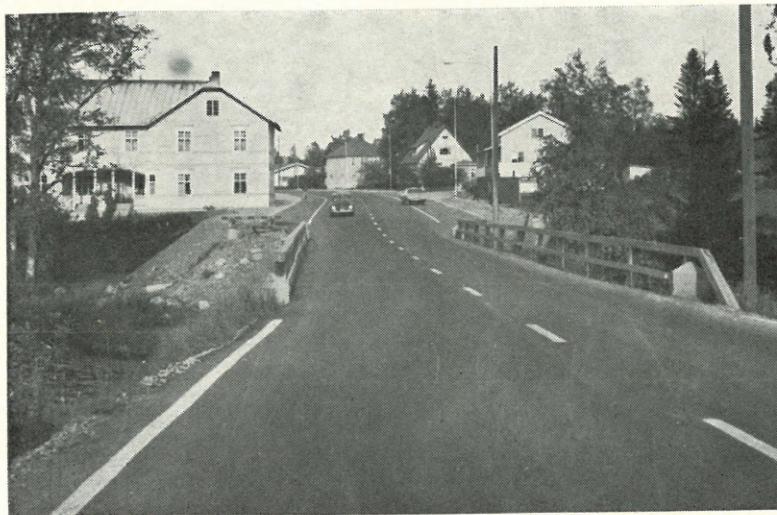
eväineen ja aapisineen kädessäni roikottaen. Senaikainen tienvierimaisema oli niin kokonaan nykyisestä poikkeava, että tuntuu kuin ei enää olisi mitään mielenkiintoisia havaintoja tehtävissä koulumatkoilla. Muistat kai, Eeva, kuinka Salosen kuusiaindalla istuen syötiin eväitten loput, pannarit ja muut, mitä äiti aamulla oli laukkuun pannut. Se oli viimeinen levähdyspaikka, ennen kotia, jolloin laukun piti olla tyhjä.

Salosen pihamaa, samoin kuin Kanan talon puutarha, oli jotenkin hyvin salaperäisen tuntuinen suurine puineen ja kukkivine pensaineen. Ne kiehtoivat ja siivittivät mielikuvitusta sekä herättivät uteliaisuutta. Meidän lasten teki kauheasti mieli kurkistaa, mitä kaikkea tiheä kuusiaita ja pensaas kätkevät. Aikuisiakin kiinnostivat tienvarren kukkapensaas — joskin toisella tavalla. Salosen kauniit sireenit, monenlaiset ruusut, angervot ja tuomet tulivat vuosi vuodelta runnelumman näköisiksi, ohikulijat taittoivat niitä slylkau-palla omaksi ilokseen — joskus vain pelkästä katkomisen halusta. Samalla lailla hupeni Heinosenkin sireeni-aita jo ennen TVH:n käsittelyä. — Nykyaikana maantienkulkijoilla on niin kiire, etteivät he ehdi kukkia taitella, tuskin nähdäkään, ja olisikokaan enää mistä taittaa.

Muistatko, Martti, kun sinun kelmallasi laskettiin talvella Kallion ahde, niin päästiin samalla vauhdilla yli Salosen sillan ja Salosen ahteen ihan Ruokosen ahteelle ja mutkaan saakka, sen vanhan

Parkanontie ja Salosen silta entisaikaan. Kuvan on ottanut v. 1930 V. Kainulainen. Kuvassa näkyy Salosen asuinrakennus, nahkurinverstas, sauna ja kaivo, josta ympäristön asukkaat hakivat vettä.

Parkanontie ja Pappilankosken silta tien päällystöiden juuri päätyttyä syyskuussa 1974.

maakellarin kohdalle, mistä nyt kuljetaan pappilaan. Tu-lomat-kalla, kun otettiin vauhtia suutari Ekmannin kohdal-la, missä nykyään on lääkä-rin talo ja sairaala, niin päästiin taas yli sillan. Sinä työn-sit, minä istuin, ja monta oli anturoilla.

Salosen silta, niin kuin eh-kä Viinikkasiltakin kylän toisessa päässä, oli kesäiseen aikaan iltaisin nuorison ko-koontumispaikka. Kivikai-teet, jotka nyt ovat öljysoran peittäminä tienpinnan alla, olivat silloin niin korkealla, että nuoretparit istuivat niil-lä käsikaulalla haaveilemas-sa, ja lapset heittelivät kai-teen alitse kiviä koskeen. — Minun kohdallani tähän sil-lankorvan maisemaan liittyy paljon muistoja, sekä haus-koja että ikäviä.

Lapsuuteni suurimman jär-kytyksen koin, kun 7-vuotia-aana menetin 5-vuotiaan to-verini. Meijerin hakaan man-sikkaan mennessämme hän jäi auton alle silmiäni edes-sä. Se oli shokki, josta kesti kauan toipua. Aikuisena jou-duin kerran samoissa maise-missa ajamaan autoineni pellolle väistääkseni vastaan-tulevia hurjastelijoita ja hu-malaisia mutkansuoristajia. Ei tullut shokkia — tuli kä-räjäjuttu.

Tällä samalla tiellä oli eräs hauska ominaisuus — tai oikeastaan omituisuus. Vanhan apteekin kohdalle oli asennettu jonkinlainen mag-neetti, koskapa entinen myl-läri-naapurini kertoi saap-paittensa aina tehneen topin sillä kohdalla. Ne käänty-i-vät kuulemma ihan itsestään poikkiteloin, ja vaikka kuin-ka niitä olisi yrittänyt ohja-ta kirkolle päin, ne väenvä-kisin veivät tippakauppaan. — Toisinaan tuntuu, kun kat-selee sillä paikalla nyt olevan Alkon edustalle pysäköityjen autojen paljoutta, että samai-sen magneetin tehoa ei ole pystytty edes asfaltilla peit-tämään.

Kaikkihan muistavat vielä Virzenin lemmikkiniittyi-neen ja vinttikaivoineen,

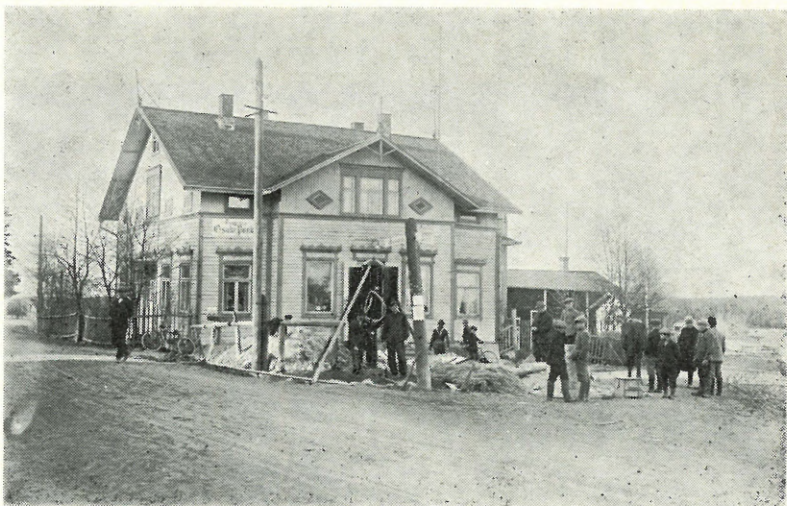
josta puoli kylää ammensi vetensä, Lehtolan, vanhan paloaseman kattotasantei-neen (nykyinen PYP) ja Ki-viniemen talon "Mustine Pörseeseen". Mistä liekin tullut Mettomäen kahvilalle tuollainen nimi, vaikkei so-dista ja pula-ajan keinotte-luista ollut tietoakaan siihen aikaan. Säästöpankin nurkal-la olleesta lottien kioskista sai maailman parasta jääte-löä, ihan itsekirnuttua.

Tuoreessa muistissa on OTK:n puisto, jonka mahta-vat kuuset humisivat pelot-tavasti syysiltoina ja jonka kioskilla istuskeltiin odotte-lemassa, kun kaveri käväisi poikavalokuvaajan teltassa. Ei kai ole unohdettu vielä vanhaa postia, sitä kaikkein vanhinta, Lehtolan takana. Ai, ai, ne postimatkat olivat oikeita tapaamismatkoja il-taisin. Jo hyvissä ajojin en-nen avaamista lähdettiin, jot-ta olisi aikaa rupertella ystä-vien kanssa päivän tapahtu-mista ja muustakin. Postin offisiini oli hyvin kapea, niin että kaksi jonoa — pyytävien ja saaneitten jono — oli jän-nittävän lähellä toisiaan. Postin mäessä sai liukkaalla talvikelillä hyvän lennon, jollei pitänyt varaansa.

Lähistöllä oli paljon mie-lenkiintoisia paikkoja. Oli Päivölä, jonka takana kasvoi "ulkomaan kuusia". Me lap-set poimimme niitten käpyjä ja söimme siemeniä. Postin alapuolella oli hyvin monilo-keroinen Lehtolan "Lorens-sin" virvoitusjuomatehdas. Sielä lähti maailmalle suuri herkku, punainen limonaati, joka ei suinkaan ollut joka-päiväinen lasten juoma. Sitä, samoin kuin jäätelöäkin, sai vain harvoin ja monien pyyn-töjen jälkeen.

Eeva ja Martti, teillä var-maankin on vielä selvä muis-tikuva vanhasta kouluties-tämme, joka kulki Kivinie-men ja Korpelan välistä. Se oli mukava tie; sen varrella kasvoi isoja puita ja tuoksui kaupalle. Silloinen Viinikan ahde oli niin jyrkkä, että tu-lomat-kalla lämpimillä ilmoil-la riisuttiin ahteen alla liiat päällysvaatteet pois, jotta olisi jaksettu ylös asti — tie-tenkin huilattiinkin välillä. — Taitaisipa olla sopiva tempu nykyisessäkin Vii-nikkamäessä.

On erittäin hyvä asia, että teitä on parannettu, levitetty ja silitetty, tehty turvallisik-si nykyajan pikku koululai-sillekin, vaikkakin tuntuu

Vaasan — Porin — Kurun teiden risteys. Kuvassa näkyvän rakennuksen kohdalla on nykyisin Tavaratalo Kiviniemi. Ennen Kiviniemä pitivät rakennuksessa kauppa Nieminen ja V. Laine. Kuten kuvasta näkyy, on rakennuksessa ollut toimitilat myös Tampereen-Osake-Pankilla. Myös Mettomäen kahvila "Musta Pörssi" toimi aikanaan tässä rakennuksessa.

Raskas oli minun äitini taakka

II palkinto Parkanon Joulun kirjoituskilpailussa

Äitini Sandra (Aleksandra) oli syntynyt Karvian kirkonkylässä 30. 1. 1868. Hänen isänsä Konstantin Ylinen (s. 1843) oli Karvian kuuluisan lukkarin Johan Lindvallin tyttären Marian (s. 1813) ja Juho Kiikan poika. Sandran sukujuuret äitinsä Albertiinan (s. 1842) puolelta veivät Jalasjärvelle, sillä Sandran äidin äiti Ulrika Samuelintytär Ala-Jokipi oli syntynyt Jalasjärvellä 1801. Sandrassa olikin annos pohjalaista lujuuutta.

Koska Sandran vanhemmilla Albertiina ja Konsta Ylisellä oli paljon lapsia ja omiin töihin riitti väkeä, sai Sandra, josta oli varttunut rivakka neitonen, luvan lähteä kyläilemään Par-

kanon Sydänmaalle Koveslammin komeaan taloon. Hänen täitinsä Anna, o.s. Kiiikka oli siellä tomerana emäntänä. Sandra jäikin sitten avustamaan tätiänsä kotitöiden teossa, koska Koveslammilla ei emännän lisäksi ollut omaa väkeä kuin isäntä Kustaa ja poika Otto (Otto Ivalo).

Mutta Sandra ei enää palanutkaan lapsuudenkotiinsa, vaan avioitui Koveslammin naapuritalon Vähätalon eli Kosken talon nuorimman pojan Nestorin kanssa. Nestori oli komea mies ja rikkaan talon poikana häntä tavoiteltiin. Nestori oli Sandraa vähän nuorempi, syntynyt 20. 1. 1871.

Vaikka Sandra ja Nestori olivat lähtöisin vauraista taloista, niin miltei tyhjin taskuin he savat yhteisen tiensä aloit-

taa. Tavallista oli, että vanhin poika sai talon tavaroineen eikä hänen tarvinnut maksaa osuuskia toisille lapsille. Sandra ja Nestori avioituivat 1891 paikkeilla.

Asuttuaan ensin muutaman vuoden Koveslammin talon porstuakamarissa nuoripari sai muuttaa itse rakentamaansa vähäiseen taloon, joka sai nimen Koskinen. Kun kymmenkunta vuotta oli kulunut, oli isoon tupaan ehtinyt siunaantua kuusi lasta: kolme tyttöä ja kolme poikaa. Minä olen lapsista neljäs.

Puutteen alkaessa ahdistella oli isän lähdeävä etsimään ansiomahdollisuuksia. Siirtolaisuus Amerikkaan oli vilkasta ja puhuttiin hyvistä ansioista. Sinne isäkin suuntasi matkansa. Kun isä helmikuun kylminä päivinä 1902 lähti matkaan, jäi lumikienosten ympäröimään kotiin äidin huollettavaksi viisi lasta, joista vanhin oli seitsemän vuoden ja nuorin vasta kahden viikon ikäinen. Tytöistä vanhin oli jo aivan pienenä saanut hyvän kasvatuskodin mummostaan Karvian Yliseltä.

Vain hätäisesti äiti voi siitä pistäytyä ulos hoitamaan kaikkein kiireisimpiä asioita. Lapsille oli saatava ruokaa ja lämmintä, elukoille rehua ja vettä. Ulkotöihin, naapureihinkin olisi pitänyt päästä menemään, mutta lapsilta ei helposti päässyt.

Työttömyyttä oli lännessäkin ja raskaisiin töihin tottumattoman isän ansiot jäivät vähäisiksi. Perheelle ei riittänyt elatusapua montakaan dollaria vuodessa. Siihen aikaan yhteiskunnan varoista ei annettu peniäkään avustusta ja äskettäin korpeen raivatun mökin pelto-tilkuista ei kyetty saamaan muuta kuin vaivoin perunat.

Vanha paloasema, joka sijaitsi nykyisen PYP:n paikalla. Takana kansakoulu, nykyinen kauppalantalo.

haikealta, kun luonnon kauneus kylän keskustan osalta kohta kohdalta katoaa. Maisemassa on jotenkin autiuden, jopa pölyn tuntu asfalttoimisen jälkeenkin. Kevään tuloa ei enää näe tienvarren koivuista töihin polkiessaan, ei tunne sateen jälkeistä tuoksua puustossa, eivät varise syyslehdet polkupyörän alle. Tulee aika, jolloin Salosen (Pappilankosken) sillan kohtalo ratkaistaan. Toivon hartaasti, ettei lapsuuteni kaunistaa maisemaa ajattele mattomasti pilattaisi.

Minkälaista rääkkiä kylmään mökkiin unohdettu äitini jou- tuikaan kestämaan yrittäessään omin toimin saada hankituksi lapsilaumalleen ruokaa, vaateta, lämmintä ja muuta aivan välttämätöntä!

Äidin täytyi paksussa lumes- sa kahlaten tehdä kaikki ulko- työt ja asioida naapureissa. Il- taisin, öisin ja aamuhetkinä äiti teki sisäaskareita. Milloin suin- kin oli tilaisuutta, äiti karstasi, kehräsi, silmukoi sukkia ja kä- sineitä sekä kutoi kangasta ja mattoa. Näistä töistä äiti sai naapureilta palkaksi rahaa ja ruokaa. Äiti osasi ja jaksoi teh- dä työtä sekä sisällä että ulko- na. Ja paljon hän jaksoikin! Lepoajoista ja nukkumahetkistä ei juuri voida puhua, varsin- kaan kun äiti kärsi vuodesta toiseen ankaraa hammassärkyä, joka öisin oli pahimmillaan. Lääkäreitä ei ollut lähellä ja vaikka olisi ollutkin, ei äidillä olisi ollut rahaa lääkärimaksui- hin. Surkeata lasten oli peit- teensä alta öisin kurkistella, kun äiti kiemurteli hammassä- rryn kourissa. Mielellään äitiä olisi auttanut, mutta mitään ei voinut tehdä.

Sitä mukaa kun lapset vart- tuivat tekemään ulkotöitäkin, äidin taakka keveni, mutta helppoa äidillä ei milloinkaan ollut.

Kaikesta huolimatta äidillä oli ”vapaa-ajan harrastuksiakin”. Hän veisasi virsiä ja lauloi kau- niita lauluja sekä luki kerto- muksia hartauskirjoista. Milloin paikkakunnalla oli hartautsilai- suuksia, niissä äiti kävi ja otti mukaansa myös lapset. Joulukuusi tuotiin tupaan ja koris- teltiin. Äiti luki joululehdistä ja kirjoista kertomuksia Jeesus- lapsesta, Mariasta, paimenista, tietäjistä ja enkeleistä. Lapset kuuntelivat hartaina ja tekivät kysymyksiä.

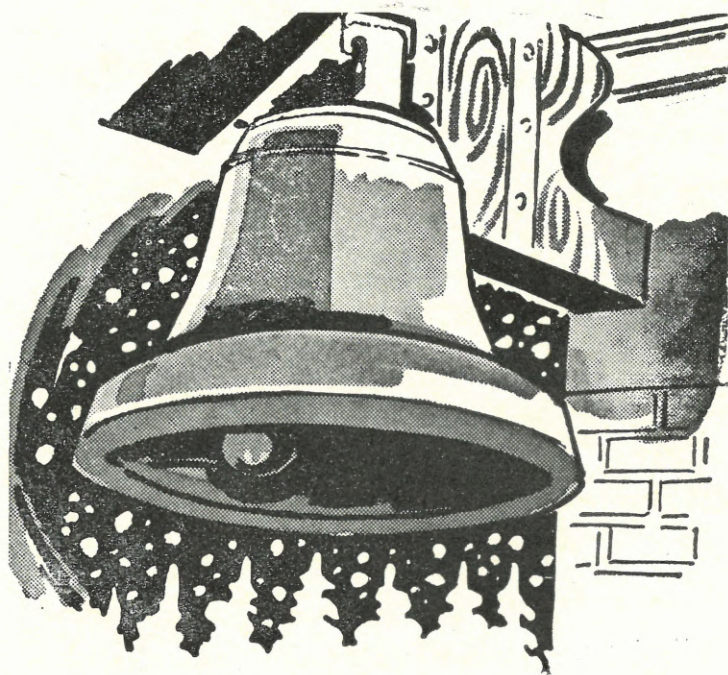
Äiti ehti harrastaa vielä muu- takin: hän nimittäin piti pyhä- koulua kylän lapsille. Siinä yh- teydessä hän opetti omatkin lapsensa sekä lukemaan että kirjoittamaan. Äiti koetti saada

lapsille uskonnollisen pohjan elämäntaivalle. Äidin mieles- tä vain uskonto kehittää, vah- vistaa ja selkeyttää ihmisen omaatuntoa erottamaan hyvän pahasta. Ja kyllä äiti oli oikeas- sa. Onhan selviä merkkejä sii- tä, että uskonnollisen pohjan eli omantunnon kasvattajan mu- rentuessa rikollisuus lisääntyy ja elämä raaistuu.

Kun maailmansota oli käyty, sisäiset mellakat kukistettu, nälänhätä kestetty petun ja amerikkalaisen avun turvin, ja kun lapsista nuorinkin oli eh- tynyt täyteen ikään, saapui isä kesällä 1921 lähes kaksikym- mentä vuotta kestäneeltä mat- kaltaan yllättäen kotiin. Silloin äidin vaikeudet perheen huol- tajana olivat ohi, koska lapset huolehtivat jo itse toimeentulo- taan. Äidin osaksi tulikin nyt ryhtyä hoitamaan sairastelevaa isää, joka viimeisinä elinvuosi- naan oli sängyssä ruokittavana ja siivottavana. Isä kuoli 21. 2. 1946 vähän yli 75 vuoden ikäi- senä. Nöyrin ja hartain mielin äiti saattoi aviopuolisonsa hau- dan lepoon.

Ei isä luonteeltaan paha ollut. Päivästä päivään ja vuodesta toiseen häntä odottivat kotiin niin äiti kuin lapsetkin. Milloin kirje tuli, sekin oli suuri lahja, vaikkei olisi rahaa sisältänyt- kään. Eikä isä aivan tyhjätas- kuna palannutkaan. Hänellä oli jonkinverran rahaa ja lahjaesi- neitä. Pojilleenkin hän toi kul- lekin kultaisen taskukellon. Mutta eihän siitä enää eheää isä-lapsi -suhdetta voinut niin pitkän erossaoloajan jälkeen syntyä. Oltiin vain miehiä kes- kenään ja monesti tuntui kuin vieras mies olisi tullut taloon.

Äitini taakka oli raskas, mut- ta Luojalta terveyttä ja voimaa anoen ja saaden hän jaksoi kes- tää vaikeutensa. Äidille tuotti mielihyvää se, että oli onnistu- nut vaikeissa oloissa kasvattaa lapsistaan isänmaataan rakasta- via ja sen itsenäisyyttä ja va- pautta arvostavia kansalaisia. Lujasti uskoen Jumalaan ja Hä- nen armoonsa äiti ummisti rau- hallisesti silmänsä 15. 9. 1954 lähes 87 vuoden ikäisenä ja siirtyi ikuisen rauhaan ja le- poon.

Vatajassa tarinoitua

Vatajan kylässä on vanhoja "tervaskantoja", joiden oma muisti ulottuu vuosisadan alun tapahtumiin saakka. Kun muistin kätköissä on myös paljon vanhemmilta ja isovanhemmilta perittyä tietoa, ulottuu melko luotettava perimätieto lähes 200 vuoden taakse. Vatajan kylän perinnearteistoa on myös museovirasto käyttänyt hyväkseen. Maanviljelijä Valto Leppänen (51 v.) on tallettanut paikallista kansanperinnettä noin 20 vuotta ja lähettänyt keräämäänsä aineistoa museoviraston tutkijoille. Hänen "tietopankkiin" on ollut mm. 86-vuotias entinen metsänvartija, hyvämuistinen ja hyväntuulinen Juhon Kortesoja.

Valto Leppänen kertoo perineensä keruutyön edeltäjältään opettaja Einari Yliholta. Leppänen pitää har-

rastusta mielenkiintoisena, mutta hän myöntää, ettei ole ollut kyllin ahkera.

— Olen kuitenkin palauttanut yli puolet kyselykirjeistä ja selostanut kaiken, mihin olen tietoja saanut. Kirjeiden lukumäärä ei ole tiedossa. Kirjeissä on kysytty tietoja mm. työtavoista, talkoista, kansanjuhlista, pukeutumisesta, huoneistojen malleista, uunien sijainnista, erilaisista työkaluista ja käsityötavoista sekä kansan tavoista yleensä. Olen myös piirtänyt monia rakennusten pohjapiirroksia, kertoo Leppänen. Leppänen on ottanut selvää miltei kaikesta, mutta vanhojen pappiloiden elämä on jäänyt hänen tutkimuspiirinsä ulkopuolelle. Syy on hänen oman kertomuksensa mukaan se, ettei hänellä ole ollut kunniaa tuntea kansanomaisia pappismiehiä.

Paroonista puhuttiin

Valto Leppänen ei ole ainoastaan tarinoiden kerääjä ja tallettaja. Hänen muistissaan on monia vanhoilta ihmisiltä kuultuja juttuja. Hän ei ole kertonut museoviraston tutkijoille kaikkea, sillä kaikkea ei ole kyselty. Valto Leppänen ja hänen appensa Juhon Kortesojan muistelukset ja kertomukset ajoittuvat yleensä tämän vuosisadan alkuvuosikymmeniin. Muistelujen kohteena on usein Parkanon paroni Gustaf Wrede, joka toimi silloin Parkanon hoitoalueen metsänhoitajana. Hurstipukuinen ja pitkäpartainen, originelli paroni näyttää olleen jatkuvasti rahvaan puheenaiheena. Toiset puhuvat hyvää, toiset pahaa.

Vatajassa oli tuolloin laajoja metsäalueita, muutamia taloja sekä metsänvartijan virkatalo, kruunun puustelli, jota hallitsi Juhon Kortesojan isä, Hiskias Kortesoja. Isänsä kuoltua vuonna 1918 myös Juhon Kortesoja ryhtyi metsänvartijaksi. Hän kuitenkin lunasti puustellin itsenäiseksi tilaksi vuonna 1937, jolloin myös virka oli jätettävä. Metsänvartijapiiri kuului Karvian hoitoalueen alaisuuteen. Jonkin aikaa Karvian hoitoalue oli ilman metsänhoitajaa, jolloin tehtäviä hoidettiin Parkanon hoitoalueesta käsin. Tällöin Kortesojan piiri oli jonkin aikaa Parkanon paronin alaisena.

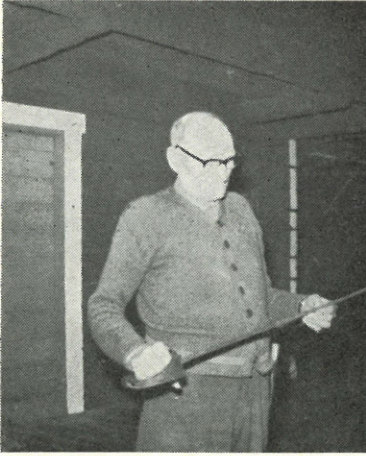
Metsärosvot riesana

Metsänvartijan työ oli silloin etupäässä taistelua metsärosvoja ja salametsästäjiä

Valto Leppäsellä on kokemusta yhdestä jos toisestakin työstä. Tämä on vain eduksi kansanperinteen kerääjälle. Tässä hän kunnostaa kotitekoista tiehöylää.

— Näillä aseilla ei metsärosvoja paljoakaan peloteltu, sanoo venäläistä miekkaa tarkasteleva entinen metsänvartija Juhon Kortesoja.

vastaan. Metsärosvous oli silloin yleistä. Monta kertaa Kortesojakin joutui tähyilemään Karvian puolelta tulleita suuria rosvokoplia. Yksi mies ei tietenkään voinut tehdä muuta kuin ilmiannon. Valtio tosin antoi metsänvartijoille aseiksi venäläisiltä sotilailta jääneitä miekkoja sekä rullarevolvereja, mutta ei niillä paljoakaan peloteltu ammattimaisia metsävarkaita. Juhon Kortesojalla on vieläkin tallella tällainen miekka, jota hän katselee varsin huvittuneena. Kuuden panoksen rullarevolveri hajosi kun pojat panivat siihen ukkomuserin panoksen. Nyt revolveri on Kihniön museossa.

Paronin sukset

Juhon Kortesojan muistoissa on useita paroniin liittyviä tarinoita. Tavallinen kansa ihmetteli mm. paronin käyttämiä kulkuneuvoja, jotka olivat lievästi sanottuna omalaatuisia. Paronilla oli leveät sukset, mutta vain yksi sauva, jolla hän lykki vauhtia jalkojen välistä. Ihmettelyn kohteena oli myös paronin käyttämä reki-kärry-yhdistelmä, joka soveltui varsinkin kelirikkoaikoina kulkeamiseen.

Paronilla näyttää olleen viehtymys eräänlaiseen suu-

renteluun ja poikkeavaan käyttäytymiseen. Juhon Kortesoja tietää tapauksen, jolloin talon isäntä sai navetan rakennuspuut ilmaiseksi, kun hän putosi paronin kanssa porraspuilta ja vajosi lettoon. Tällainen oli paronille suurta huvia. Isäntä oli nimittäin tehnyt porraspuut, sillä paroni oli ensin uhonnut, ettei hän kastele jalkojaan leimausmatkalla. Portaat eivät kuitenkaan kestäneet, ja siitä riemu syntyi.

Taikina evääksi

Valto Leppänen kertoo kuululleensa paroni-juttunsa pääasiassa äitinsä isältä Juhon Kolistajalta, joka oli aikoinaan metsänvartijana Linnankylässä. Paroni oli käynyt usein metsänvartijan juttusilla. Paroni oli mieltynyt erikoisesti happamaan ruisleipäaikinaan. Emäntien oli annettava hänelle taikinaa aina, milloin sitä vain oli. Yleensä taikina annettiin puulusikalla. Kolistajalla paroni oli kerran ottanut taikinaa kahden sytykepäreiden väliin, käärintä päreet yhteen narulla ja pistänyt paketin taskuunsa. Taikina oli sitten syöty metsässä siltään, ja hyvältä se oli maistunut.

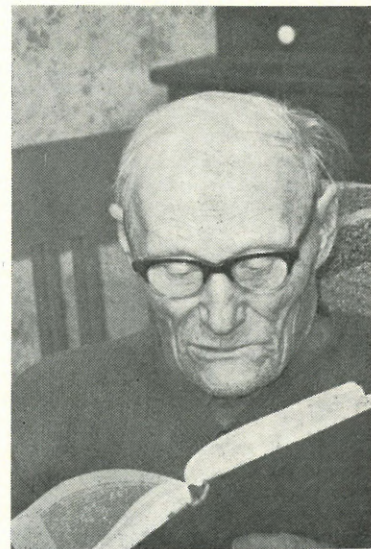
Kerran metsään mentäessä oli eteen tullut aidan veräjän ylitys. Juhon Kolistaja oli ottanut veräjän ylimmän orren pois, mutta paroni oli huomauttanut, että kyllä aikamies pääsee veräjän yli. Riuku pantiin takaisin ja korkeushyppy alkoi. Paroni otti pitkän vauhdin ja hyppäsi. Kuinka ollakkaan, paulapieksun nokka takertui ylimmän orren taa ja paroni mätkähti rähmälleen kivikkoiselle polulle. Se oli aikamoinen tälli. Käsistä ja kasvoista alkoi tihkua verta. Paroni ei kuitenkaan virkannut sanaakaan.

Paronin polkka

Paronista ja hänen johdolaan harjoitelleista metsäyli-

oppilaista on paljon tarinoita tallella. Paronin käyttämät koulutusmenetelmät eivät taida olla nykyisin kovin suosiossa, mutta silloisilla metsäylioppilailla lienee aika kulunut mukavasti. Valto Leppänen tietää tapauksen, jolloin paroni käski kaikkien harjoittelijoiden kerätä taskut täyteen kuivia mählynkäpyjä. Sitten etsittiin sileä kallio, jonka päälle kävyt levitettiin. Seuraavaksi riisuttiin kengät ja sukat jalasta ja mentiin paljain jaloin — paroni itse edellä — käpyjen päälle tanssimaan polkkaa. Paroni huolehti musiikista huuliharpullaan.

Parhaimman todistuksen sai se, joka taisi parhaiten paronin vaatimat hullutukset. Ne, joiden jalkapohjat eivät kestäneet tällaisia fakiiritemppeja, saivat tyytyä huonompaan harjoittelutodistukseen. Lauantaina tehtiin sitten saunavihta katajasta, ja sitä ei tietenkään saanut hautoa ennen kylpemistä. Katajavasta lieneekin tarkoitettu enemmän itsensä-kiduttamiseen kuin kylpemi-

Juhon Kortesojan muistissa on monia värikkäitä tarinoita Vatajan kylän vaiheista. Vanhimpia asioita täytyy tarkistaa historiakirjasta.

Tyyne Kivioja

Jumalan puisto

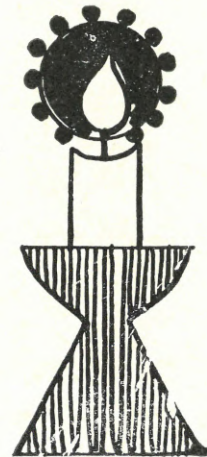
II Palkinto Parkanon Joulun
kirjoituskilpailussa

Parkanon Kamerakerho, Matti Tuomisaari.

*Kauniin, vaalean kirkon kupeella
on Jumalan puisto hiljainen.
Yliympäri touhu niin kuumeinen
ei häiriinny rauha sen.
Sen asukkaat kauan uinahtaneet,
puuristit maatuneet, pois kadonneet.
Kivipaadet vain ovat uljaina seisoneet.*

*On sukuni aikoja sitten täällä nähnyt päivän valon,
työn, ilon painojen alla, keskellä synkän salon.
Esiivanhemmat ovat aikoja sitten nukkuneet,
muut taas sinne tänne kauaksi vaeltaneet.*

*Minä yksin joukkoni kanssa olen palannut sukuni teille,
vain muiston kauniin suon tänne nukkuneille.
Olen tullut tänne ja täällä on paikkani mulla:
hietakehdossa kauniissa, hetken jo varatulla.
Täällä Jumalan puistossa uupuneen hyvä on olla,
unen helmassa Tuonelan väiniolla.
On ihana herätä ylösnousemuskellojen soittoon,
ja nousta uuden, kauniin päivän koittoon.*

Paronikaskut talteen

Paroni käytti mielellään omatekoisia nimityksiä ja sanoja. Linnankylässä oli neljä taloa saanut paronilta uuden nimen. Paronin antamat nimet olivat "Trettula", "Trattula", "Trompula" ja "Kurala". Valto Leppänen ei kerro, mitä taloja nämä tar-

koittivat. Metsäharjoittelijat asuivat yleensä paronin luona Korkomäessä. Jo neljän aikaan aamulla kuului isännän mahtava ääni: "Nouskaa remuraatit, on jo aamu!"

Paroniin liittyvät kaskut muodostavat valtaosan Vatajan kylässä ja myös muualla Parkanossa elävistä tarinoista. Paronikaskujen aar-

teisto on mittaamaton. Valittavasti näitä tarinoita ei ole mainittavasti kerätty eikä talletettu kansien väliin. Valto Leppänenkin on selostanut museovirastolle vain niitä asioita, joita kyselykirjeissä on udeltu. Niissä ei ole kyselty paronista mitään. Parkano-Kihniön kirjaankin on saatu mahtumaan vain muutama paronikasku.

Muistelmia Parkanon Postista

(Vanhojen muistiinpanojen mukaan)

Parkanon postitoimisto, silloisessa kielenkäytössä posti-toimitus, perustettiin 1. 7. 1884 ja postitoimiston ensimmäinen hoitaja oli metsänhoitaja Adam Pulkkinen. Sitä ennen Parkano sai postinsa irtolaukussa Ikaalisista. Irtolaukussa saapuneen postin jakelusta oli huolehtinut lukkari, joka sunnuntaisin kirkonmenojen yhteydessä jakoi saapuneet postilähetykset kirkon sakaristossa.

Metsänhoitaja Pulkkisella oli kesäaikana paljon työtä, eikä hän useinkaan joutanut olemaan kotona. Tämän vuoksi hän hankki itselleen apulaisen postinhoitoon sekä vuoden 1884 että 1885 kesäksi Apulaisekseen hän sai Ikaalisista ylimääräisen kopistin Inez Björkbomin.

Toimittuaan ainoastaan muutaman vuoden Parkanon postitoimiston hoitajana pyysi metsänhoitaja Pulkkinen vanhuuden ja sairauden takia eroa toimestaan. Eroanomuksessaan oli Pulkkinen postihallitukselle esittänyt, että hänen seuraajakseen nimitettäisiin nti Inez Björkbom, joka aikaisemmin kesäisin oli toiminut hänen apulaisenaan. Samoihin asiapapereihin liitettiin myös seuraajaksi ehdotetun henkilön hakemus.

Niin yksinkertainen oli postitoimiston hoitajan viran täyttäminen silloin, että sanottua virkaa edes haettavaksi julistamatta nti Björkbom huhtikuun 9. pnä 1887 nimitettiin Parkanon postitoimiston hoitajaksi.

Pulkkiselta Pentin taloon

Tähän asti oli Parkanon postitoimistoa hoidettu metsänhoitaja Pulkkisen kotona, mutta koska kunta oli postitoimistolle taannut vapaan

huoneiston 10 vuoden ajaksi, oli nyt hankittava erikoinen huoneisto postille. Sellainen saatiinkin Pentin talosta. Vaatimukset eivät silloin vielä olleet suuret, sillä Pentin taloon oli kirkonkylästä ja yleiseltä maantieltä noin kilometri, ja sinne oli kuljetettava kapeaa sivutietä.

Postille kuuluvaa omaisuutta ei tässä postitoimistossa näihin aikoihin vielä ollut muuta kuin ulkoseinällä olevat posti- ja postisäästöpankkikilvet, jotka olivat mustalle pohjalle keltaisin kirjaimin maalatut, keltaiseksi maalattu kirjelaatikko ja sisällä vaa'at sekä puusta valmistettu ja raudalla päällystetty kassakirstu, joka oli maalattu ruskeanpunaiseksi rautavanteiden ollessa mustat.

Aluksi kerran viikossa

Näinä alkuvuosina posti saapui Parkanoon ainoastaan kerran viikossa, keskiviikkoina, ja postin saapuminen oli viikon huomattavimpia, ehkä huomattavin tapaus. Tosin ei kirjeenvaihtoa ollut sanottavasti muilla kuin pitäjän muutamilla säätyläisperheillä, ja sanomalehtiä tuli ainoastaan muutamia kappaleita. Kuitenkin kerääntyivät postineidin saliin kaikki postia odottavat jo hyvissä ajoin ennen postin tuloa. Siinä seurusteltiin ja arvailtiin, mitä tietoja ja uutisia posti toisi tullessaan.

Kun Ikaalisista pitkällä kyydillä saapunut postinkuljettaja oli kantanut sisään pienenlaisen laukun (kvart väska), johon hyvin mahtui koko viikon posti Parkanoon, ja asettanut laukun keskelle salin lattiaa, odotettiin suurella jännityksellä, mitä kunkin osalle tulisi. Kodikkaas-

sa ympärissä istuivat kaikki salissa, ja postineiti nosti postilaukusta yksitellen lähetykset, sanomalehdet ja kirjeet, luki osoitteet ja antoi omistajilleen.

Sanomalehdissä ei siihen aikaan ollut osoitteita, vaan tilaajien nimet kirjoitettiin osoitepaikan postissa. Parkanoon tuli kuitenkin silloin niin vähän lehtiä, että postineiti muisti kunkin lehden tilaajain nimet ulkoa. Ja pian oli tämä työ tehty, sillä tavallisimmat postinvaihtajat olivat ainoastaan pitäjän neljä metsänhoitajan perhettä (Moring, Brander, Juselius ja Pulkkinen) sekä pappi ja nimismies.

Kun posti oli jaettu, oli luonnollista, että kirjeet ja sanomalehtien tärkeimmät uutiset luettiin vielä samalla istuimella ja siinä sitten saatiin kuulla, kutka olivat kuolleet, kutka menneet kihloihin tai missä oli muuta merkittävämpää tapahtunut.

Kaikkein tervetulleimpia, varsinkin nuorelle väelle, olivat ilmoitukset, että johonkin perheeseen saapuisi vie-

raita. Parkanon silloisissa virkamiesperheissä oli nimitäin paljon nuorisoa, heidän opettajiaan ja vieraitaan, ja kaikki he olivat kuin samaan perheeseen kuuluvia. Postiakin odoteltaessa keksittiin monet kujeet ja laskettiin leikkiä, sillä siihenhän nuoret ovat aina olleet valmiita. Olga Torkell, sittemmin kirjailija, oli heistä iloisimpia, ja ensi luokilla koulussa istuva Aino Achte, myöhemmin kuuluisa laulajatar, lauloi ja jäljitteli äitiään näyttelijä Emmy Achteta mestarillisesti.

Kun sitten Ikaalisista saapunut postinkuljettaja oli lepuuttanut ja ruokkinut hevostaan, ja määrätty postiprotokolla, johon merkittiin postin tulo- ja lähtöajat sekä mitä postiin kuului, oli kirjoitettu, lähti postinkuljettaja paluumatkalle ottaen mukaansa sen vähän postin mitä oli kertynyt. Tavallisesti oli lähetettävänä ainoastaan muutamia kirjeitä. Jos postin mukana oli pitäjään saapunut jokunen kirje, lukuunottamatta virkapostia, otti lukkari ne vanhan tavan mukaan kirkkoon mukaansa sunnuntaina ja antoi ne sakaristossa osoitteen mukaan.

Postitoimiston hoitajan tehtävät rajoittuivat melkein yksinomaan tuohon "suureen hetkeen", jolloin viikon ainoa posti saapui ja lähti. Sitten hän oli "vapaana" viikon, vaikka olisi kyläilemään lähtenyt. Mitään määrättyä aukioloaikaa ei postitoimistolla ollut. Kirjoihin merkittäviä kirjeitä oli noin 10 kpl kuu-kaudessa. Jos ei liike ollut

suuri oli palkkakin sen mukainen, 50 markkaa kuukaudessa. Huomattava on, että irtolaukut näihin aikoihin tuottivat postitoimiston hoitajille sievoiset lisätulot, mutta Parkanossa ei ollut irtolaukkuja.

Postipruustinna muuttaa

Kevättalvella 1889 tapahtui odottamatonta. Parkanon postitoimistoon tuli postitarkastus. Silloin havaittiin, että postitoimistossa oli liike niin mitätöntä, että ruvettiin suunnittelemaan postitoimiston alentamista toisen luokan postitoimitukseksi. Kii-reisesti kirjoitti silloin nti Björkbom asessori Forssellille (kaukaisempi sukulainen), joka oli sihteerinä postihallituksessa ja pyysi tulla huomioon otetuksi, jos avoimia postitoimistonhoitajan virkoja ilmestyisi, siinä tapauksessa nim., että Parkanon postitoimisto alennettaisiin.

Kaksi viikkoa sen jälkeen neiti suureksi hämmästykseen luki sanomalehdestä, että hänet oli nimitetty Vöyrin postitoimiston hoitajaksi. Tätä uutista seurasi itku ja suru, sillä Parkano nuorine ihmisineen oli jo käynyt kovin tutuksi. Jonkin ajan kuluttua oli neidin sitten lähdettävä hevosilla tavaroineen monipeninkulmaiselle taivalle Parkanosta kauas Pohjanmaalle, tuntemattomaan seutuun, jossa olot ja ihmiset olisivat toisenlaiset.

Matkaa oli 16 peninkulmaa ja 2 hevoskuormaa tavaroita, neiti itse kolmannessa hevosessa kukkaset sylissään. Muuan parkanolainen mummo tuli ihmettelemään "postipruustinnan" lähtöä. Kansan keskuudessa näet kutsuttiin postineitiä usein postipruustinnaksi. Ruustinnatteli oli korkein mahdollinen arvonimi siihen aikaan ja koska ihmiset antoivat sen arvon postineidilleen, tuli hänestä postipruustinna.

Mummo tiedusteli, minne kauas postipruustinna nyt muuttaa. Ei hän vastauksesta muuta ymmärtänyt, kuin et-

tä se uusi paikka olisi vielä kauempana kuin Tampereen kaupunki. Tätäkös hän ihmettelemään, että onko maailma niin suuri, että on Tampereen takanakin jotain.

Parkanon postitoimistoa ei alennettu alempaan luokkaan, vaan on postitoimistona vielä tänäkin päivänä ja liikekin on jo toista luokkaa.

Hauskoja postimuistoja

Monesti itsekkin pikkutyttönä odottelin hevospostia tuntikaupalla Alaskylän Ylisen luona, kun Ikaalisten yhteiskoulua käyville sisaruksilleni joka viikko lähetettiin maitotonkka ja eväsnyytti. Ja isäni Ivar Alanen lähetti harva se päivä postia. Saipa hän ennen vapaussotaa — ollessaan Suomen kruununortoparien valitseman komitean puheenjohtaja — usein kokonaisen postisäkinkin. Sitäkin "traajasimme" kotiin tai posti poikkesi sen tuomaan.

Hauskaa postijuttu silloinkin oli. Lapsia kokoontui tien ristiin, hypättiin ruutua ja pelattiin palloa, ja ennen kaikkea sai olla vapaana, kun kotona oli aina tehtävä työtä. Hauskana muistan senkin, kun kauppalaan menessämme Posti-Joosu vähän lauleskeli Kovelahden lautalla ja hänen hevosensa lyökkäsi kärret taapäin niin, että niiden pyörät vajosivat salmeen.

Virtasella sittemmin oli vallon loistava postipaikka. Se oli yötä päivää auki, ja siellä kyläläiset istuskelivat tuntikausia odotellen postia. Erlanti, Amerikasta tullut vanhapoika, istui keinutuolissa aina yhtä ystävällisenä, puheli kaikkien kanssa hauskoja. Anni teki askareitaan hellan puolella eikä yhtään häiriintynyt, vaikka väkeä istuskeli joskus tuolit ja penkit täynnä, naureskeli vain sekaan. Kun posti tuli, hän jakoi postinhakijoille lehdet ja kirjeet, mutta luki kortit kaikkien nähden. Naureskeli vain, että laki kielsi vain kirjeiden avaamisen.

Mauno Ruohonen

KOTISEUTU SUA KATSELEN

II palkinto Parkanon Joulun kirjoituskilpailuissa

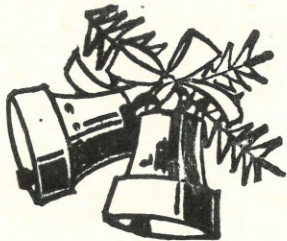
Täältä hopeasiipien alta
kotiseutu sua katselen.
Nään siintävän kaikkialta
tutut kylät ja tienoot sen.
Tuonne Sydänmaan tienoille asti
ja Raivalan rajojen taa,
nuo Vaho- ja Vuorijärvet
silmin sinisin heijastaa.

Harju-, Lehti- ja Isokangas
ja Kaitojenvetten maa,
Tuo vuolas Parkanon reitti
kohti etelää suunnistaa.
Kas Linnan- ja Vatajan altaat
Kuivasjärvelle kättä ne lyö.
Tuoll' Aure sataisin saarin
kiloss' auringon välkkyy kuin vyö.

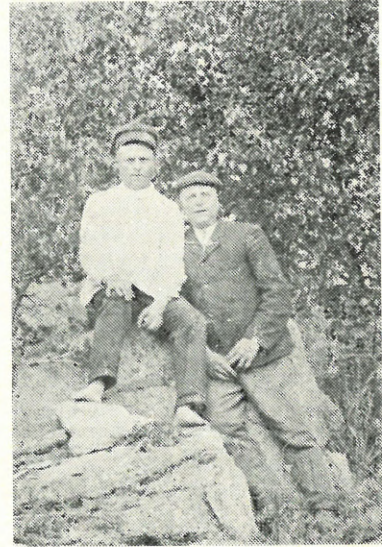
Ylis-, Alas- ja Kuivaskylän pellot
vilja-aittamme verrattomat.
Nuo metsäimme vihreät sellot
kultasävelin soittelevat.
Ja koskeimme kohina, pauhu
on voimamme valtava vuo.
Myös tehtaitten kitkerä sauhu
elon rytmiimme sykkeen ne tuo.

Nuo nüittyimme vihreät heinät
ja soitemme kirjavuus.
Ah, kylien maalatut seinät
mikä värien sointuisuus.
Täällä lapsuuteni keinui kehto,
tääll' miehuuden mittaan mä sain.
Täällä vanhuuteni viihtyisä lehto,
täällä kotini — rakkaimpain.

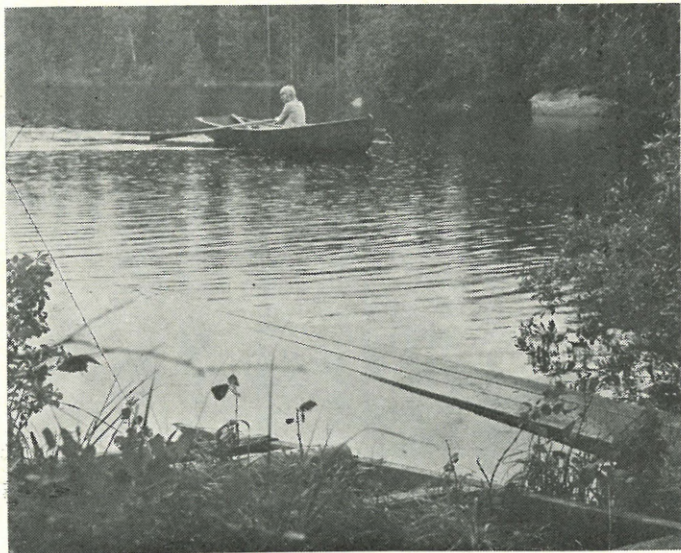
Lüdellen kotkan lailla
kotiseutu sua katselen.
Näillä lapsuuden kultamailla
nään ahkeran kansan sen,
mi raivaten, rakentaen
kotikonnuillaan uurastaa.
Suo heille menestys, rauha,
kotiseudulle maallemme.

Tämä kuva liittyy lehtemme viime
vuoden numerossa olleeseen Onni
Kallioniemen kirjoitukseen "Taikoja
ja taikauskoa entisajan Parkanossa".
Kuva jäi silloin vahingossa lehdes-
tä pois

Kuva vuodelta 1910, jossa naapurukset ristiäistunnelmissa Jooseppi Kallioniemi (istumassa) ja Eppu Peltola. — Peltola käytti usein kuralaista tietäjää Tillä vaikeuksissaan.

Rännäristä, sillan läheltä, Parkanon kamerakerho,
Matti Tuomisaari.

Vaihteita löytyi tarpeen mukaan

Lunastettu Parkanon Joulun kirjoituskilpailussa

Vielä 1920-luvun alussa autot olivat Parkanossa harvinaisia nähtävyyksiä. Mutta me poikaklopit olimme niitä sen verran nähneet ja tutkineet, että kiinnostus oman auton hankkimiseen oli syntynyt. No, mistäpä meikälaiset olisivat auton saaneet? Ei niin mistään! Se oli siis tehtävä itse! Ja suunniteltava myös! Ja niin vanhin veljeni perusti autotehtaan A. N. P. Oikein isoilla kirjaimilla.

Auto tehtiin puusta aina runkoa ja pyöriä myöten. Siitä piti tulla oikein ohjauspyörästä ohjattava. Ja jarrutkin siihen pantiin, vaikkakin auton käyttövoimana oli myötäisellä maalla kaltevan pinnan antama liikevoima ja vastamäessä ja tasaisella vain leipämoottori.

Vanhin veljeni oli siis konstruktööri ja me häjymät vain apulaisia siinä rakentamisessa. — Puiset pyörät sahattiin koi-vulankuista. Myöhemmin saimme rautaiset takapyörät siihen ja samoin niiden rautaisen akselin. Ohjauslaite ratkaistiin pankkosysteemillä, kun emme viitsineet vaivata Kairokosken taataa tekemään meille pajasaan raudasta oikean auton mukaista etuakselia. Autossamme kääntyi siis koko etuakseli pyörineen kuten parireet tai nelipyöräkärkyjen etuakseli. Ohjausvälityksen veljeni keksi mielestäni näppärästi. Etuakselin päihin lähelle akselitappeja kiinnitettiin reikiin lujaa nuoraa tai päällystettyä sähköjoh-toa, joka kierrettiin muutaman kerran auton alapuolella ohjaustangon alapään ympäri. Kun ohjauspyörää sitten käännettiin, niin etuakseli totteli ohjausta. Kokeilun perusteella laitettiin auton alle vielä joita-

kin lisälaitteita ohjauksen varmistamiseksi.

Auton ulkoasuun oli myös kiinnitettävä huomiota. Pakki-laatikko nurinpuolin oli konepeltinä. Autoon kuuluivat tietenkin matalahkot laidat ja ovet sekä istuimet. Kärjarru lisäsi auton arvokkuutta. Varovaisuussyistä tuulilasi jätettiin pois. — Ajan mittaan varustettiin auto vielä katolla ja sufleteilla. Ne olivat kevyttä materiaalia. Kansakoululta saimme Evans-moottoripyörien isoja, vahattuja, appelsiinin värisiä ja harsokankaalla vahvistettuja pakkauspapereita siihen tarkoitukseen.

Kirkonkylän teillä ja ahteissa nautimme sitten vauhdin hurmasta omalla autolla. Kyllähän ne myötämäet olivat mukavia viilettää, mutta vastamaat ja tasainen tie olivat hankalampia kulkea. Autoa kun tarvitsi työntää. Vuoron perään saimme olla ohjaimissa. Varsinkin Viinikka-ahteissa mentiin lujaa alas auto täynnä poikakloppeja. Se meno oli jonkinlaista palkkiota työntämisestä. — Muistan erään kerran minun ollessa ohjaajana, että jouduimme pieneen haaveriin. Jostakin syystä toinen takapyörä irtosi ja auto syöksyi ojaan matkustajat mullin mallin. Ei siinä sen pahemmin käynyt. Korjaamolle ei tarvinnut ajaa. Pyörä vain paikolle ja auto tielle ja matkaa jatkettiin mäen alle saakka.

Joskus sattui, että Vuoriperän isännät pyörittivät nuuskamälliä suussaan ihmetellesään näkemäänsä ja kysellesään, miten se ohjaaminen on oikein ”tällätty”. Sitä emme suinkaan paljastaneet. — Ja auton nokalla loisti firman tunnuksena pahvilappuun piirrettynä: A. N. P. Se tarkoitti iso-veljeäni.

Naapurin pojat alkoivat myös meidän jäljessämme rakennella autoja. Niitä alkoi olla Rinteellä, Kantolassa, Sipilässä, Lindemanilla, Kairokoskella ja Viinolassa. Vaikkakaan meillä ei ollut patenttia, niin silti kopiot olivat erilaisia.

Lindemanin Leevi teki oikein loistoluokan vaunun meidän kaaraamme verrattuna. Hän sai velipuoleltaan Lehtolalta vähän korkkimattoa, jolla peitti autonsa permannon. Kun hän sai vielä autoonsa parista taskulam-pusta valot, niin olihan se hieno ilmestys iltapimeällä.

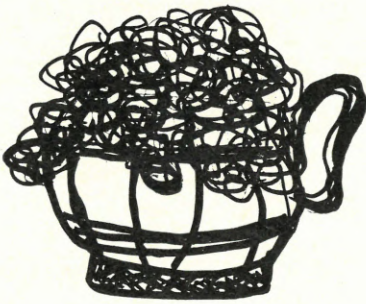
Kun laskun jälkeen piti nousta Viinikka-ahde ylös, niin veljeni ajoi mäen päälle herroiksi tuolla autollamme. Me muut Kantolan Jaarlea myöten työnsimme auton ajajineen ahteen päälle. Kun auto alkoi siinä nousussa, jyrkimmän nykäleen alla, luisua takaisin, niin velipoika vain sanoi, että kyllä se nousee ylös, kun hän vaan muuttaa vaihdetta. Ja niin vaihteita riitti! Niihin kuului eleellinen liike kädellä ja suullinen toteamus tapahtumasta. Ja niin sitä sitten vaihdettiin, että me työntäjät olimme aivan hikisiä ja läkähtyneitä ja vaihteita löytyi ainakin 30:een — 50:een saakka ilman pakkia.

Myöhemmin Lindemanin Leevi muutti Siuroon toisen velipuolensa tehtailija Akseli Vuotilan hommiin. Kuinka ol-lakaan, Leevi tuli joidenkin aikojen päästä käymään Parkanossa veljensä Viiksi-Fordilla. Sellaisilla käynneillä hän otti meitä entisiä kavereitaan vähän huviajelulle oikealla autolla.

Kiplingin mukaan se onkin jo toinen juttu. . . .

Sahtimaltaiden valmistus

Lunastettu Parkanon Joulun kirjoituskilpailussa

Sahdin teko oli ennen vanhaan paljon suurempi tapahtuma kuin nykyisin, silloin harvoin kun kunnan sahtia meidän päivinämmen enää tehdään. Koko työ näet tehtiin itse alusta loppuun eli jyvistä ensin maltaiksi ja maltaista sahdiksi.

Maltaiden teko aloitettiin joulua varten jo varhain syksyllä Mikonpäivän aikoihin. Omasta viljasta oli varattu jo puinnin yhteydessä mallasai-

neet. Jo siinä oli pienen odotuksen ja juhlan tuntua, kun jyvät vietiin likoamaan säkeissä johonkin "prunniin" tai mihin vesiojaan kulloinkin. Kolmen päivän kuluttua isäntä meni tirkistelemään säkkejään ja kanniskeli ne emännän lämmitämään saunaan, jossa säkkien kastelussa oli työtä jälkikasvullekin. Lapset tietenkin olivat mielissään voidessaan myös osallistua maltaiden tekoon.

Kun pussit oli saatu kauniisti itämään, eli jyvät olivat itäneet säkkikankaan läpi, oltiinkin jo päästy melko pitkälle maltaiden teon taidossa. Nyt täytyi sitten saada mallasaineet imelymään, ja saunassahan se tapahtui helposti lämmittämällä ja kastelemalla jyviä.

Maltaiden valmistuksessa olttiin tarkkoja, sillä maltaat eivät missään tapauksessa saaneet mennä piloille; viljaa ei ollut pienissä eikä suurissakaan taloissa tuhlettavaksi. Maltaiden valmistus saattoi tosin helposti epäonnistua, ellei niiden tekijä

ollut huolellinen ja ennenkin maltaita tehnyt taitaja. Maltaat voivat palaa, jos sauna oli liian kuuma, eikä jyviä kasteltu tarpeeksi, tai sitten imeltyä liikaa, jos taas kasteltiin liian kauan aikaa.

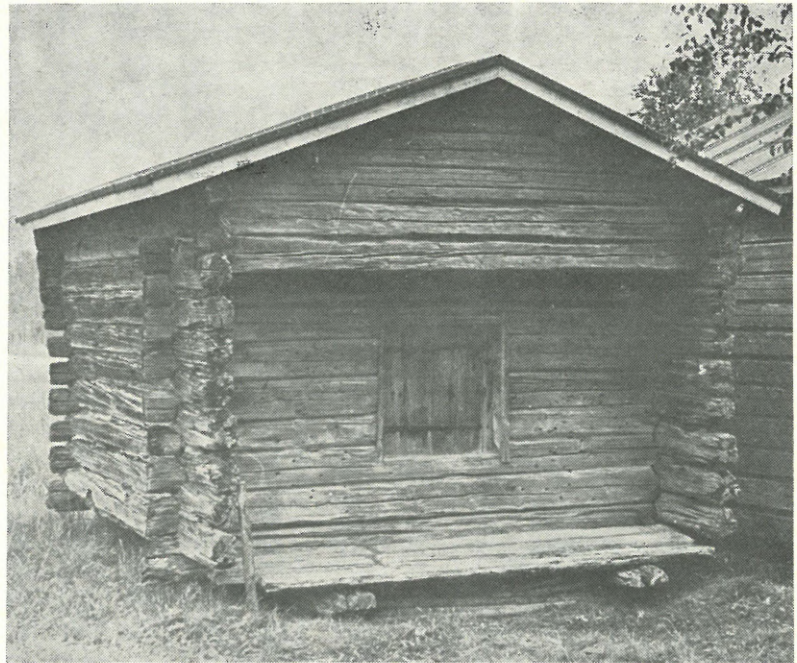
Kun maltaat olivat kuivia, ne säkitettiin, lahdutettiin ja jauhettiin joko omilla hyvillä käsikivillä tai oikein myllyssä. Joulusahdin valmistus olikin sitten taas uusi tapahtuma: se tehtiin jo viikkoa ennen joulua. Siinä vasta mestari pitikin olla, jotta sahti "tuli hyvää nautittavaksi ja kuitenkin päähän meneväksi".

Joulusahdia juotiin vasta aattona oikein kunnolla. Siihen saakka oli miesväki vain salaa maiskutellut sitä, sillä täytyihän isännän tietää jo ennalta miltä aikaansaannos maistui. Sahtia riitti koko joulupyhät, vaikka sitä juotiinkin melko runsaasti oman väen keskuudessa, ja tarjoihin tietenkin vieraanvaraisesti kaikille talossa käyville.

Hilkka Peijariniemi

Vanha aitta

Lunastettu Parkanon Joulun
kirjoituskilpailussa

Linnankylä, Kauppilan talon aitta,
Parkanon Kamerakerho, Matti Tuomisaari.

*Paljon kertoisit, vanha aitta, puhelahja jos sullaois,
kun kauan olet seisonut siinä monein tuulien tuivertais'.
Monta nähnyt olet yötöntä yötä, kesän kirkkaita päiviäkin,
suvun seurassa siirtynyt synkkiin syksypäivihin pimeisiin.*

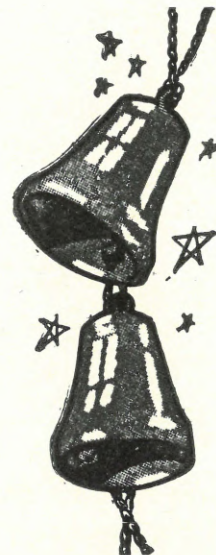
*Tahi talvien tuiskuiset tuulet ne nietoksin ympäröi sun,
sinä hiljaa vaiti vain seisoit talven vangiksi alistetun.
Ja kaunihit keväiset päivät taas kerkesi, kerrallaan
ne toivat kuin tuulahduksen vanhan aitaskin tuntumaan.*

*Olet nähnyt kultaisen viljan sen pelloilla kypsyvän,
olet tuntenut laarisi monet niiden jyvillä täyttyvän.
Ja sanoa surulla täytyy: nälkävuodetkin nähnyt oot,
pedot ulvoivat nurkillasi ja pakeni pensaikkoon.*

*Tiellä tässä sun vierelläsi kulki kansaa kerjäten,
he nälässä, näännyksissä kun kulkivat horjuen.
Minä toivoisin että et aitta, enää sellaista aikaa nää,
vaan soisin että laarisi suuret sais jyvillä täyttyä.*

*Monta nähnyt olet rakastavaista, heidän kulkevan käsikkäin,
oi, ehkä ei kukaan tullut pettymystänsä itkemään.
Hikihelmin, väsyneenä monet ihmiset laahusti niin,
he tulivat säkkejä kantain rihipäivinä syksyisin.*

*Sukupolvet on vaihtuneet verkkaan, sinä ylväänä seisot vain,
ajan hammas nyt iskenyt seiniis on, hirtesi tummentain.
Mitä kertoisit vielä, en tiedä enkä voi sitä ymmärtää
mitä nähnyt, kuullut sä lienet, ne arvoitukseksi jää.*

PARKANON JOULUN AVUSTAJAKILPAILU

Kotiseutuaiheisen julkaisuaineiston saamiseksi Parkanon Joulu julistaa lukijoilleen ja kaikille avustajakilpailun. Tällä kertaa voivat kysymykseen tulla:

1. KOTISEUTUAIHEISET KIRJOITUKSET JA RUNOT. Erikoisen toivottavia ovat huumoripitoiset pakinat, mutta myös muunsävyiset kirjoitelmat ovat tervetulleita. Ohjepituus kaksi konekirjoitusliuskaa.

2. VALOKUVASARJAT TAI YKSITTÄISET KUVAT JA PIIRROKSET esim. henkilöistä, työtavoista, rakennuksista, luonnonkohteista tai tämän päivän muuttavasta kehityksestä kotiseudulla jne. Esimerkkinä vaikkapa keskustassa viime kesänä koettu Parkanontien monivaiheinen muuttuminen puiden reunstamasta kuoppaisesta soratiestä alastomaksi, sileäksi asfalttikaduksi.

3. TALLETETUT KANSANLAULUT, kirjoitetut tai nauhalle otetut. Lähde mainittava. Paikkakunnalla tiedetään vielä olevan vanhojen muistissa piirilauluja, uittomiesten viisuja ja ehkä myös tuutulauluja sekä hengellisiä lauluja.

4. IDEAT JA EHDOTUKSET, jotka koskevat lehden sisältöä ja kehittämistä. Kotiseutulehdessä tarvitaan kaikkien tukea ja oivalluksia. Osallistu siis ja lähetä kilpailuvastaus 28. 2.-75 mennessä osoitteella Kauppalankirjasto, 39700 Parkano.

Kussakin sarjassa jaetaan kolme rahapalkintoa ja lehdessä käytettävistä aiheista maksetaan 10 mk julkaisupalkkio.

Kilpailun tuomariston valitsee lehden toimituskunta.

PARKANON JOULU

MINI MONEY

ALKON TALO
Puh. 2867

PARKANON—KIHNIÖN OSUUSMEIJERI

Parkano

SUORITTA A RAKENNUSTOIMINTAA
JA MYY OSAKE- JA LIIKEHUONEISTOJA.

Rakennusliike M. Ruhala

39700 Parkano, puh. 933-2140

MAANRAKENNUSLIIKE

PENTTI KUUSIKKO

Parkano, puh. 933-2077

SUORITAN KAIKKEA MAANRAKENNUSALAA
KUULUVAA TYÖTÄ URAKALLA TAI LASKUTUSTYÖNÄ.

**MUISTAKAA YSTÄVÄÄNNE
SUOMESSA JA ULKOMAILLA**

KANKAMAN

PEHMEÄLLÄ PAKETILLA

YHDYSPANKKI

Parkano

AURESKOSKI OY

Parkano, puh. 3333

IKAALISTEN-PARKANON PUHELIN OY

Puh. 6101

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

Parkano

KÄYKÄÄ TALOSSA

PARKANON TB-HUOLTO A. ja J. Kuivanen

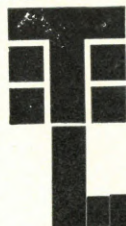
Puh. 2409

SEIJAN KUKKA

Puh. 2786

KESKUSOSUUSLIIKE HANKKIJA

Parkanon toimisto
Puh. 2785

SPAR-VALINTA LEHTO

Parkano
Puh. 2031

BAARI KÄENPIIKA

Parkano
Puh. 2858

PARKANON KALUSTETUOTE
O. Vainionpää & P. Järvenmäki
39700 Parkano, puh. 2074
Keittiö- ym. kalusteita tilauksesta

POHJOIS-SATAKUNNAN SÄHKÖ

Om. Matti Mäntylä

Autopeltikorjaukset ja maalaukset
P. RISTOLAINEN

Parkano, puh. 2649

PARKANON huONEKALULIIKE

se tuttu Tammela

PARKANO puh.2075

AUTOKOULU K. VIERISALO Viinikanahde 2 Puh. 933-2142 Parkano	MAALAUSLIIKE HANNU NUMMELA Puh. 3526
TILARA OY Puh. 2881, 2882	PARKANON KEHRÄÄMÖ 39700 Parkano, puh. 933-2204
Valtuutettu Fiat-huoltokorjaamo HUOLTO MÄKIRANTA Puh. 2780 Alkuperäiset Fiat-varaosat	PARKANON PALAKANGAS Parkano, puh. 2634 Hyttisen liiketalo
TAVARATALO KORPELA Puh. 2001, 2006	T:MI MANNINEN TV- JA RADIOHUOLTO Puh. 2030
PARTURI-KAMPAAMO MÄKIRANTA Puh. 2459	PARKANON SÄHKÖ JA KONE O. LAUTAMÄKI Puh. 2061, 3523
RIIPISEN KUKKAKAUPPA Puh. 2037, 2036	PARKANON AUTOKOULU J. ROIHA Parkano, puh. 2033
PARKANON VALKOPESULA Parkano, puh. 2748	PARKANON KUVAAMO Hyttisen liiketalo Puh. 2127

mukavammin
sähköllä

Leppäkosken Sähkö Oy

PERINTEELLISET JOULUHERKUT
MYYMÄLÄSTÄMME.

Valinta-Kantola

PUH. 2268

Luotettava perusta
kotikukille
OK-kukkamulta.
Nurmikoille ja
istutuksille
TEHO-KASVUTURVE

SOK Turvetuotetehdas
Osuuskaupat **SOKOS**

*HYVÄÄ JOULUA
JA
MENESTYSTÄ UUDELLE VUODELLE*

TOIVOO ASIAKKAILLEEN

HYTTISEN HALLI

PARKANO

KAUPPATALO HYTTINEN

JALASJÄRVI

SPAR-HYTTINEN

JALASJÄRVI

MYYN TI-HALLI

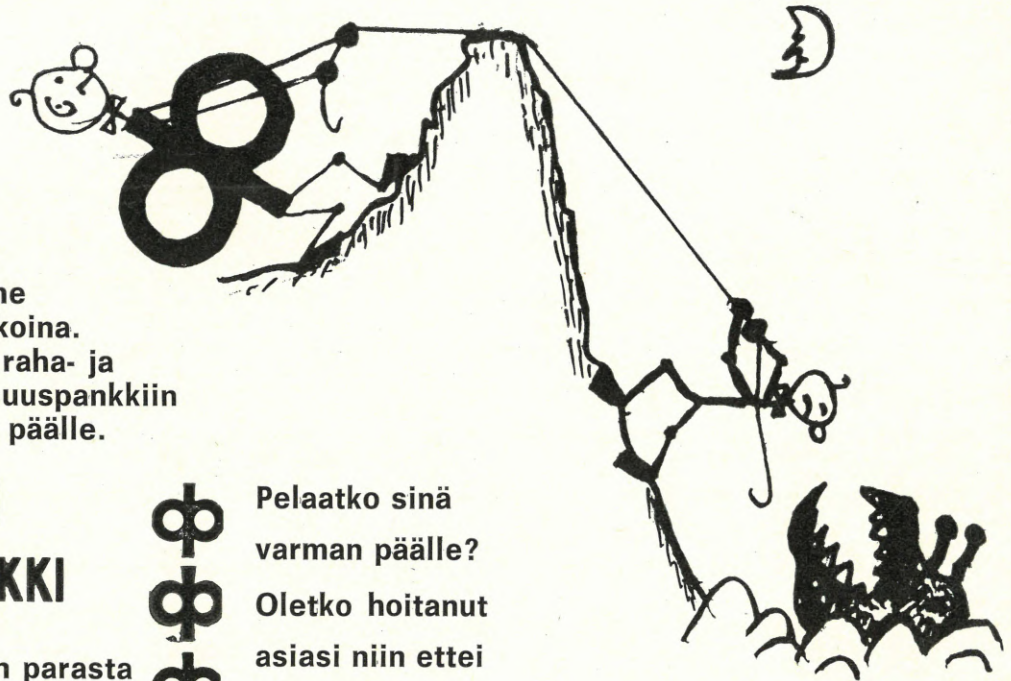
KAUHAJOKI

TORNI-ASU

SEINÄJOKI

MYYN TI-HALLI

KURIKKA

Huolehdimme
asiakkaistamme
vaikeinakin aikoina.
Keskittämällä raha- ja
pankkiasiat osuuspankkiin
pelaat varman päälle.

PARKANON OSUUSPANKKI

Asiakaskunnan parasta
ajatellen.

Pelaatko sinä
varman päälle?

Oletko hoitanut
asiasi niin ettei

tulevaisuus pelota?

Teollistuva Parkanon kauppala

- sijaitsee rautateiden ja maanteiden solmukohtassa (Helsinki-Parkano-Seinäjäki ja Pori-Parkano-Haapamäki ratojen risteysasema sekä Tampere-Vaasa ja Pori-Jyväskylä maanteiden risteyspaikka)
- kuuluu II kehitysaluevyöhykkeeseen
- lisää aktiivisesti kauppalan osuutta elinkeinoelämän kehittämistyössä
- omaa ystävällisen suhtautumisen yrittäjiin

Tarjoaa

- automaattiset tietoliikenneyhteydet
- vapaata työvoimaa
- edullisia teollisuustontteja
- edullisia kerros-, rivitalo- ja omakotitontteja
- korkeatasoiset yhteiskunnalliset ja kaupalliset palvelut

ELINKEINOLAUTAKUNTA

os. Kauppalanvirasto, 39700 PARKANO.
Puh. 933-2241/kauppalanjohtaja

Parkanon Kumikorjaamo

Puh. 2149
Rengasalan erikoisliike Parkanossa

HÄKLIN LEIPOMO

Parkano, puh. 2009

**Onnistuneet joulujuhlat Teille!
Leivonnaisista neuvottelemaan meille.**

NAISTEN JA NUORISON OSASTOLTA löydätte yksilöllistä ja muodikasta, kuten takkeja, leninkejä, hameita, puseroita juhlaan ja arkeen, hattuja.

MIESTEN OSASTOLTA (Säästökulman talo) puvut, yhdistelmäasut, ulkoilutakit, lakit. Myöskin nuorison mieleisiä asuja hyvä valikoima.

PARKANON MUOTILIIKE JA ASUSTE

A. JANAKKA. — Puh. 2087. — Miesten os. 2487

★ **FORD AUTOMYYNTI VARAOSAT
HUOLTO**

★ **HONDA MOOTTORIPYÖRÄ-
MYynti VARAOSAT HUOLTO**

Parkano, puh. 2295, 2296

Rakennusliike ERKKI HUHDANPÄÄ

Lapinneva
Puh. 3501, 2897

**NUOREKASTA
MUOTIA**

MUOTIKULMASTA

Puh. 2747
Parkano, Säästökulma

MYLLYN LEIPÄÄ

MYLLYN LEIPÄ

Ikaalinen
Puh. 6511, 6512

PARKANON APTEEKKI

Parkano

Kun tarvitsette

PHILIPS - tuotteita:

televisioita, radioita, radionauhureita,
stereolaitteita.

Olette aina edellä ostaessanne
liikkeestä missä on ajanmukainen
pätevä huolto paikkakunnallamme.

PYÖRÄ- ja TV-HUOLTO Särkinen

Postin alakerta
puh. 2185.

LISTA JA KARMI Oy

39700 PARKANO, puh. 933-2171, 2671

Parkkapaneelia, verhotankoja,
kehyslistoja, rakennuslistoja
sekä kotimaisista että ulkolaisista
puulajeista valmiiksi pintakäsiteltynä.

TERVETULOA TUTUSTUMAAN!

kuvake
PENTTI TUOMINEN
TAMPERE PUH. 931-23717

**Pesti Pistää Parastaan =
Paras Paikka Parkanossa!
Ehdoton "fiilis" aina!**

pesti

933-2503

VARMAA JA VIIHTYISÄÄ MATKAA
KOTIMAASSAMME JA ULKOMAILLA:
AJANMUKAISILLA TURISTILINJA-
AUTOILLAMME.

Ikaalisten Auto Oy

PUH. 6282

ONKO YLÄ-SATAKUNTA
TILATTU ENSI VUODEKSI?

TAPAAMIIN!

RAUHAISAA JOULUA

YLÄ-SATAKUNTA

LASI KAATUU, ARKI TUHRII, PUKU PINTTYY,
KUOSI KÄRSII, JOKA ELÄÄ SILLE SATTUU,
JOLLE SATTUU, SE TIETÄÄ.

APU NÄIHIN PULMIIN ON

KEMIALLINEN PESULA

PARKANO 2809
TERVETULOA!

PORIN OLUTTEHDAS Oy

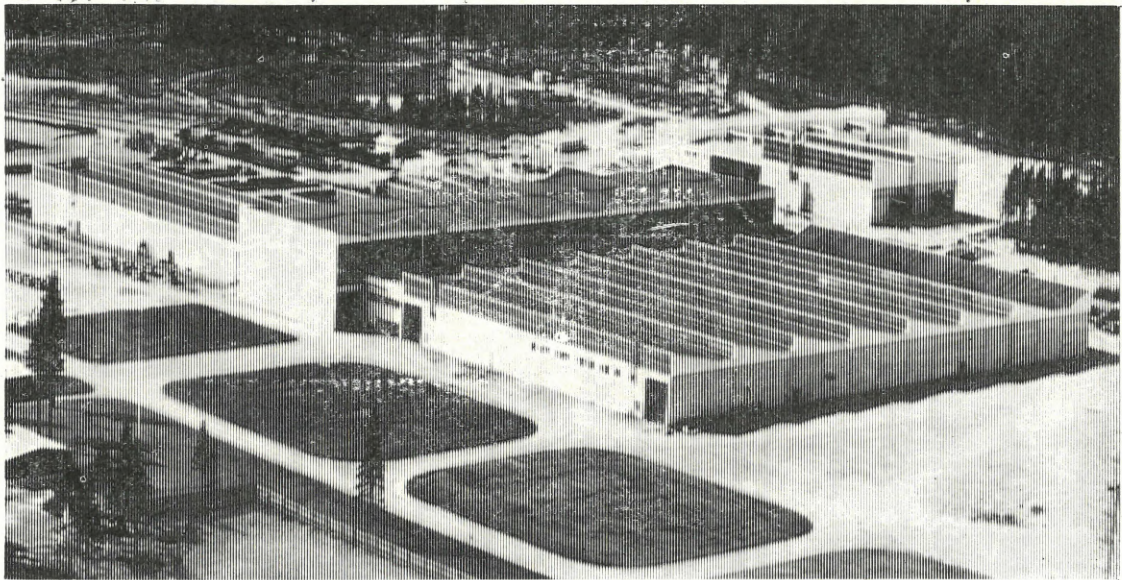
Parkanon myyntikonttori

Puh. 2703

Edullinen ostospaikka MARIMEKON TRIKOOT SANELMAN VAATEAITTA Parkano, puh. 2551	JOULUN ARVOLAHJAT LAAJASTA VALIKOIMASTAMME KELLO-, KULTA- JA SILMÄLASILIIKE ERKKI SYRJÄNEN Puh. 2181
PARKANON TELIAUTO Parkano, puh. 2323, 2540	PARTURILIIKE YLINEN Liikekeskus, puh. 2546
YLÄ-SATAKUNNAN TILI- JA VEROPALVELU Puh. 2604 Luotettava tili- ja veroasiantuntija	LEHTOLAN BAARI Puh. 2060
VESIJOHTOLIIKE E.PAAVILAINEN Puh. 2175	Kiitämme asiakkaitamme kuluneesta vuodesta ja toivotamme HYVÄÄ JOULUA PAROONIN KALUSTE Postin talo Parkano, puh. 2630
RAKENNUSLIIKE V. VIITASALO Puh. 2348	PARKANON TRAKTORI Fiat-autot Puh. 2471
PUUSEPÄNLIIKE VOITTO PAJUNEN Puh. 2254	KAHVILA — MATKUSTAJAKOTI KUOPPASALMI Puh. 2082
LÄÄNIN KULJETUS OY VAK.YHTIÖ AUTOILIJAT Parkanon aluetoimisto Puh. 2090, 2350	LAHTISEN KORJAAMO Puh. 2507
LIISAN KIOSKI Puh. 2096	PIR-NAHKA Parkano Puh. 2531

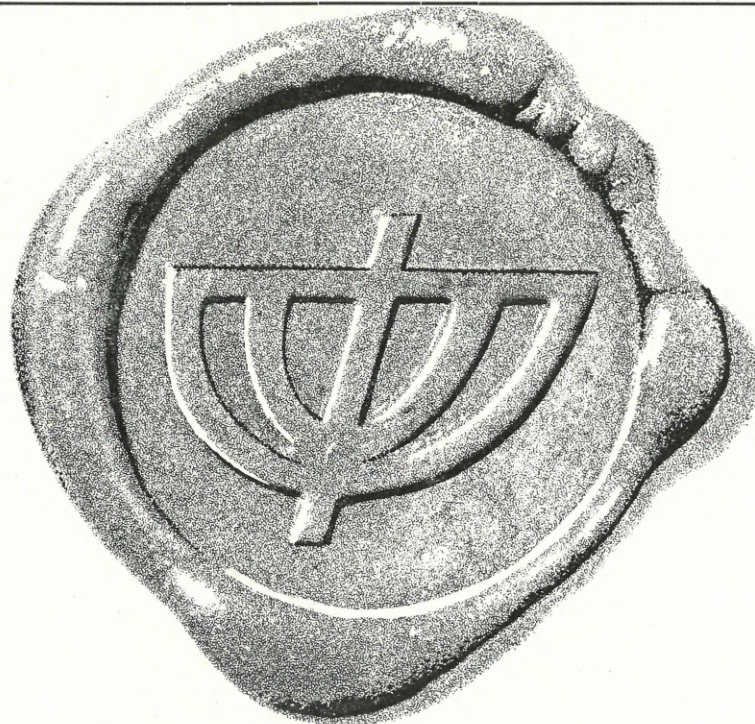
Tulee
tutuksi

PARKANO OY

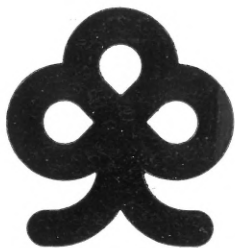
- konepaja**
- takomo-karkaisimo**
- vaihteistotehdas**

39700 Parkano, puh. 933/2371, telex 22-1 56

reima

PARHAAT HOUSUT PARKANOSTA
REIMAN TEHDAS PARKANO PUHELIN 26 26

YHTÄ VARMASTI KUIN JOULU SAAPUU —

YHTÄ VARMASTI PARKANON SÄÄSTÖPANKKI HOITAA KAIKKI PANKKIPAL-
VELUUN KUULUVAT ASIASI.

LUOTA SIIHEN — SÄÄSTÖPANKKI OSAA

 PARKANON SÄÄSTÖPANKKI

Pääkonttori 933-2041

Kihniön konttori 933-4444, 4445

KENKÄVALIKOIMAMME

on monipuolinen

muodikas

edullinen

valitkaa ja vertailkaa!

FINN LADY

PARKANON JALKINE OY

Parkano

Tule Joulu Kultainen

Osuuskauppa on perinteinen
ja luotettava LAHJATALO

Tervetuloa tutustumaan monipuolisiin
valikoimiimme. Pehmoiset ja kovat
paketit, kaikki saman katon alta.

PARKANO **SOK** PARKANON
OSUUSKAUPPA KIHNIÖ

HYVIÄ JOULU- OSTOKSIA

TULE KAIKKIEN K-KAUPPAAN

ME TARJOAMME JOKAISELLE ASIAKKAALLE
SAMAT EDUT: PARHAITA LAATUTUOTTEITA,
EDULLISET HINNAT, HYVÄN PALVELUN.

Tule ja tee hyvät jouluostokset

K-KAUPPA
ON KAIKKIEN
KAUPPA

KIVINIEMI

Puh. vaihde
2222
39700 Parkano